Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Najer Folksblat פרייז 30 גראשען

היינט 16 זייטען

לאדזשער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש - געזעלשאפטליכע טאג - צייטונג

Nr. 276/1271 | Łódź, Piątek, 2 grudnia 1927 r. | פינפטער יאהרגאנג | לאדז, פרייטאג, ח כסלו תרפ"ח | Nr. 276/1271

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 24-71. | Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 2471.

געגרינדעט אין יאהר 1870 | געגרינדעט אין יאהר 1870

קויפט — און — פערלאנגט

ווינער שטיהל

— אין אלע — מעבעל=געשעפטען

אי' פערשידענע פאסאנען, נאר פון דער בעוואוסטער פירמע

גאלאנטעריע=מעבעל ווי אויך זעמטליכע

TOWARZYSTWO AKC. FABRYKI MEBLI GIĘTYCH

„WOJCIECHÓW"

וועלכע צייכענט־זיך אויס מיט איהר סאלידער, שעהנער און אייגענארטיגער אויספערטיגונג. ◆ לעצטע נייהייטע. ◆◆ עקזיסטירט פון יאהר 1870.

און מיר בעטען א גוטע געעהרטע קונדען אכט צו לעגען אויף אונזער פאבריקס-עטיקעט מיט דער אויפשריפט „WOJCIECHÓW"

גלייכצייטיג מאכען מיר בעקאנט, אז דעם אליין=פערקויף פון אונזערע אויסארבייטונגען

אויף לאדז און לאדזער וואיעוואדזטווא פיהרען די פירמעס:

א. וו. שעראקאוויאק, נאפיורקאווסקא 44 (צוזאמען מיט דן טראם-וואגען נומ' 4 און 17.)

ב. פרידבערג, פיעטריקאווער 214. טעל. 64-71.

געגרינדעט אין יאהר 1870 | געגרינדעט אין יאהר 1870

געדענקט

אז צו קומענדיגע וויינאכטס-פייערטאגע

בעזיץ איך א גרויסען אויסוואהל פון

געשענקס=קאמפלעטען און לוקסוסאווע

פערפומען

צו די ביליגסטע פרייזען ווי אויך אלערארט קאסמעטישע

ארטיקלען אינלענדישע און אויסלענדישע זעהר ביליג

PERFUMERJA S. BUCHWEITZ

PIOTRKOWSKA 22. ** TEL. 31-43

נאך קורצע און שווערע ליידען איז נעכטען ביינאכט געשטארבען אין עלטער פון 72 יאהר אונזער הייסגעליבטער פאטער, גרויספאטער, שוויגערפאטער, ברודער און אנקעל.

נ. ע. וואלף מאראוויסט

(סוחר און בירגער פון דער שטאדט לאדז).

די לויה קומט פאר היינט, פרייטאג, דעם 2-טען דעצעמבער ד. י. 12 א זייגער בייטאג פון טרויער-הויז פאלודניאווא 4, וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע פאמיליע.

754

ציוניסטישע ארגאניזאציע אין לאדז.

מארגען שבת, אין דער פריה ביים דאווענען אין דער שוהל „באר מרים" אויף ניי-זארזשעווסקא 18 וועט ה'

ש. ז. ראבינאוויטש

האלטען א רעדע אויף דאס טעמא:

„די נייע תקופה איז אויפבוי פון ארץ ישראל".

מארגען מוצאי שבת, 8 א זייגער אין אווענד קומט פאר אין לאקאל פון „בני = ציון" (רזגאווסקא 7)

א יוגענד=פערזאמלונג

רעפערירען וועט ה' טעמפעלהאף אויף ד. ט.:

„די ציוניסטישע בעוועגונג".

719 איינגאנג פריי!

זאל פילהארמאניע נארוטאוויטש=גאס 20 זאל פילהארמאניע

דינסטאג און מיטוואך, דעם 13. און 14. דעצ. האלב 9 אווענד וועט דער בעריהמטער יודיש-רוסישער שריפטשטעלער, די קרוין פון דער מאדערנער רוסישער ליטעראטור, דער געניאלער מחבר פון „כוליא כורע-ניטא און זייגע תלמידים, „דאס לעבען און טויט פון ניקאלאי קורבאוו, „די ליבע פון זשאננא נעי" א. אנד.

איליא ערענבורג

האלטען צוויי פארלעזונגען אין דער רוסישער שפראך.

דינסטאג, דעם 13. דעצעמבער האלב 9 א זייגער אווענד א.ד.ט.: „דער ראמאנטיזם פון דער היינטיגער צייט"

מיטוואך, דעם 14-טען דעצעמבער האלב 9 אווענד רעציטאציעס פון אייגענע נאך נישט געדרוקטע ווערק

בילעטען אויף ביידע פארלעזונגען שוין צו בעקומען ביי דער קאסע פון פילהארמאניע, נארוטאוויטש 20

מזל טוב

ווינשען מיר אונזער געעהרטען שעף

ה' יעקב לעווי צו די האכצייט פון זיין זוהן

ה' יוסף לעווי מיט פרל. פראניא בערלינער

דאס פערסאנאל פון דער פירמע יעקב לעווי.

709

אונזער ווערטען פריינד

ה' שמואל טאלמאן און פרוי

צו דעם ברית-מילה פון זייער ניי=געבוירע= נעם זוהן ווינשען א הארציגען מזל טוב און א גרינגע ערציהונג

869

פאמיליע טשאפניק.

אונזער ליבע קוזינקע בראנטשע

הלל ווינקראנץ

מיט איהר מאן

צום געבורט פון זייער ניי-געבוירענעם זוהן ווינשען א הארציגען מזל-טוב און א גרינגע ערציהונג.

בנימן און טאלא זילבערבערג.

קינא
ביים קאָאָפּעראַטיוו פון מלוכה קאָמונאַלע און געזעלשאַפט־ליכע בעאַמטע
40 שיענקעוויטשא 40

אָהויב אין גער. מען 3,30 נ.מ. לעצטער 9.30
שבת, זונטאָג און יום־טוב 2 30 נאָכמיטאָג.
אויפ׳ן 1־טען סעאַנס—קלענערע פרייזען.

פון דינסטאָג, דעם 29־טען נאָוועמבער ביז מאָנטאָג איינשליסליך — גרויסער פראַכטפולער פּראָגראַם!

דער ראָזען־קאַוואַליר

דראַמע אין 10 גרויסע אַקטען, אויפגעשריבען דורך Hugo v. Hofmansthal, מוזיק פון Ryszard Strauss אין די הויפט־ראָלען:

Huguette Duflos i Jaque Catelain

אנאנס! די נעכסטע וואָך „דער פרויען־טייוועל" אין די הויפט־ראָלען: Gretta Nissen i Norman Kerry

ליטעראַריש־קינסטלעריש טעאַטער „GONG"
אין לאָקאַל פון קינא־טעאַטער „LUNA"
אונטער דער לייטונג פון WALERY JASTRZĘBIEC.

טעגליך 2 פאָרשטעלונגען: 7.45 און 10 אין אָוונט.
שבת, זונטאָג און יום־טוב — צוּ 3 פאָרשטעלונגען: 5.45, 7.45 און 10 אַ זייגער אָוונט.

JANINA MADZIARÓWNA i BENEDYKT HERTZ היינט און טעגליך גאַסטשפּילען פון

נידער מיט דינגען

גרויסער הייראַטס־פּראָטעסט אין 12 בילדער פון נעל, ב. הערץ, סטאַרסקי, ביל און יאַסט־רזשעמביעץ.

עס נעהמען אַנטייל: Władysława Jaśkówna, Janina Madziarówna, Janina Orlikówna, Czesława Popielewska, Hanka Runowiecka, Benedykt Hertz, W. Jastrzębiec, Bolcio Kamiński, S. Laskowski i Cz. Skonieczny ווי אויך דער גאַנצער אַנסאַמבל און באַלעט מיט דער פּרימאַבאַלערינאַ Irena SOBOLTÓWNA און באַלעטמייסטער Eug. WOJNAR אָן דער שפּיץ.

1) ווער מיט וועמען גט זיך; 2) דאָקטאָר ראַלף; 3) הויף־פּרעסע; 4) כ׳צאָהל און פּערלאַנג; 5) גאַלעריע פון בעוו. לאָדזער; 6) לויב־געזאַנג פאַר לאָדז; 7) מ׳דאַרף לעבען; 8) נעגער־פּערוויילונג; 9) מאַדזיאַרובנא אין איהר רעפּערטואַר; 10) פּראָיעקציע וועגען הייראַט; 11) שירמס; 12) נידער מיט גט׳ן.

קאָנפערענסיע: Wł. Jaśkówna, Benedykt Hertz רעזשי: Cz. Skonieczny, W. Jastrzębiec
ליטעראַרישער לייטער: Jerzy Nel מוזיק־לייטער: T. Sygietyński באַלעטמייסטער: Eug. Wojnar

727

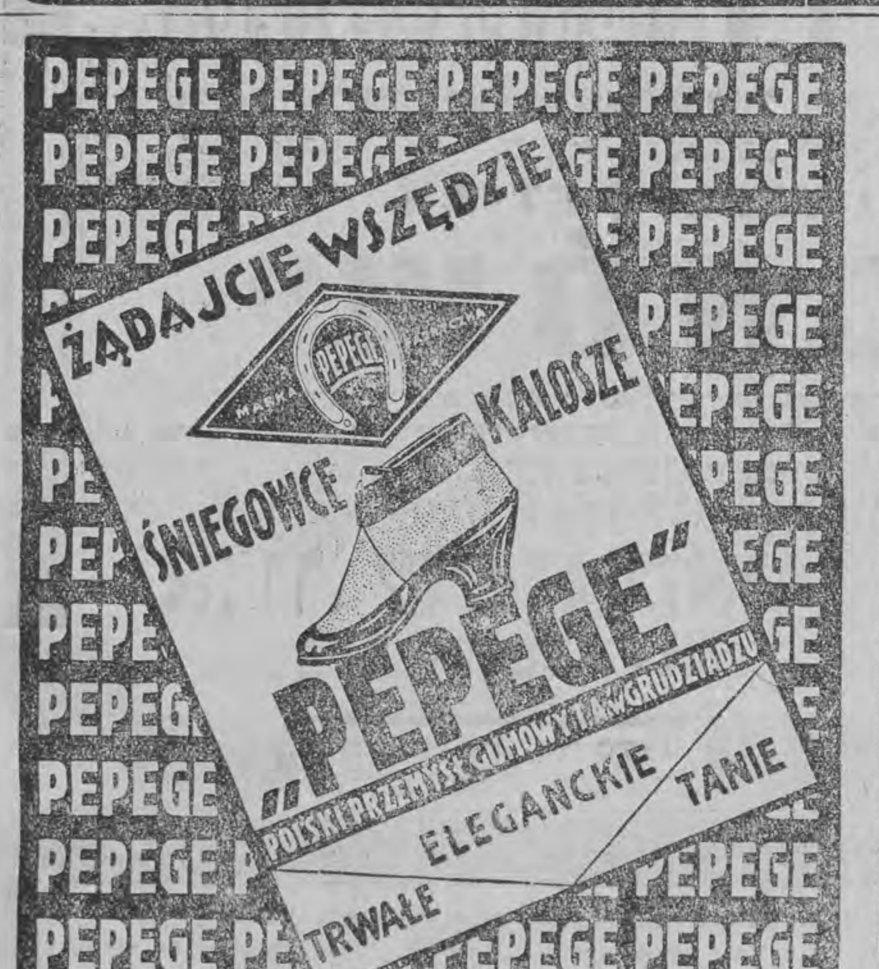

דאַמען־באָטען פון גאַרבאַדין מיט זיידענע הויכע ווילאָגען — — —25 זל.
" " " " נידריגע — — —22 "
" " טריקאָ „Jersey" מיט זיידענע נידריגע ווילאָגען —19 "
וואַרימע מענער־קאַלאָשען 12,70 "
" דאַמען 11,30 "

Dr. med.
S. KANTOR
ספּעציאַליסט פון הויט־און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער־שוועכע.
בעהאַנדלונג מיט רענטגען שטראַהלען און קוואַרץ־לאַמפּ. עלעקטריזאַציע.
פּיעטריקאַווער 144 (עק עוואַנגעליצקאַ)
טעלעפאָן 29-45.
[illegible] פון 8 — 2 מיט׳ [illegible] פון 5—8 אין אָוונט אין „Sanitas" ציגעל־גאַס 29 [illegible] פון 2 ביז 4 נאָכמיטאָג.

אונזערע ליבע: שוועסטער און שוואָגער אסתּר און פעליקס גוטמאַן אין סאַאַרבריקען
צום געבורט פון זייער ניי־געבוירענעם זוהן
ווינשען מזל־טוב און אַ גרינגע ערציהונג!
אַנאַ, ראַפאַל און פאַלוכנא שמייער.
לאָדז, 2־טען דעצעמבער 1927.

אַכטונג, עלעגאַנטע הערען!!
דערמיט מאַך איך בעקאַנט דער ג׳ קונדשאַפט, אַז נאָך אַ גרינדליכער רעאָרגאַניזאַציע פון מיין ערשטקלאַסיגען
שניידער־אַטעליר א. קוטשינסקי, פעפער־גאַס 20
נעהם איך אָן אַלערליי בעשטעלונגען צום איצטיגען ווינטער־סעזאָן פון סמאָ־קינגען, ווינטער־פּאַלטענס, פעלצען און אַנצוגען אַלעס לויט די לעצטע אויסלענדישע מאָדעלען. :—: פאַר דער צופרידענהייט פון דער געעהרטער קונדשאַפט ווערט גאַראַנטירט. מיט אַכטונג
A. KUCZYŃSKI, ŁÓDŹ, Pieprzowa 20
רעיעלע בעהאַנדלונג! מעסיגע פרייזען! לייכטע בעדינגונגען!

;Dr. med.
JULJUSZ
BAUM
אַקושעריע און פרויען־קראַנקה.
53 צעגעלניאַנאַ 53
טעלעפאָן 63-45.
נעהמט אָן פון 3—5 נאָכמ.
אין קליניק אַנראַראַווא 10 פון 11,30 ביז 1.30 נאָכמיטאָג

„פעראיין הכנסת כלה וגמילת־חסדים",
וואָלבאַרסקאַ 20.
מיר מאַכען בעקאַנט, אונזערע ג. מיטגלידערינס, אַז מאָרגען, שבת דעם 3. דעצעמבער 1927 7 אַ זייגער אָוונד וועט אין פליישער־פעראיין פּעטריקאַווער 24 פאָרקומען
א דרינגענדע פערזאמלונג
וועגען זעהר וויכטיגע פראַגען.
ס׳וועלען אַרויסטרעטען בעקאַנטע רעדנערס.
776
די פערוואַלטונג.

א לעהרער
מיט רעגירונגס־רעכט, וועל־כער פערבייט שול־צוואַנג ערטיילט לעקציעס צו ביליגע פרייזען פאַר שילער מיט שוואַכען פאָרטשריט פון פאָלקס־שולען און גימנאַזיעס, אויך לעקציעס פאַר דערוואַקסענע: פּויליש, דייטש, פראַנצויזיש, מאַטע־מאַטיק און בוכהאַלטעריע. שיק, שוו. יאַקובע 12. אין דער אַפּיצינע 1. שטאָק. 681

בלעכער־מייסטער־פעראיין לאָדז
פּעטריקאָווער 22. טעלעפאָן 18-48.
מיטגלידער און ניטש־מיטגלידער — — מוזען זיך צוליב
צעכען־געזעץ
תיכף רעגיסטרירען אין פעראיין יעדען זונטאָג פון 6 ביז 9 אין אָוונד. איילט אייך, ווייל די צייט איז קורץ ביז דעם 15. דעצעמבער.
מיר מאַכען אויפמערקזאַם, אַז אין קורצען ווערט די רעגיסטראַציע געשלאָסען דעריבער ליגט עס אין אייער אינטערעס צו קומען וואָס שנעלער רעגיסטרירען זיך.
705 מיט אַכטונג די פערוואַלטונג, פּיעטריקאָווער 22.

2 קוואַליפיצירטע
נייהערינס
ווערען פון זאָפאָרט געזוכט, ביי רודאַמען, פּיעטריקאַ־ווער 114, פון 10 — 11 פאַ״ם.

האַנדווערקער־פעראיין זאַכאַדניא 66
אין דער פוילישער רעפּובליק אָפּטיילונג לאָדז,
אַכטונג, אויבערהעמדער, קראַגען און פאַרהעמדל נייער (ינס)
שבת, דעם 3־טען דעצעמבער ה. י. 7 אַ זייגער אין אָוונד קומט פאָר
א פערזאמלונג
פון אַלע אויבען אויס־גערעכענטע פאַכען.
אַלע מוזען קומען. 744 די פאַך־קאָמיסיע.

היימישע 783
מיטאָגען
צו ביליגע פרייזען
פּיעטריקאָווער 141.

האַנדווערקער־פעראיין אין דער פויל. רעפּובליק, אָפּט. לאָדז, זאַכאַדניא 66
אַכטונג, פריזיער־מייסטער!
מאָנטאָג, דעם 5. דעצ. ד. י. 9 אין אָוונד קומט־פאַר אַ פערזאַמלונג אין לאָקאַל פון פעראיין, זאַכאָדניא 66. פריזיער־מייסטער מיטגלידער און ניטש־מיטגלידער! דער טאָג־אָרדנונג איז זעהר אַ וויכטיגער! — קומט אַלע!
די פאַך־קאָמיסיע פון פריזיער־מייסטער
745 ביים האַנדוו.־פעראיין אין דער פויל. רעפּ., אָפּט. לאָדז, זאַכאָדניא 66

אַ לעצט צימער
צו פערדינגען אויף שלאָפען פאַר מענער, אויף חודש־געלד ביי ה. בלומעל, זאַכאָדניאַ 30. 720

מיין טיפסטען מיטגעפיהל דריק איך אויס מיין געעהרטען לעהרער ה׳ גוסטאַוו קאַלסקי צוליב׳ן צריהצייטיגען טויט פון זיין
פאָטער
ג. ע. ליס
697 אינהאַבער פון דער שולע „דרכי נעם".

אַ לערן־יונגע
פאַר באַלדיגע צאָהלונג ווערט פון זאָפאָרט געזוכט ביים טאַמבאָרירער 720 קאַהאַנע, קילינסקאַ 64

Specialista dla przepukliny
Wynalazca patent. bandaży

סיט 20־יעהריגער פראַקטיק בעקאַנטער ספּעציאַליסט ראַפּאָפּאָרט האָט ערעפענט אַ פיליאַלע אין לאָדז און נעהמט אָן ליידענדע אויף פערשידענע געברעכליכקייטען און קערפּער־פערקריפּונגען, ווי: 1) ריימטען־ברוכען, וואָס פאַלען אַראָפּ אין פּיס (אייער־בייטעל) נאַבעל־ברוכען, בויך־ברוכען, געבער־מוטער־ברוכען, אויך גאַל־שטיינער, הענג־בויך א.ז.וו. ס׳ווערט געהיילט מיט די נייעסטע ספּעציאַל הייל־באַנדאַזשען פון איגענער ערפינדונג, וואָס איז געוואָרען אַנער־קענט דורך מעהרערע פּראָפעסאָרען, 2) פערקרומטע פלייצעס (הויקערס) רעהטונגען, געשוואָלענע פיס, העלפט דעם קראַנקען מיט די נייעסטע הייל־אַפּאַראַטען. כקשאַנקען אויך מיט אנאָרדענעם מעדאַל.

דיר. ראַפּאָפּאָרט נעהמט אויף ליידענדע ביי
גרינבוים, זגערזשער № 17
טעלעפאָן 08 - 66.
אויף פערלאַנג פון קראַנקע קומט אין דער היים און אין שפּיטאָל. | אייגענע ווערקשטעל

פוילישע רעגירונג און דער אויפבוי פון א״י

פוילישער האנדעלס-אטאשע הויזנער בעגריסט די יודען אין ארץ־ישראל.

ירושלים, 1. (יט״א טעלעגראפיש) אין תל-אביב איז פארגעקומען די פייערליכע אויפנאהמע פונ׳ם פוילישען האנדעלס-אטאשע הויזנער. בעת דער אויפנאהמע האט הויזנער ערקלערט, אז די פוילישע רעגירונג האט איהם בעפולמעכטיגט צו בעגריסען די יודען, וואס נעמען אזא סיכטיגען אנטייל אינ׳ם אויפבוי פון א״י.

ער האט די איבערצייגונג אז די יודען זענען פעראינטערעסירט אין שאפען א גרויס און מעכטיג פוילען, און אז ס׳וועט זיך שאפען א סינטעז פון א נאציאנאלען ייד און גוטען פאלאק.

האנדעל צווישען ארץ-ישראל און עגיפטען.

ירושלים, 1. (יט״א טעלעגראפיש) די אונטערהאנדלונגען צווישען דער א״י רעגירונג מיט עגיפטען וועגען א האנדעלס-אפמאך האבען זיך שוין פערענדיגט די טעג וועט דער אפמאך פערעפענטליכט ווערען און וועט אריין אין קראפט.

א „גלעזעל טיי“ ביים סיים-מארשאלעק.

ווארשא, 1 (טעלעפאניש) ביים סיים-מארשאלעק איז היינט פארגעקומען א „גלעזעל טיי“ צו וועלכען עס זענען אויך געווען פערטרעטען מצד די יודישע דעפוטאטען: גרינבוים, הארטגלאס, און ווישליצקי.

באהן-טאריף אויף סחורות ווערט נישט געהעכערט

ווארשא, 1 טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אין צוזאמענהאנג מיט׳ן העכערען דעם באהן-טאריף האט מען דעם באהן - מיניסטער אנגעפרעגט צי עס ווערט אויך געהעכערט דער טאריף אויף סחורות. דערויף האט דער מיניסטער געענטפערט, אז לעת עתה איז די פראגע נישט אקטועל. דער ענין ווערט איצט שטודירט.

מיניסטער זאלעסקי געפאהרען קיין גענף.

ווארשא, 1 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) דער אויסערן-מיניסטער זאלעסקי איז היינט ארויסגעפאהרען קיין גענף. דעם מיניסטער האבען בעגלייט אלע אויסלענדישע געזאנדטע.

פראפ. ווייצמאן אין רומעניען.

רומענישע רעגירונג בעציהט זיך מיט סימפאטיע צום ציוניזם.

בוקארעשט 1 (יט״א טעלעגראפיש) אהער איז אנגעקומען דער פרעזידענט פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע פראפ. חיים ווייצמאן.

אויף דער רומענישער גרעניץ האט דעם פראפ. ווייצמאן מקבל פנים געווען א דעלעגאציע, וועלכע איז מיט איהם מיטגעפאהרען ביז בוקארעשט.

אויף אלע סטאציעס האבען דעם פראפ. ווייצמאנען אויפגענומען דעלעגאציעס און א גרויסע מאסע מענשען האבען איהם געמאכט שטארקע אוואציעס. אין בוקארעשט האט פראפ. ווייצמאנ׳ען אויפגענומען א דעלעגאציע מיטן פארזיצער פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין רומעניען, דער רב הכולל, פארזיצער פון דער בוקארעשטער יודישער קהלה א. אנד. די גאנצע פרעסע האט פערעפענטליכט ארטיקלען מיט סימפאטיע ערקלערונגען פארן ציוניזם.

בוקארעשט, 1. (יט״א טעלעגראפיש). פראפ. ווייצמאן האט היינט בעזוכט דעם ענגלישען אמבאסאדאר און דעם אינערן-מיניסטער דוקא. דער מיניסטער האט ערקלערט פאר פראפ. ווייצמאן, אז די רומענישע רעגירונג בעציהט זיך מיט סימפאטיע צום ציוניזם. די רעגירונג בעמיהט זיך אויפצוהאלטען די רוהה און נישט צו דערלאזען צו אנטי-יודישע ארויסטרעטונגען. פראפ. ווייצמאן האט געדאנקט דעם מיניסטער פאר זיינע פערזיכערונגען.

מארגען וועט פראפ. ווייצמאן בעזוכען דעם פרעמיער-מיניסטער ווינטיל בראטיאנו און דעם אויסערן-מיניסטער טיטולעסקו.

אין צוזאמענהאנג מיט׳ן קומען פון פראפ. ווייצמאן קיין רומעניען האבען די בלעטער געבראכט ערקלערונגען פון א רייה אנגעזעהענע רומענישע מלוכה-מענער, ווי צום מיטגליד פון רעגענטען-ראט פאטריארך מיראן, מינ. דוקא, מינ. טיטולעסקו, מינ. לופו א. א., וועלכע זאגען ארויס זייערע סימפאטיעס צום ציוניזם.

סענאטארישע שכירות.

ווארשא, 1. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). א גרופע ענדעקישע סענאטארען האבען צוגעשיקט צום סענאט-מארשאלעק א בריף, אז זיי זאגען זיך אב פון זייערע סענאטאר-דיעטעס, ווייל זיי טוען נישט זייער ארבייט אלס סענאטארען.

צוליב דעם אבער, וואס דאס געזעץ זעהט נישט פאר דאס אבזאגען זיך פון דיעטעס גיבען זיי איבער זייערע שכירות צו דער דיספאזיציע פון סענאט-מארשאלעק.

איצט האט דער סענאט-מארשאלעק טראמפטשינסקי אבגענומען זייערע דיעטעס און פערטיילט זיי פאר פערשידענע אינסטיטוציעס.

לויח פון בודאפעשטער ראש חקהל.

בודאפעשט, 1. (יט״א טעלעגראפיש) דא איז פארגעקומען די לויה פון ראש הקהל, וועלכער איז געשטארבען מיט א טראגישען טויט צוליב די עקסצעסען אויף די הויך-שולען. אין דער לויה האט זיך בעטייליגט א ריזיגער עולם, פיל יודען פון די פראווינץ. ביים אפענעם קבר זענען געהאלטען געווארען הספדים,

א שוידערליכער זעלבסטמארד פון א יודיש מיידעל אין ווילנא.

ווילנא, 1 (דורכ׳ן טעלעפאן) א שטארקען איינדרוק האט דא געמאכט דער זעלבסטמארד פונ׳ם יודישען מיידעל דארא פינצעס, א טאכטער פון אן אנגעזעהענעם יודישען סוחר. נעכטען אין אוונד איז זי נאך געווען אויף אגדתי׳ס טאנץ-קאנצערט. ווען זי איז געקומען א היים האט מען אין איהר קיין שום אויסערגעוועהנליכעס נישט בעמערקט און אין דערפריה האט מען זי געפונען ביי זיך אין צימער אנ׳אויפגעהאנגענע. די סבה פונ׳ם זעלבסטמארד איז נישט בעוואוסט.

א שוהל איז א האנדעלס-אונטערנעהמונג.

אורטייל פון ווארשאווער געריכט.

ווארשא, 1. (טעלעפאניש). אין הויז אויף ווספולנא 20 געפינט זיך זינט א רייה יאהרען א יודישע שוהל. דער ווירט פון הויז, נתן פריידענבערג, האט געפאדערט פון דער שוהל דירה-געלד נישט ווי פון א געוועהנליכער דירה. לויט׳ן דעקרעט פון לאקאטארען-שוץ, נאר ווי פון א האנדעלס-אונטערנעהמונג.

אזוי ווי דער גבאי פון דער שוהל, ה׳ אפרים בינשטאק, האט אזוי פיל דירה געלד נישט געוואלט צאהלען, האט דער ווירט אנגעקלאגט דעם גבאי אין געריכט.

דאס פרידענס-געריכט האט אנערקענט, אז א שוהל, וואס געהער צו א פריוואטער פערזאן, שטעלט פאר מיט זיך א האנדעלס - אונטערנעהמונג און צוגע׳פסקנ׳ט דעם ווירט דאס געפאדערטע דירה-געלד.

דער גבאי האט אפעלירט און נעכטען האט די צווייטע אינסטאנץ בעטראכט דעם פראצעס.

דער בעפולמעכטיגטער פון ווירט, אדוואקאט קאפעל, האט אנגעוויזען, אז אזא פריוואטע שוהל דארף בעטראכט ווערען אלס האנדעלס-אונטערנעהמונג, ווייל די געלדער, וואס דער גבאי נעמט צונויף פון די מתפללים פאלען אריין אין זיין קעשענע און נאר ער איינער גענ׳יסט פון דער הכנסה.

די צווייטע אינסטאנץ האט אויך אנערקענט, אז די שוהל איז א האנדעלס-אונטערנעהמונג און האט דעם ערשטען אורטייל בעשטעטיגט.

40,000 קילא גאלד פאר׳ן „באנק פאלסקי“.

ווארשא, 1 (טעלעפאניש) קיין ווארשא איז געבראכט געווארען דער לעצטער וואגאן גאלד, וואס איז אנגעקומען קיין פוילען אויפ׳ן חשבון פון דער אמעריקאנער הלוואה.

בסך הכל זענען געבראכט געווארען קיין פוילען 5 וואגאנען גאלד, צו 8000 קילא אין יעדען וואגאן, דאס גאלד, איז געגאסען אין לאנגע שטעקלעך, איז טראנספארטירט געווארען פון „באנק אף ענגלאנד“ אין לאנדאן איבער׳ן לאמאנש קאנאל אין שיפען. יעדער גאלד-טראנספארט איז געווארען אסעקורירט, אבער די פערזיכערונגס-געזעלשאפט האט געשטעלט א תנאי, יעדע 4000 קילא גאלד צו פיהרען מיט אנ׳אנדער שיף. מעהר פון 4000 קילא האט מען נישט געוואלט ריזיקירען אויפ׳ן וואסער. פון די שיפען האט מען דאס גאלד פערלאדענט אין 5 וואגאנען.

יעדער פון די 5 וואגאנען איז געבראכט געווארען בעזונדער, צו 8000 קילא גאלד אין א וואגאן. אין פוילען איז דער טראנספארט פונ׳ם גאלד די ערשטע צוויי מאל צוגעגאנגען זעהר גוט. דאגעגען ביים דריטען וואגאן גאלד איז שוין די בעציהונג פון דער פוילישער באהן - מאכט געווארען א מעהר אפגעלאזענע. מיט׳ן דריטען וואגאן גאלד איז אין פוילען זאגאר געשעהן אזא פאל:

דער קוריער-צוג האט שוין געהאלטען ביים אבגעהן קיין ווארשא, דער פערטרויאונגס - מאן איז שוין געזעסען אין וואגאן 2. קלאס, נאר דא בעמערקט ער, אז דער גאלד-וואגאן איז נישטא. ער איז באלד ארויס צום סטאציע-שעף, פרעגען וואס עס איז געשעהן און - שטעלט זיך פאר - מען האט פשוט פערגעסען צוצושפען צום קוריער די 8000 קילא גאלד און די קאסטענס פונ׳ם פערגעסענעם וואגאן האבען זיך ערגיץ - וואו געבלאנקעט, פער׳יתומ׳ט אויף א זייטיגער ליניע...

צוליב׳ן דאזיגען פארפאל איז דער קוריער-צוג ארויס פון פויזען מיט א פערשפעטיגונג פון 40 מינוט.

דאס גאלד איז געווען פערפאקט אין פשוט׳ע קאסטענס, פערזיגעלט און פערזעהן מיט פלאמבעס פון דער „באנק אף ענגלאנד“ און פון דער טראנספארט-געזעלשאפט. די משא-וואגאנעס זענען געווען גאנץ פשוט׳ע און קיינעם, פון די זייטיגע צוקוקער האט נישט געקענט איינפאלען, אז דא ווערט געפיהרט אזא טייערער אוצר.

אין ווארשא איז יעדער וואגאן גאלד אבגעוואוירט געווארען דורכ׳ן גענעראל-קאסיר פון „באנק פאלסקי“ און מיט ספעציעלע אויטאמאבילען, בעוואכט פון סאלדאטען מיט ביקסען, זענען זיי אבגעפיהרט געווארען אין „באנק פאלסקי“.

בסך-הכל זענען אזוי ארום געבראכט געווארען 40,000 קילא גאלד. א טייל פונ׳ם גאלד וועט פערווענדט ווערען אויף צו מינצען גאלד-זלאטיס. דער רעשט בלייבט אלס דעקונג פאר די פאפיר-זלאטעס.

שילדען-מאלער-סעקציע

ביים צענטר. האנדוו.-פערבאנד אין לאדז.

אלע שילדען-מאלער-מייסטער ווערען אויפגעפאדערט צו קומען מארגען, שבת, דעם 3. דעצעמבער ד.י., 5 א זייגער אוונד אין לאקאל פון צענטראל האנדווערקער-פערבאנד (פאלודנ. 4) וועגען

רעגיסטראציע.

684 די פערוואלטונג.

עס קומען פאר אין

מאגאזין-שניידער-מייסטער-פעריין

שבת 7 א זייגער אין אוונד א פערזאמלונג פון מארינארקע-שניידער. עס זענען פארהאן איבערצוגעבען זעהר וויכטיגע בעריכטען. קומט מאסענווייז!

זונטאג 8 אין אוונד א מאסען-פערזאמלונג פון דאמען-פאך פון מיטגלידער. אויפ׳ן טאג-ארדנונג די לעצטע האנדלונג פון די קאנפעקציאנערען.

רעגיסטראציע אין צוזאמענהאנג מיט דעם צעכען-געזעץ איז נאך געצעהלטע טעג פערבליבען. פערשפעטיגט נישט!

קאלענדארען אויפ׳ן יאהר 1928 האט דער פעראיין ארויסגעלאזען מיטגלידער! בעצירט אייערע שטובען מיט אונזערע קאלענדארען!

אנאנס! דער מאגאזין-שניידער-מייסטער-פעראיין זוכט א וואזשנע און האט איבערצוגעבען א בופעט. מעלדען קען מען זיך יעדען אוונד פון 8–10.

פערוואלטונג פון מאגאזין-שניידער-מייסטער-פעראיין אלעע 1-טן מאי 2.

דאנקזאגונג.

750

די אלע קרובים און פריינד, וועלכע האבען אזוי צאהלרייך אפגעגעבען דעם לעצטען כבוד מיין ליבע אונפערגעסליכע פרוי, אונזער טייערע מוטער, שוויגערמוטער און גרויסמוטער

נ. ע. לאה האנאווער

דריקען אויס דעם הארציגסטען דאנק די הינטערבליבענע מאן און קינדער.

צו דער חתונה פון מיין ווערטען פריינד

ה׳ אברהם לייזעראוויטש

מיט פרל. גוטשא קאליש

גראטולירט הערצליך און ווינשט פיל גליק.

742 עקיבא גאלדבוים.

שבועה דאורייתא

מאנטאג דעם 25 דעצעמבער ד. י. 10 א זייגער פריה וועט אין דער ווילקער שוהל זאכאדניא 56 שווערען יעקב יצחק פעלדבלום מלמד פון ווסכאדניא 66, צוליב א סכסוך פון א וואוינונג לויט׳ן פסק דין פון הרב ר׳ יוסף פיינער, מוהל שמשון דימאנט און מאיר שאליט

743 יעקב ווייסבראט נארוטאוויטשא 23.

רעפארמאציע פילען.

מיט דער מארקע גייסטליכער בעקאנט פון יאהר 1602 רעגולירען דעם מאגען, שיצען פון רעוומאטיזם, לעבער-ליידען, נערוועזיטעט, אטרעטיזם, דאס קומען בלוט אין קאפף, שטילען די יסורים פון העמאראידען, רייניגען דאס בלוט און ביינוגנגען צו אבסטרוקציע — א גינסטיגע רורכרייניגונגס-מיטעל.

צונעבריכען 1 אדער 2 פילען א נאכט.

פרייז פון א שאכטעל 1.35 אויסארבייטונג פון דער אפטייק

Karczewski, Tuszyński, Warszawa, Trębacka 4

צו פערלאנגען אין די אפטייקען און סקלאדען מיט׳ן „גייסטליכען“ (Zakonnik.

614

צו דער חתונה פון אונזער פריינדין

פרל. רוזשא אבראמאוויטש

מיט ה׳ דוד ווידאווסקי

ווינשען מזל-טוב און א גליקליך צוזאמענלעבען

אנא און ראפאל שמייער

צו דער פערלאבונג פון אונזער ברודער און שוואגער פרץ גאלדשטיין (לאדז)

מיט פריילין חוה עהרליך (זאווירציע)

ווינשען פיל גליק און צופרידענהייט, זאל זייער לעבענס-וועג מיט בלומען בעצירט זיין.

לאלא און העניעק גרינבערג

989 און בעניעק גאלדשטיין.

Dr. med.

A. Witoński

הארץ און לונגען-קראנקהייט

האט זיך איבערציגען

אויף פיעטריקאווער 80

729 נעהמט אן פון 5–7 אוונד.

השבת אבדה

ס׳איז פערלוירען געווארען א פארטפעל מיט פאלגענדע דאקומענטען: אינוואלידען - ביכעל, א מיליטער - ביכעל און פערשידענע דאקומענטען, וועלכע האבען פאר קיינעם קיין שום ווערט נישט. דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען אבצוגעבען אין אינוואלידען-פערבאנד גדאנסקא 57 פאר י. קרימהארן געגען בעלוינונג.

אנטיסעמיטישע אַגיטאַציע אין ליטע.

אויפפאָדערונגען צו אַנטי-יודישע ארויסטרעטונגען.

וואַרשאַ, 1 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). „פּזשעגל. וויעטש." איז מודיע פון קאָוונאָ, אַז אין צוזאַמענהאַנג מיט דער סיטואַציע אין ליטע לאָזט זיך בעמערקען אַן'אַנטיסעמיטישע בעוועגונג. די בעוועגונג בעמערקט זיך נישט בלויז אין קאָוונאָ, נאָר אויך אויף דער פּראָווינץ. אין איינציגע ערטער פון שטאָדט האָט מען געפונען אויפרופען, וואָס רופען צו אַנטי-יוד. דעמאָנסטראַציעס.

דער באַלקאַן איז ווידער אונרוהיג.

קאַמף וועגען דיווירטשאַפטליכע און פּאָליטישע איינפלוסען

מוסאָליני און זיין אונבעגרענצטע הערשאַפט אין איטאַליען ווייזט אַרויס גאַנץ אָפען זיינע אימפּעריאַליסטישע טענדענצען און שטרעבט צו ווירטשאַפטליכער און פּאָליטישער עקספּאַנסיע און צו דער הערשאַפט איבער דעם אַדריאַטישען ים און אָנצונעהמען אַ דאָמינירענדע שטעלונג אויפ'ן באַלקאַן.

כדי דאָס צו דערגרייכען האָט איטאַליען געשלאָסען אָפּמאַכען מיט אַלבאַניען, וועלכע געפינט זיך איצט אינגאַנצען אונטער דעם פּראָטעקטאָראַט פון איטאַליען, דער נייער אָפּמאַך צווישען איטאַליען און אַלבאַניען, וועלכער איז געשלאָסען געוואָרען מיט עטליכע טעג צוריק טראָגט בולט דעם כאַראַקטער פון אַ מיליטערישען בונט און מאַכט דאָס אונאָפּהענגיגע אַלבאַניען אַלס קנעכט פון מוסאָליניס איטאַליען. דער אַדריאַטישער ים געהער לויט דעם אָפּמאַך אינגאַנצען צו איטאַליען.

צוליב דער דאָזיגער אימפּעריאַליסטישער פּאָליטיק פון איטאַליען אויפ'ן מיטלענדישען ים און אויפ'ן באַלקאַן, האָט פראַנקרייך נישט געקענט בלייבען גלייכגילטיג. פראַנקרייך וויל אויך האָבען אַ וואָרט אויפ'ן באַלקאַן און צוליב דעם טאַקע האָט פראַנקרייך פערעפענטליכט דעם טעקסט פון אָפּמאַך, וואָס יוגאָסלאַוויען האָט געשלאָסען מיט פראַנקרייך, בנוגע די איינפלוסען אויפ'ן „באַלקאַן, דער דאָזיגער אָפּמאַך האָט טאַקע געמאַכט אַ רושם אין איטאַליען, עס ווערען דאָרט אינספּירירט אַנטי-פראַנצויזישע דעמאָנסטראַציעס. איטאַליען האַלט, אַז נאָר זי אַליין דאַרף הערשען אויפ'ן באַלקאַן, אויב נישט צו וואָס האָט זי אינגאַנצען אַנטייל גענומען אין דער וועלט-מלחמה.

דער באַלקאַן, וועלכער איז שטענדיג געוועזען די סיבה פון אַלע מלחמה-צרות טומעלט ווידער.

די „אַגודה" און דער בלאָק.

הכחשות און טעלעפאָן - געשפּרעכען.

אין דער פּרעסע האָט זיך בעוויזען אַ ידיעה, אַז דער פיהרער פון דער אַגודה דעפּ. קירשבראָון האָט זיך דורך דער פערמיטלונג פון דעם דייטשען סאָציאַליסט דעפּ. קראָניג געווענדעט זיך צום מינדערהייטס-בלאָק וועגען אַנטייל פון דער „אַגודה" אין בלאָק. אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם איז אין דער „עפּאָקאַ" ערשינען אַן'הכחשה פון דעפּ. קירשבראָון. לויט דער אָפּלייקענונג זאָל דעפּ. קירשבראָון אין אַ טעלעפאָנישען געשפּרעך מיט דעפּ. קראָניג האָבען אויסגעדריקט זיך ווערטליך: אונזער שטעלונג איז נישט געענדערט: אַ בלאָק מיט ה' וואַסינטשוק לאָקט אונז אָרטאָדאָקסען, נישט. צו דער דאָזיגער ערקלערונג גיט צו פון זיך די „עפּאָקאַ" איהרע אינפאָרמאַציעס און פיהרט אויס, אַז קיין שום אינסינואַציעס אין דער פּרעסע וועלען נישט ענדערען די שטעלונג פון דער „אַגודה".

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער הכחשה פון ה' קירשבראָון האָט דער דייטשער דעפּוטאַט פיש צוגעשיקט אַ בריף צום דעפּ. גרינבוים, אין וועלכען ער מעלדעט, אַז אויף דער זיצונג פון דייטשען סיים-קלוב דעם 22-טען אָקטאָבער האָט דער דעפּוטאַט קראָניג מיטגעטיילט, אַז צו איהם האָט זיך געווענדעט דעפּ. קירשבראָון מיט דער ערקלערונג, דאָס ער וואונדערט זיך זעהר פאַרוואָס מען לאַדעט איהם, דעם דעפּ. קירשבראָון, נישט איין צו די אונטערהאַנדלונגען וועגען בילדען דעם מינדערהייטס-בלאָק.

נאָכ'ן אויסהערען די מיטטיילונג פון דעפּ. קראָניג, — ווערט ווייטער געזאָגט אינ'ם בריף פון דעפּ. פיש, — האָט דער דייטשער קלוב פעסטגעשטעלט, אַז די פראַגע וועגען אַנטייל פון דער „אגודה" אין מינדערהייטס-בלאָק איז אַן'אינערליכע יודישע פראַגע, אין וועלכער די דייטשען ווילען זיך נישט אַריינמישען. מען האָט בעשלאָסען בלויז צו מעלדען דעם דעפּ. גרינבוים וועגען דער ווענדונג פון ה' קירשבראָון.

דער בריף פון דעפּ. פיש לאָזט נישט איבער קיין שום צווייפעל, אַז די ידיעה איז געווען אַ ריכטיגע: דעפּ. קירשבראָון האָט יאָ געבעטען איינעם פון די דייטשע דעפּוטאַטען צו פערמיטלען וועגען אַריינעהמען די „אגודה" אין מינדערהייטס-בלאָק.

געגען דעם שווערען רעזשים פון די פּאָליטישע אַרעסטירטע אין ארץ-ישראל.

ירושלים, (י.ט.ס.) אויף אַן'אַרבייטער-פערזאַמלונג, וואָס איז דאָ צונויפגערופען געוואָרען דורך די לינקע פועלי-ציון, איז אָנגענומען געוואָרען אַ רעזאָלוציע, וואָס פּראָטעסטירט געגען דעם שווערען רעזשים, וואָס ווערט אָנגעווענדעט לגבי די פּאָליטישע אַרעסטירטע און דער ירושלים'ער תפיסה.

די רעזאָלוציעס פון דער אַראַבישער זשורנאַליסטען-קאָנפערענץ.

ירושלים, (יט"א) די קאָנפערענץ פון די אַראַבישע זשורנאַליסטען אין ארץ-ישראל, וואָס איז די טעג אָבגעהאַלטען געוואָרען אין יפו, האָט אָנגענומען אַ ריי בעשלוסען פון פּאָליטישען און פּראָפעסיאָנעלען כאַראַקטער.

די קאָנפערענץ האָט בעשלאָסען צו רופען אַן'אַל-פּאַלעסטינישע קאָנפערענץ מיט'ן אַנטייל פון די פאָרשטעהער פון דער גאַנצער אַראַבישער בעפעלקערונג, וואָס זאָל פעסטשטעלען די פּאָסטולאַטען פון די אַראַבער. די קאָנפערענץ האָט בעשלאָסען צו פערטיידיגען די פּאָליטישע, סאָציאַלע און עקאָנאָמישע אינטערעסען פון די אַראַבער לגבי דער רעגירונג, פאָדערען צו עפענען פּאָסט-אַמטען אין אַלע גרעסערע דערפער

א. ד. גל.

זיי האָבען זיך נישט געלאָזט אָפּשרעקען...

„זשעטשפּאָספּאָליטא" וועגען בלאָק פון די מינדערהייטען.

די נעכטיגע „זשעטשפּאָספּאָליטאַ" פערגיסט טרעהרען אויף דעם געשלאָסענעם בלאָק פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען. די צייטונג שרייבט, אַז די מינדערהייטען האָבען זיך נישט געלאָזט אָפּשרעקען פון קיין שום דראָהונגען און צורעדענישען פון דער רעגירונגס-פּרעסע, די מינדערהייטען האָבען זייער פּלאַן פערווירקליכט. דאָס איז קודם-כל, לויט דער „זשעטשפּאָספּאָליטאַ", אַ מפּלה פון די הערען, וועלכע האָבען מצד דער רעגירונג געמאַכט אָפּמאַכען מיט די מינדערהייטען און האָבען אויף זיי געבויט די צוקונפט פון פּוילען. מיר זענען שטענדיג געגען דעם אַרויסגעטרעטען, שרייבט די „זשעטשפּאָספּאָליטאַ". די יודען און אַנדערע מינדערהייטען האָבען גענומען אַלץ, וואָס מ'האָט זיי געגעבען און האָבען דאָס זייעריגע געטון. די יודען האָבען פערהאַלטען אין זייערע הענד די מאָנאָפּאָל-קאָנצעסיעס, בעקומען מלוכה-קרעדיטען, אַנדערטהאַלבען מיליאָן מענשען האָבען בעקומען בירגער-רעכט. דאָס איבריגע וועלען זיי שוין ווי עס איז בעקומען. געוויס איז גרינבוים וועלכער האָט נישט-לאַנג געזאָגט, אַז כוילען רעכענט מען זיך מיט כוח. וואָס מעהר מוט אין קאַמף—אַלץ מעהר נצחונות. ווען די יודען וועלען נישט האָבען קיין כוח און בעדייטונג, וועלען זיי פאַר זיך קיין שום עראָבערונגען נישט קענען אויסקעמפען". אַלזאָ, די יודען בעמיהען זיך נאָך עפּיס עראָבערען, זיי זענען נישט דאַנקבאַר דער רעגירונג פאַר אַלץ, וואָס זיי האָבען בעקומען.

ס'איז נישט קיין טרייסט זאָגט די זש. וואָס די אָרטאָדאָקסען געהען נישט אין בלאָק, זיי האָבען נישט אין די מזרח-געביטען קיין שום איינפלוסען, דאָרט הערשען אונטיילבאַר די ציוניסטען, וועלכע זענען פיינד פון פּוילענטום.

פאַר אונז איז דער מינדערהייטס-בלאָק קיין שום ענטוישונג נישט, פאַר אונז איז עס אַ פּראָוואָקאַציע, ס'איז קלאָר, אַז די מינדערהייטען פעראייניגען זיך שאַדען צו ברענגען פּוילען צוליב זייער געמיינזאַמער שנאה צו פּוילען.

שטייער הנחות פאַר יודישע סוחרים,

זאָגט צו פינאַנץ-מיניסטער טשעכאָוויטש.

וואַרשאַ, 1. (טעלעפאָניש). די טעג איז אַ דעלעגאַציע פון דער צענטראַלע פון סוחרים-פעראיין פון סענאַטאָר טרוסקער, דעפּוטאַט ווישליצקי, דירעקטאָר אינזשיניער זיידעמאַן און יוריס-קאָנסולט אַדוואָקאַט קאַליסקי אויפגענומען געוואָרען דורכ'ן פינאַנץ-מיניסטער טשעכאָוויטש אין דער אָנוועזענהייט פון דירעקטאָר פון שטייער-דעפּאַרטאַמענט קאַשקאַ און נאַטשעלניק באָובעלסקי.

בעת דעם געשפּרעך האָט די דעלעגאַציע בעריהרט אַ רייהע אַקטועלע שטייער-פראַגען, בעזונדערס די שטייער-עקזעקוציעס, וואָס ווערען דורכגעפיהרט אין גאַנצען לאַנד. עס איז אויך אַרומגערעדט געוואָרען די פּרינציפּיעלע פראַגען, וואָס זענען צוזאַמענגעבונדען מיט'ן אומזאַץ-שטייער. די דעלעגאַציע האָט געבעטען דעם מיניסטער, ער זאָל פעראָרדנען, דאָס הורט-סוחרים, וועלכע קאָנען נישט מיט ביכער בעווייזען דעם ריכטיג דורכגעפיהרטען אומזאַץ, נור מיט אַנדערע בעגלויביגטע דאָקומענטען — זאָלען אויך צאָהלען נור 1 פּראָצ. אומזאַץ-שטייער; עס זאָל אָנגעווענדעט ווערען הנחה-פּראָצענטער ביים אויסמעסטען פון אומזאַץ-שטייער פאַר'ן יאָהר 1926, פאַר די האַנדעלס-אונטערנעהמונגען, וואָס פיהרען אַ הורט-האַנדעל מיט טיכער און פאַרהאַנגען. די דאָזיגע אונטערנעהמונגען האָבען שוין געהאַט אַזאַ הנחה, וועלכע איז אָבער אין לעצטען מאָמענט צוריקגעצויגען געוואָרען דורך אַ ספּעציעלע פעראָרדנונג פונ'ם פינאַנץ-מיניסטער; אָנווענדען אַ הנחה-פּראָצענט פאַר'ן הורט - האַנדעל מיט פיש, אַלס אַרטיקלען פון ערשטען געברויך; אויפקלערען די שטייער-אַמטען, אַז זיי זאָלען נישט אויספיהרען קיין שום עקזעקוציעס אין די פאַלען, ווען די שאַץ-קאַמער האָט אַרויפגעלעגט אַ שטראָף פאַר אויסקויפען פּאַטענטען פון דער נישט געהעריגער קאַטעגאָריע און די שיעדס געריכטען האָבען די דאָזיגע שטראָפען סקאַסירט; צורעכענען צו דער 3-טער פּאַטענטען - קאַטעגאָריע די דאָזיגע מאַנופאַקטור-סוחרים, וואָס מאַכען אַ יעהרליכען אומזאַץ פון 50 טויזענד זל. און 50 פּראָצ. פון זייערע סחורות בעשטעהען פון וואָלענע אַרטיקלען; אַ גאַנצע רייה אַקטועלע פראַגען, וואָס זענען פערבונדען מיט די שטייער-עקזעקוציעס, אַלזאָ, געבען צו וויסען די שטייער-צאָהלער דעם טאָג, ווען די ליציטאַציעס וועלען אויסגעפיהרט ווערען און אַ ליבעראַלע אַנווענדונג פון פּאַראַגראַף 94, וועלכער צושטערט פיל סוחרישע עקזיסטענצען.

דער מיניסטער האָט אויפמערקזאַם אויסגעהערט די פּאָסטולאַטען פון דער דעלעגאַציע און האָט צוגעזאָגט גינסטיג צו בעטראַכטען די פאָדערונגען און עווענטועל אַרויסגעבען די געהעריגע פעראָרדנונגען.

APARATY i CZĘŚCI
typu Rathe-Radio
Komis sprzedaż
E. EPSTEIN, Narutowicza № 18.

„אררט"
אַרטיסטישער רעווי און קאַמער-טעאַטער
אגגעפיהרט דער לייטונג פון מ. בראָדערזאָן און ר. ראָזענטאַל

ווייסער זאַל פון „מאַנטייפעל" זאַכאַדניאַ 43.
היינט ווידערהאָלונג פון דער פּרעמיערע!

היינט, פרייטאג—2 פאָרשטעלונגען: פּינקטליך 7.45 און 10 אָוונט
מאָרגען, שבת—3 פאָרשטעלונגען: 4 נאָכמ. 8 און 10 אין אָוונט

2-טער גרויסער פּראָגראַם
„די מיזינקע אויסגעגעבען"

I.
1) מלמד-טאַנץ — פאָלקס-מאָטיוו.
2) אַן'עצה'לע — מ. בראָדערזאָן,
3) יאָסעלע -- מ. בראָדערזאָן.
4) גרינע פּאַפּוגאַ — ז. סעגאַלאָוויטש.
5) לופט-פליהער -- י. אַבערזשאַנעק.
6) מאַרש — מ. בראָדערזאָן.

II.
7) אין שענק — מ. קולבאַק
8) „אררט"-טאַנץ — מוזיק ה. קאָן.
9) באַלוט-באַלעט — מ. בראָדערזאָן.
10) שנעפּסעלעך — ב. קאָוונער.
11) די מוזינקע אויסגעגעבען.

מוזיק-לייטער: הענעך קאָן
די נאָכמיטאָג-פאָרשטעלונג צו פּאָפּולערע פּרייזען.
בילעטען אין קאַסע פון טעאַטער פון 5 אַ זייגער אָן, שבת—פון 1 נאָכמ.

Dr. med. GRZEGORZ ROSENBERG
אינערע קראַנקהייטען.
ספּעציאַל-אַרצט פאַר מאַגען, - דאַרם- און לעבער-ליידן
Gdańska 44 (דלוגאַ)
טעלעפאָן 24-44
נעהמט אָן פון 12 ביז 1,30 מיטאָג און פון 6 ביז 8 אָוונד; זונטאָג פון 9 ביז 12.

ליידענדע אויף צוקער-קראַנקהייט
(דיאַבעטיקער)
ערצטליכע וועלט-בעריהמטהייטען פאַר דיאַבעטיקער פון אַלע קאַניאַקען, איז דער איינציגער
Koniak Boulestin
אַלס נאַטורעלער פּראָדוקט, פאַר וועלכען עס גאַראַנטירט
BOULESTIN & Co. Cognac
הורט און דעטייל:
M. BERMAN,
Łódź, Piotrkowska 53.

קינא „ERA"
פרי-הער „פּלאַזאַ"
היינט און פאָלגענדע טעג! — דער גלענצענדער פילם א. נ.: — היינט און פאָלגענדע טעג!
„אַרעם פאַר'ן קינד"
(דער דערנער-וועג פון אַ מוטער)
די אונשולדיג בעשולדיגטע פרוי ליידט — ווי אַזוי נאָך זי ליידט — מען רויבט איהר אוועק איהר אייגען קינד. דאָס קינד — איז דאָס טייערסטע פון אַ מוטער, דאָס אונברחמנות'דיגע רעכט נעהמט ביי איהר צו איהר מאַן און קינד. אין דער הויפּטראָלע דער שוין - לאַנג נישט געזעהענער עקראַן-שטערן, ליבלינג פון דער גאַנצער וועלט
HENNY PORTEN
אויסער'ן פּראָגראַם: די אַמעריקאַנער 2-אַקטיגע קאָמעדיע א.נ.: „ראַהני פיהרט אַ ליבע" אין די הויפּטראָלען MERDEK און FERDEK 169

נאך דער שליסונג פון סיים / פון דעפ. דר. י. ראזענבלאט

פארלאמענטאריזם און דיקטאטור.

וועגען א נפטר זאָגט מען, דארף מען רעדען אָדער צום גוטען, אָדער מ'רעדט גאָרנישט. אָבער די אלגעמיינע פרינציפּען, וועלכע זענען אָנגענומען אין פּריוואטען לעבען, ווערען נישט אָנגעווענדעט אין דער פּאָליטיק, און דערפאר ערשיינען פון פיל זייטען קריטישע שטימען וועגען פונאנדערגעלאָזטען סיים. ס'ווערט נישט דיסקוטירט די פראגע, צי דער סיים האָט גוט אָדער שלעכט געארבייט, עס האנדעלט זיך אין א גאנץ אנדערער אנגעלעגענהייט, א פיל וויכטיגערער: אין פוילען שטעהט היינט אויף דער טאָג-אָרדנונג די פראגע פון פארלאמענטאריזם בכלל.

די בעציהונג פון דער בעפעלקערונג צו א פארלאמענט, וועלכער האָט געענדיגט זיין קאדענץ, דריקט זיך אויס איבעראל אין די רעזולטאטען פון וואהלען צום נייעם פארלאמענט. די וואהלען זענען נישט קיין משפּט איבער'ן פארלאמענט אלס אזעלכען, וועלכער שטעלט מיט זיך פאָר אייגענטליך אַנ'אבסטראקציע, די וואהלען זענען א משפּט איבער די פּאָליטישע פארטייען. די דאָזיגע ריכטונגען, וועלכע האָבען געוואונען די סימפּאטיע פון דער בעפעלקערונג פאר זייער טעטיגקייט אין פארלאמענט, געהען ארויס פון די וואהלען אלס זיגער; די פארטייען, וואָס זענען געוואָרען אונפּאָפּולער, ווערען אָפּגעשוואכט. די פּאָליטישע בעוואוסטזיניגקייט פון א לאנד דריקט זיך אויס דורך דער איינטיילונג אין פארטייען. אַנ'אַנדער אָרט אָרגאניזירטען צוזאמענלעבען פון מענשליכע מאסען, קען זיך דער מענשליכער מח נישט פאָרשטעלען. אזוי לאנג ווי די וועלט עקזיסטירט און וועט עקזיסטירען, ביי אלע מעגליכע סאָציאלע סיסטעמען. וואָס האָבען עקזיסטירט און וועלען נאָך אויפטרעטען, וועט זיך די בעפעלקערונג איינטיילען אין בעזונדערע גרופּען מיט בעשטימטע פּראָגראמען און די געגענזייטיגע פערהעלטניש פון די אלע גרופּירונגען דריקט זיך אויס אין פארלאמענטארישען לעבען. נאָר אויף אזא אופן איז מעגליך די פרייהייט, די געזעצליכקייט, דער פאָרטשריט, די ענטוויקלונג.

דער אידעאל פון דער מענשהייט בעשטעהט אין דעם, אז דער קאָנטאקט צווישען די פארטייען זאָל זיך אָפּשפּילען פרידליך אין קולטורעלע ראמען.

דער פאָרטשריט קומט פאָר, ווען דער קאמף איז א אידעעלער, אָהן גוואלד-מיטלען, אָהן טעראָר און דאָס רופט מען אָן דעמאָקראטיש-פארלאמענטאריש-סיסטעם. קוים ווייכט מען אָפּ פון דעם וועג אויף לינקס, אָדער אויף רעכטס, ווערט פערניכטעט דער אידעעלער קאמף און פארלאמענטארישע פאָרמען און דאן האָט מען צו טוהן מיט א זעלבסטהערשאפט און ווילקיר.

ווען מ'גיט זיך אָב א ריכטיגען דין וחשבון פון דער היינטיגער לאגע אין פוילען, מוז מען מודה זיין, אז דער פארלאמענטאריזם האָט בעקומען א שטארקען קלאפּ. די פאראיאָהריגע געשעהנישען, וואָס האָבען געשאפען די היינטיגע לאגע, זענען געווען אַנ'אָפּשלוס פון א לאנגזאמען פּראָצעס, פון א פּראָצעס פון ענטוישונג אין דער קראפט און נוצליכקייט פון א דעמאָקראטישער פאָלקס-פערטרעטונג. אין אַנ'ענטוישונג אינ'ם גלויבען, אז דאָס פוילישע פאָלק איז אימשטאנד אויפ'ן ביז-איצטיגען אופן זיך צו רעגירען לויט'ן פּרינציפּ פון א פאָלקס-סובערעניטעט.

דער ערשטער סיים איז געווען די העכסטע אינסטאנץ אין לאנד. ווען ס'איז געקומען דער צווייטער האָט זיך אונטערן איינפלוס פון דער ווירטשאפטליכער לאגע געשאפען די מיינונג, אז ס'וועט זיין בעסער, ווען די גאנצע מאכט וועט איבערגעגעבען ווערען אין מענשען, דער איניציאטאָר פונ'ם דאָזיגען געדאנק איז געווען וולאדיסלאוו גראבסקי, דער מענש, וואָס האָט אין יעדער הינזיכט געבערענגט אומגליקען פאר'ן לאנד. ער האָט אויסגענוצט דעם כאאָס פון דער אינפלאציע, זיך פאָרגעשטעלט אלס דעם רעטער פון דער מלוכה און האָט פערשטאנען דורכצופיהרען, אז דער סיים זאָל איהם מאכען פאר א מין דיקטאטאָר מיט אונבעשרענקטע פאָלמאכטען. צו וואָס דאָס האָט געפיהרט איז נישט נויטיג איבערצוחזר'ן: אלע ווייסען עס צו גוט, מ'האָט איינגעזעהען אָבער צו שפּעט, די גאנצע וואהנזיניגקייט פון גראבסקים סיסטעם.

דער דיקטאטאָר איז געפאלען, אָבער דער גיפט, וועלכען ער האָט אריינגעטראָגען אין סיים און אין לאנד בכלל האָט ווייטער געטאטשעט דעם אָרגאניזם, ווי א וואָרים, וואָס ברענגט אריין אין א יונגער פירה. ס'איז געקומען די צווייטע ווירטשאפטליכע קאטאסטראָפע, די עקאָנאָמיש רואינירטע בעפעלקערונג האָט פערצווייפעלט געקוקט אויפ'ן סיים ערוואַרטענדיג פון איהם ראדיקאלע הילף.

מ'האָט אָנגעהויבען צו פערלירען דעם גלויבען אין זיך גופא, אין דער אייגענער פאָלקס-פערטרעטונג, און ווען ביי אזא פּסיכאָלאָגישען צושטאנד איז געקומען דער חודש מאַי, האָט זיך די בעפעלקערונג בעצויגען צו די געשעהנישען גאנץ אַפּאטיש, האָפענדיג, אז יעדע ענדערונג איז בעסער, ווי די אויסזיכטסלאָזע לאגע.

און פונ'ם דאָזיגען מאָמענט הויבט זיך אָן אין פוילען א נייע פאזע אין דער פּאָליטישער ענטוויקלונג וועגען דעם אין צווייטען אַרטיקעל.

PERFUMERJA
J. Drukier, Łódź
ULICA ZAWADZKA 11
עמפּפעהלט א רייכען אויסוואהל
פון די נייעסטע פּערפומען,
טואַלעט-זייפען, קרעמען, פּודער,
קעלנישע בלומען-וואסערן און אויך אלערליי
קאָסמעטיק צו קאָנקורענץ-פּרייזען
פאר ענגראָסיסטען ראבאט
בעמ.: פּודער קאָטי און הוביגאן אויף דער וואָג

אין באלוטער שטובען

בילדלעך פון נויט און עלענד

ראכעל.

כאסקעל איז א יוד א פּראָסטער, אָהן קונצען — א יוד פון א גאנץ יאָהר: איינגעבויגענע פּלייצעס, רויטע, פעראייטערטע אויגען, צוויי געשוואָלענע פיס, ווי די קאַנען, זומער און ווינטער איינגעבעט אין זיבעצען פאטשיילעס און אריינגעשטעקט אין וואָליקעס. טאַקי די וואָליקעס האָט כאסקעל צו פערדאנקען דעם זינדיגען לעבען זיינעם, מישטיינ'ס געזאָגט, איבערדעם היט ער זיי, ווי אַנ'אויג אין קאָפּ:

— כ'מיין גאָרנישט אזוי ווייט דאָס צרה'וואטע לעבען, כ'זאָל נישט זינדיגען מיט די רייד, ווי טאַקי די וואָליקעס, וואָס זי, זאָל זיך מיהען, האָט מיר מיטגעברענגט פון לענטשיצער מארק!...

ווייל פון לענטשיצער מארק הייבען זיך טאַקי אָן אלע צרות: אהיימגעקומען דענסטמאָל, צום גוטען געדאכט, אין א וועטער — אַנ'עבירה א הינד ארויסצוטרייבען, האָט זי זיך פערקיהלט און אָנגעהויבען צו קרענקען און אזוי איז זי געגאנגען נידריגער, נידריגער, ביז זי האָט די נשמה אויסגעהויכט.

איז נאָכ'ן אָפּשטארבען כאסקלען מעהר גאָרנישט געבליבען, ווי איינגעהויקערטע פּלייצעס פון גאנצע נעכט זיצען נעבען איהר בעט און תהלים זאָגען, רויטע אויגען פון וויינען, אַנ'איינציגע טאָכטער און... א פּאר וואָליקעס.

דאָס בעטצייג, מיט וועלכען די יודענע האָט געהאנדעלט, איז בעת איהר קראַנק זיין, כמעט, ווי הינטער דער האנד צעקראָכען געוואָרען, אז סך הכל, פאר צוויי שטיקלעך בעטצייג האָט, מען איין דאָקטאָר בעקומען, און וויפיל שטיקלעך בעטצייג האָט זי, מישטיינ'ס געזאָגט, איינגאנצען פערמאָגט?... און אז דאָס לעצטע שטיקעל בעטצייג איז פון שטוב ארויס, איז אויך פון דער יודענעס גוף די נשמה ארויס. זענען די ווענד נאָך גרויער געוואָרען און כאסקעל'ס פּלייצעס האָבען נידריגער דעם קאָפּ צו דער ערד אראָפּגעשלעפּט און די פיס זיינע, אָנגעשוואָלענע און איינגעוויקעלטע אין זיבעצען פאטשיילעס האָבען זיך נאָכגעבאָמבעלט, נאָכ'ן דארן גופל, ווי צוויי טעמפּע, סענקעוואטע קלעצער...

כאסקעל האָט אָנגעהויבען געהן אין שפּאן: גענומען א זעקעל הינטער'ן אָרעם, נאָכגעשלעפּט די טעמפּע פיס אין די וואָליקעס, געפּאָכעט מיט די זייטען, מיט דער נשמה, מיט'ן גאנצען לייב-און-לעבען און אויף שטאָדטישע הייף אויסגעכאָרכעלט פון פערטרוקענטען האלז ארויס דעם „האנדעל-האנדלי", אזוי וויינענדיג און אזוי בעטענדיג, אז דער קול איז געבליבען אַנ'איינגעקוועטשטער אין די שטייפע, שטאָלצע ווענד פון שטאָדטישע אָפּיצינעס און האָט זיך נישט געקענט אדורכשלאָגען דורך די הויכע פענסטער, אייביג פערשטעלטע און פערהאָנגענע מיט טייערע, זיידענע גארדינען.

האָט כאסקעל אָווענט ביי אָווענט שווערער נאָך אהיימגעטאָפּטשעט און דאָס לעדיגע זעקעל האָט איהם חוזק'דיג געקלאפּט איבער די אָנגעשוואָלענע פיס, האָט ער יעדעס מאָל מיט ציטער'דיגע פינגער די שווייסיגע קלאמקע דערטאפּט און אָהן כחות זיך געגעבען א וואָרף אנידער אויף דעם פערוויסטען בעט, וואָס איז פער'יתומ'ט געבליבען נאָך דער יודענע, ווי איבער א קבר און אריינגעוויינט אין די פערדימפּעצטע און פערפלעקטע קישענעס:

— וואו האָסטו מיך, יודענע איבערגעלאָזט אליין אויף דער וועלט? — אז איך טויג שוין צו גאָרנישט! — אַנ'איבריג נפש אויף גאָט'ס וועלטעלע...

האָבען די פערדימפּעצטע קישענעס איינגעזאפּט כאסקיל'ס טרעהרען. זענען זיינע אויגען נאָך רויטער, נאָך פעראייטערטער געוואָרען און ביינאכט אויפ'ן געלעגער, אז דער הונגער האָט, ווי א בייזער הונד געוואָרטשעט אין די קישקעס און דעם שלאָף פון די רויטע אויגען אראָפּגעטריבען, האָבען זיי געבויערט אין א פינסטער ווינקעלע און די ליפּען האָבען, פון געוואוינהייט געשעפּטשעט א לויב-געזאנג צו זיין ליבען נאָמען:

— „מזמור לאסף, אלהים, באו גוים בנחלתיך", און די ווערטער האָבען זיך וויינענדיגע און פער'צער'טע אָנגעשלאָגען אין די פער'חושכ'טע ווענד, אז אפילו די גריל, הינטער'ן קוימען, וואָס האָט צו גאנצע נעכט, פאר קעלט מסתמא, דעם מוח, ווי מיט א זעג געזעגט איז אויך אנטשוויגען געוואָרען און זיך איינגעהערט אין כאסקעלס תהלים זאָגען.

און אין צווייטען בעט איז געלעגען די ניינצעניעהריגע ראכעל, א צעבליהטע מויד מיט אַנ'אָנגעגליהטען קערפּער און זיך איינגעהערט אין טאטענס בעטלען. איז יעדעס וויינענדיגע וואָרט, ווי אַ שפּיציגע שפּילקע אויף איהר לייב געפאלען און געשטאָכען, מורא'דיג געשטאָכען:

— „פאַרוואָס קומט עס איהם, דעם טאטען, דעם אלטען קראנקען און גוטען טאטען א גאנצען טאָג צו פאסטען, ביינאכט א הונגעריגער זיך לעגען און נישט קענען איינשלאָפען... פאַרוואָס?.."

איז זי געלעגען די אָנגעגליהטע און צעבליהטע ראכעל און גרויסע, שטארקע טרעהרען פון א געזונדער ברוסט האָבען זיך אדורכגעריסען דורך די פעסט פערמאכטע אפּלען און געפאלען אויפ'ן גליהענדיגען לייב און זיך דאָרט נעלאָשען, ווי וואסער אויף הייסע קויהלען — — —

איז איין נאכט אזא אדורך און א צווייטע און ראכעל איז געלעגען און געטראכט, ווי אזוי דעם טאטע איינצושלעפען, אז ער זאָל נישט שטעכען אזוי מיט די ווערטער-שפּילקעלעך איהר צעגליהט לייב און... זי האָט אויסגעטראכט —

ס'האָט זיך א הויך און א שטארק געוויין פון איהר געזונדער ברוסט, ווי א הוראגאן אדורכגעריסען און כאסקעל איז אראָפּגעקראָכען פון זיין געלעגער, זיך אויף איהר בעט געזעצט און מיט ציטערדיגע הענד אין איהרע האָר, וועלכע האָבען זיך איהר, ווי די שלאנגען ארומען פליישיגען האלז ארומגעוויקעלט, ארומגעפּאָהרען... כאסקעל האָט פערשטאנען, אז דאָס וויינט זי פאר הונגער, מסתמא, האָט ער איהר די טרערען פון די אויגען ארויסגעקושט און געטרייסט, געטרייסט מיט גוטע ווערטער, מיט גאָט, מיט בטחון ביז... ראכעל איז איינגעשלאָפען און דער אלטער כאסקעל איז נאָך לאנג, לאנג ביז אין שפּעטנאכט אריינגעזעסען און די ליפּען האָבען, פון געוואוינהייט, געזונגען א לויב-געזאנג פאר זיין ליבען נאָמען — — —

איז צומאָרגענס כאסקעל, ווי אלע טאָג מיט'ן זעקעל אין שטאָדט אריינגעגאנגען און ראכעל איז געזעסען פאר'ן שפּיגעל, בעטראכט דעם מיידליש ענטוויקעלטען קערפּער און געוויינט... אויסגעקושט זיך די פעררינדונגען פון די אָרעמס און געוויינט. די לאנגע האָר זיך געקרויזט און געוויינט... פארנאכט, האָט זי די אויגען פון טרעהרען אויסגעוואַשען און מיט אַנ'איבערגעברענט שוועבעלע אונטער די אויגען איבערגעפאָהרען און צוגעפאלען צו דער מאמעס בעט, ווי דער טאטע האָט אייביג געטון; האָט זי לאנג, לאנג דאָרט אריינגערעדט:

— מאמע, גוטע, זיי מוחל! — צוליב'ן קראנקען טאטען... צוליב'ן גוטען, אלטען טאטען... דערנאָך איז זי שנעל, ווי אונטערגעיאָגט מיט פייערדיגע בייטשען, פון שטיבעל ארויס און זיך געשטעלט אויפ'ן ראָג און געבעטעלט מיט די פינקעלדיגע אויגען, געציטערט מיט'ן פיבערדיגען לייב און... א בארמהערציגער האָט זיך געפונען — — —

איז זי שנעל אין געוועלב געלאָפען, פאר'ן קראנקען, גוטען טאטען א טעפּעל וואַרעמס אָפּצוקאָכען. האָט דאָס טעפּעל אויפ'ן קיכעל זיך געקאָכט און ראכעל, ווי אַנ'אונטערגעזעגטער בוים איז געשטאנען אָנגעלעהנט אָן דער וואנד נעבען קיכעל און פון די אויגען האָבען שווערע טרעהרען, איינס נאָך איינס אריינגעקאַפּעט אין דעם טעפּעל וואַרעמס — — — — — — — — —

דעם טאטע האָט די זופּ געשמעקט און ער איז די נאכט גוט געשלאָפען און די ליפּען זיינע האָבען מעהר נישט געזונגען דאָס לויב-געזאנג פאר זיין ליבען נאָמען...

יוסף זעלקאָוויטש.

FERRO-ELEKTRICUM
Łódź, Piotrkowska 123,
tel. Nr. 11-69 i 51-29.
בילינע קוועלע פון איינקויף פון
זשאריכעס,
מאטאר-שטויבערס
און עלעקטראָטעכנישע
מאטעריאלן. 926

Dr. med H. LUBICZ
צעגעלניאנא 43, טעל. 41-32
ספּעציאליסט פאר הויט, וועגערישע און מע-
נער-שוואכע קראנקהייטען. מיט הײלונגס-קוואַרץ
לאמפּען (האָר-אויספאל).
נעהמט אָן פון 8—10 און פון 5—8 אווענד.

Dr. med.
EYCHNER Jakób
Aleja 1-go maja 16, tel. 11-48
אינערליכע- און קינדער - קראנקהייטען.
נעמט-אָן פון 7—8, זונטאג פון 3—4.

Dr. PRYBULSKI
זאוואדזקא 1, טעל. 25-38.
וועגערישע און האָר-הויט-קראנקהייטען. מענער
שוואכע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-ליכט (האָר-
אויספאל), רענטגען-שטראהלען.
נעמט אָן פון 9—1 און פון 4—8 אָוענד
דאמען פון 4—5 נאכם.
ספּעציעלער וואַרטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med JÓZEF IMICH
ספּעציאל-ארצט פאר האלז, נאָז, אויערן
און קעהל-קאָפּ קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
מאניושקי 1 (פּאסאזש-מײער) טעל. 9-97
נעמט אָן פון 3 ביז 4 און 5 ביז 7 אָוו. 818

Dr. med. M. GLAZER
ul. ZIELONA Nr. 6
טעלעפאָן 45-49
הויט- און וועגערישע קראנקהייטען.
נעמט אן פון 8—9, 12—2 און 7—8 אָוו.

Dr. H. Wołkowyski
זאכאדניא 57 (צעגעלניאנא 19)
טעלעפאָן 37-70
ספּעציאל-ארצט פאר הויט- און וועגערישע
קראנקהייטען, מענער - שוואכע, בעהאנדלונג
מיט קווארץ-שטראהלען.
נעהמט אָן פון 1 ביז 2 און פון 4—8 אָוענד.
פאר פרויען פון 4—5 אין א ספּעצ. וואַרטע-זאל.

Dr. Z. Rakowski
ספּעציאליסט פאר אויערן, נאָז, האלז,
און לונגען-קראנקהייטען.
קאָנסטאנטינאָווסקא 9, טעלעפאָן 31-47
שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7,
נעמט אויך אָן אין לעטשניצע זגערזשער 17
פון 10—11 און נ.מ. פון 3—4.

Dr. Med. I. WEINBERG
Cegielniana 47, tel. 26-02.
אינערליכע קראנקהייטען, ספּעציעל פאר
לונגען- און הארץ-קראנקהייטען, בעשטראהלונגען און קינסטליכע בערג-זון.
נעמט אָן אין לעטשניצע, זגערזשער 17
פון 6—7. אין דערהיים פון 3—5 נאכמ.

רוסישע מאַטיוון / וואָס וויל די אָפּאָזיציע? / פון ל. בראַנט

אין מאָסקווע האָט זיך געעפענט דער 15-טער צוזאַמענפאָהר פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי. די אָפּאָזיציע וועט אויפ'ן צוזאַמענפאָהר זיין זעהר קנאַפּ פערטראָטען און איהר איינפלוס וועט זיין אַ מינימאַלער. דערפאַר האָט געזאָרגט סטאַלינ'ס מעהרהייט, וועלכע האָט אין איהר האַנד דעם גאַנצען פּאַרטייאישען אַפּאַראַט. די וואַהלען צום צוזאַמענפאָהר זענען בעשטימט געוואָרען איידער די לעגאַלע דיסקוסיע מיט די אָפּאָזיציאָנערען האָט זיך אָנגעהויבען, כדי די אָפּאָזיציע זאָל נישט קומען צום וואָרט. די „הוילע אָרגאַניזאַציאָנס-מעכאַניק" האָט בעזיגט די ריכטיגע פּאָליטישע ליניע, ווי ס'בעקלאָגען זיך די אָפּאָזיציאָנערען, וועלכע האָפען דאָך, אַז „די ליניע וועט זיך אַדורכשלאָגען אַ וועג דורך אַלע מניעות". די דיסקוסיע, וועלכע איז דערשטיקט געוואָרען אין „אונטערשטע קעמערלעך פון דער פּאַרטיי", וועט אָבער וואַהרשיינליך זיך דאָך ענטוויקלען אויפ'ן צוזאַמענפאָהר, הגם די הויפּט-פיהרער — טראָצקי און זינאָוויעוו — וועלען שוין אין איהר קיין אַנטייל נישט קאָנען נעהמען אַלס אויסגעשלאָסענע פון דער פּאַרטיי.

די דאָקומענטען, וועלכע זענען דורך דער אָפּאָזיציע פערעפענטליכט געוואָרען לעגאַל און נישט-לעגאַל אין רוסלאַנד און אין אויסלאַנד אין דער פאָרם פון טעזיסען און פּלאַטפאָרמען, גיבען אַ מאַטעריאַל זיך פאָרשצושטעלען ווי אַזוי די אָפּאָזיציע שאַצט אָפּ די איצטיגע לאַגע אין דער סאָוויעטען-רעפּובליק, וואָס זי וואַרפט פאָר דער פּאָליטיק פון דער מעהרהייט און וואָסער פּאָזיטיוו פּראָגראַם זי שטעלט אַליין אַרויס.

די אָפּאָזיציע קאָנסטאַטירט קודם כל, אַז די נאַציאָנאַליזאַציע פון דער אינדוסטריע האָט צו די געוואונשטע רעזולטאַטען נישט געבראַכט. די פּאָליטיק פון דער מערהייט האָט געבראַכט דערצו, אַז אין די הענד פון פּריוואַטען קאַפּיטאַל געפינט זיך ביז 40 פּראָצענט פון דער גאַנצער פּראָדוקציע. דער אַנטייל פון פּריוואַטער טעטיגקייט אויפ'ן געביט פון האַנדעל דריקט זיך אויס אין אַ סומע פון העכער 5 מיליאַרד רובעל. העכער אַ העלפט פון זיינע געברויכען איז דער אַרבייטער געצוואונגען צו בעפרידיגען נישט דורך דער מלוכה און קאָאָפּעראַציע נאָר דורך דער פערמיטלונג פון פּריוואַטען האַנדעל.

די לאַגע פון די אַרבייטער שטעלט זיך פאָר אין דער שילדערונג פון דער אָפּאָזיציע אויף פאָלגענדען אופן:

דער אַרבייטס-לוין פון אינדוסטרי-אַרבייטער גיט איהם בלויז אַ הונגער-מינימום. די פּאָליטיק פון די סאָוויעטישע ווירטשאַפטליכע טוער און פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען איז געווענדעט דערויף, נישט צו דערלאָזען, אַז דער אַרבייטס-לוין זאָל שטייגען. די אַרבייטס-פּאָליטיק שטרעבט דערצו, אַז די פּראָדוקטיוויטעט פון דער אַרבייט זאָל איבערשטייגען דעם אַרבייטסלוין. אין דער צייט, ווען דער אַרבייטסלוין שטעהט זייט אַ לענגערער צייט סטאַביל אויף איין אָרט, וואַקסט די פּראָדוקטיוויטעט פון דער אַרבייט אַ דאַנק פערשידענע מאַכינאַציעס פון דער אַדמיניסטראַציע. די דאָזיגע פּראָדוקטיוויטעט ווערט דערגרייכט נישט דורך פערבעסערען די אַרבייטס-בעדינגונגען און דורך ראַציאָנאַליזירען די פּראָדוקציע, נאָר דורך פערשטאַרקען די אָנשטרענגונג פון דער אַרבייט, דורך אַ דרוק אויף דעם פיזישען כח פון אַרבייטער.

די אַרבייטסלאָזיגקייט וואַקסט און נעהמט אָן כראָנישע פאָרמען. די הילף פאַר די אַרבייטסלאָזע איז מצד דער מלוכה אַ נישטיגע. די צאָהל אומגליקספאַלען אין די אינדוסטריעלע אונטערנעהמונגען וואַקסט און אין אייגענע צווייגען פון דער אינדוסטרי שטייגט זי איבער די נאָרמע פון פאַר'ן קריג.

עס מעהרען זיך די קאָנפליקטען צווישען די אַרבייטער און דער אַדמיניסטראַציע פון די נאַציאָנאַליזירטע אונטערנעמונגען. די שידס-אינסטיטוציעס קאָנען גאָרנישט אויפטון געגען דער דאָזיגער ערשיינונג, ווייל די הויפּט-ראָלע שפּילט דער אַדמיניסטראַטיווער דרוק.

די „אַרבייטער - דעמאָקראַטיע" אין די פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען, זאָגען די אָפּאָזיציאָנערען, איז אַ פּשוט'ע קאָמעדיע. די אַרבייטער געניסען נישט פון פרייהייט פון וואָרט און וואַהל-פרייהייט.

די וואוינונגס-בעדינגונגען פון די אַרבייטער אין אַ רייהע ערטער פערערגערן זיך, סיי אין הלכות פון רוים פון די דירות, סיי אין די בעדינגונגען פון בענוצען זיך מיט די וואוינונגען.

די שוץ פון דער אונטערוואַקסענדיגער אַרבייטער-יוגענד ווערט שוואַכער. די אָפּשאַפונג פון אומזיסטער שול-בילדונג רופט זיך שווער אָפּ אויף דער אַרבייטער-יוגענד.

אין דאָרף שטעלט ווייטער פעסט די אָפּאָזיציע, קומט פאָר אַ פּראָגרעסירענדע דיפערענצירונג פון פויערטום. טעאָרעטיש איז פּראָקלאַמירט די נאַציאָנאַליזאַציע פון דער ערד, ד. ה., אַז די גאַנצע ערד איז אַנ'אייגענטום פון דער מלוכה. פאַקטיש איז דאָס פויערנטום אַוטיילט אין דריי שיכטען: אָרימקייט, מיטעלע פויערים און רייכע פויערים, די אַזוי גערופענע קולאַקעס, און די לעצטע בעקומען וואָס ווייטער אַלץ אַ שטאַרקערע איבערהאַנד אין דאָרף. 25 מיליאָן אינדיווידועלע פויערים-ווירטשאַפטען בילדען דעם באָדען פון דער פּריוואַט-קאַפּיטאַליסטישער ווירטשאַפט אין איצטיגען רוסלאַנד. די „קולאַקעס", די רייכע פויערים בעפעסטיגען זיך. זיי קאָנצענטרירען אין זייערע הענד אַ בעדייטענדען טייל פון לאַנדשטח, פון לעבעדיגען און טויטען אינווענטאַר, זיי בענוצען זיך מיט אַרענדירטער ערד און געדונגענער אַרבייט און עקספּלואַטירען די פויערישע אָרימקייט, וועלכע איז נישט אימשטאַנד צו בעאַרבייטען די אייגענע ערד און מוז זיך פערדינגען אויף אַרבייט צו די רייכע לאַנדווירטען.

די מאַכט, וועלכע ליגט אין די הענד פון דער מעהרהייט — בעשולדיגט די אָפּאָזיציע — אָריענטירט זיך אויפ'ן ווירטשאַפטליך-שטאַרקען פויער. די דריי און אַ האַלב מיליאָן באַטראַקעס (פערדונגענע לאַנד-אַרבייטער) שפּילען זעהר אַ בעשיידענע ראָלע אין די דאָרפישע סאָוויעטען, אין די קאָאָפּעראַטיווען, און אין די פּאַרטייאישע קעמערלעך.

בנוגע דער פּאָליטיק אין אינטערנאַציאָנאַלען מאַסשטאַב וואַרפט די אָפּאָזיציע פאָר אַנ'אָפּווענדונג אויף רעכטס פון דער מאַרקסיסטישער און לענינ'שער ליניע. די אָביעקטיווע סיבות דערפון זענען: די מפּלות פון אינטערנאַציאָנאַלען פּראָלעטאַריאַט, די צייטווייליגע סטאַביליזאַציע פון קאַפּיטאַליזם און דער לאַנגזאַמער טעמפּ פון דער סאָציאַליסטישער ענטוויקלונג אין רוסלאַנד. אַ דאַנק די דאָזיגע ערשיינונגען איז פערשטאַרקט געוואָרען דער רעכטער פליגעל אין דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי און אין 3-טען אינטערנאַציאָנאַל; אָט דער פליגעל ליקווידירט כמעט אינגאַנצען דעם געדאַנק און די צוגרייטונג צו דער אינטערנאַציאָנאַלער סאָציאַלער רעוואָלוציע, דערנעהנטערט זיך אַלץ מעהר צום צווייטען אינטערנאַציאָנאַל און פערשטאַרקט די פּאָזיציעס פון די סאָציאַל-דעמאָקראַטען. די גאַנצע ענערגיע פון רעכטען פליגעל ווערט אויסגענוצט אויף רעפּרעסיעס אין דער ריכטונג פון לינקס.

זייענדיג שטאַרק אין דער קריטיק פון דער מעהרהייטס-פּאָליטיק, איז די אָפּאָזיציע נישט אַזוי זיכער און פעסט אין די פּאָזיטיווע מיטלען, וועלכע זי קאָן פאָרלעגען אויף צו קעמפען געגען דעם איצטיגען מצב. דער בעדייטענדסטער פּונקט אין פּראָגראַם פון דער אָפּאָזיציע איז דער אינטערנאַציאָנאַלער, די „פונאַנדערוויקלונג פון דער סאָציאַלער רעוואָלוציע". אָט דער טעזיס שטעהט אין ווידערשפּרוך מיט דער קאָנסטאַטירטער סטאַביליזאַציע פון דער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג און מיט די מפּלות, וועלכע דער אַרבייטער - קלאַס האָט אין די לעצטע יאָהרען געליטען אין אַ רייהע לענדער.

די „פונאַנדערוויקלונג פון דער סאָציאַלער רעוואָלוציע" דאַרף אויך ברענגען גרויסע שוועריגקייטען ביי די פּרובען אויסצובעסערען די לאַגע פון די אַרבייטער אין רוסלאַנד. דאָס הויפּט-מיטעל דערצו וואָלט געווען די ראַציאָנאַליזירונג פון דער פּראָדוקציע, די איינפיהרונג פון אַ פערבעסערטער טעכניק. דאָס איז אומעגליך אָהן בעציהונגען מיט די אַרומיגע לענדער, אָהן איינקויף פון מאַשינען אין אויסלאַנד אַלס טויש פאַר די רוסלענדישע פּראָדוקטען. אָבער אַזאַ האַנדעלס-קאָנטאַקט ווערט פערשוועכט ביי דער אָריענטאַציע און צוגרייטונג פון אַ גיכער רעוואָלוציע אין די קאַפּיטאַליסטישע לענדער.

כדי צו העלפען די אַרבייטסלאָזע לעגען די אָפּאָזיציאָנערען פאָר צו בעשטימען אַ שטיצע אין דער הויך פון פולען פערדינסט און די דאָזיגע שטיצע אַרויסצוגעבען אין משך פון 12 חדשים. אַזעלכע פּראָבעס, ענטפערט די מעהרהייט, זענען שוין בשעתו אין רוסלאַנד געמאַכט געוואָרען און האָבען געבראַכט צו נישט-געוואונשטע רעזולטאַטען: די צאָהל אַרבייטסלאָזע האָט זיך פערגרעסערט, עס זענען ענטשטאַנען פיל מיסברויכען, אין די פאַבריקען האָבען אויסגעפעהלט אַרבייטער, די סאָציאַלע פערזיכערונג איז געקומען צו אַ פינאַנציעלען קריזיס.

אויף צו פערשטאַרקען דעם בונד צווישען די אַרבייטער און דער דאָרפישער אָרימקייט און די מיטעלע שיכטען לעגט די אָפּאָזיציע פאָר צו בעגייען דעם סיסטעמאַטישען קאַמף געגען די עקספּלואַטאָרישע טענדענצען פון רייכען פויערטום, פון די קולאַקעס. די געפאַהר פון דאַנען האַלט די אָפּאָזיציע פאַר אַ זעהר שטאַרקע, וועלכע קאָן ברענגען צו אַנ'אויפרייס. מ'דאַרף בעגרעניצען די אַרענדע-מעגליכקייט פון רייכע פויערים, פערשמעלערען די בענוצונג מיט געדונגענער אַרבייטס קראַפט, פערשטאַרקען די שטייער-פרעס אויפ'ן רייכען פויער, פערקלענערן זיין אַנטייל אין דער לאַנד-ווירטשאַפטליכער קאָאָפּעראַציע און אין די סאָוויעטישע אָרגאַנען. אָבער אויך די מיטלען זענען נישט קיין ראַציאָנעלע. ביי דער נידריגער טעכנישער ענטוויקלונג פון דער לאַנד-ווירטשאַפט, ביים מאַנגעל אין אינווענטאַר זענען פיל אָרימע פויערים געצוואונגען אָפּצוגעבען זייער ערד אין אַרענדע צו די רייכע פויערים און אַליין זיך צו פערדינגען אויף אַרבייט, אויב דאָס זאָל אָפיציעל פערוועהרט ווערען, אַזוי ווי ס'איז שוין געווען אין די ערשטע יאָהרען נאָך דער רעוואָלוציע, קאָן עס ברענגען צו אומלעגאַלע אַרבייטס-קאָנטראַקטען מיט אַ פיל שטאַרקערער עקספּלואַטאַציע פון אָרימען פויער, ווי איצט. די פּראָבעס אָפּצונעהמען ביים רייכען פויער דעם עודף פון זיין פּראָדוקציע וועלען ברענגען צו דיזעלבע ערשיינונגען, וואָס מיט עטליכע יאָהר צוריק — אין די צייטען פון אַזוי גערופענעם „קריגס-קאָמוניזם", — ווען מאַסען לאַנד-שטחים זענען געבליבען נישט בעאַרבייט און זענען געוואָרען פערוואַהרלאָזט, ווייל דער פויער האָט נישט געהאַט קיין אינטערעס זיי צו בעאַרבייטען.

*

ווי מ'זאָל נישט אָפּשאַצען די קריטיק און די פּאָזיטיווע מאָמענטען פון דער אָפּאָזיציע — איין זאַך איז קלאָר: דער קאַמף, וואָס קומט פאָר אין דער רוסלענדישער קאָמוניסטישער פּאַרטיי איז צום ווינציגסטען אַ קאַמף פון פּערזאָנען, ווי מאַנכע שטעלען זיך דאָס פאָר. דער קאַמף איז אַ רעזולטאַט פון די שווערע פּראָבלעמען, פאַר וועלכע ס'איז געשטעלט געוואָרען די רוסישע רעוואָלוציע. אין בונד מיט'ן פויערטום האָט פּאָליטיש געזיגט דער אַרבייטער-קלאַס, אָבער זיינע צילען — איבערצובויען די ווירטשאַפט אויף סאָציאַליסטישע יסודות — דאַרפען דערגרייכט ווערען ביי צוויי קאָלאָסאַלע מניעות: 1. אין לאַנד גופא איז דער אַרבייטער-קלאַס פערהעלטנישמעסיג שוואַך, די גרעסטע בעפעלקערונג איז דאָס קליינבירגערליכע פויערטום מיט אַ טעכניש ווייניג ענטוויקעלטערע לאַנדווירטשאַפטליכער אינדוסטרי; 2. דאָס סאָציאַליסטישע בויענדע רוסלאַנד איז אַרומגערינגעלט פון אַלע זייטען דורך לענדער, וואו דער קאַפּיטאַליזם האָט געפונען אַ גלייכגעוויכט נאָך די אויפטרייסלונגען פון די מלחמה-יאָהרען.

שלום און ענטוואָפענונג

די סעסיע פון דער ענטוואָפענונגס - קאָמיסיע אין גענף

אין גענף איז צוגעטראָטען צו אַרבייטען די קאָמיסיע ביים פעלקער-בונד, וועלכע דאַרף צוגרייטען דעם באָדען פאַר ענטוואָפענונג.

דער קאָמיסיע וועט אויסקומען צו אַרבייטען ביי שווערע בעדינגונגען. עס וועלען זיך פאַר איהר שטעלען אַ רייה שאַרפע פּראָבלעמען, וואָס די ווייטערדיגע אָפּציהונג פון זייער לעזונג קאָן ברענגען אַ נייעם מאָראַלישען שאָדען פאַר'ן אויטאָריטעט פון דער פעלקער-ליגע, וועלכער איז אַזוי שטאַרק געפאַלען.

בעת דער מערץ-סעסיע פון דער קאָמיסיע איז אפילו צונויפגעשטעלט געוואָרען אַ געוויסע קאָנווענץ וועגען ענטוואָפענונג, אָבער די קאָנווענץ ענטהאַלט אין זיך מעהר בעוואָרענישען, ווי ממשותדיגע פּונקטען. נאָר אויך אויף דעם וואַקעלדיגען בנין, זענען אָנגעלאָפען שטורמען פון אַלע זייטען. ערשטענס, דער דורכפאַל פון דער ים-קאָנפערענץ, וועלכער האָט בעוויזען, אַז ביי די איצטיגע פּאָליטישע בעדינגונגען קאָן זיין אַ רייד וועגען ענטוואָפענונג ערשט נאָכדעם, ווי יעדע מלוכה וועט האָבען דערגרייכט אַ געוויסע מדרגה פון זיכערקייט.

באַלד דערויף איז געקומען אַ צווייטער קלאַפּ: פון דער פעלקער-ליגע זענען אַרויסגעטראָטען דע זשוווענעל און לאָרד סעסיל, וועלכע האָבען זיך ענטוישט אין דער מעגליכקייט פון ברענגען די פעלקער צו אַ פרידליכען הסכם.

דאַן איז געקומען די 8-טע סעסיע פון פעלקער בונד, אויף וועלכער די קליינע פעלקער האָבען זיך „צובונטעוועט". דאָס איז געשעהן טאַקע דערפאַר, ווייל זיי, די קליינע מלוכות, זענען מעהר פאַר אַנדערע פעראינטערעסירט אין דער פראַגע פון דער אַלגעמיינער ענטוואָפענונג. זייענדיג אַרומגערינגעלט דורך מעכטיגע שכנים, וואָלטען זיי אַליין קיינמאָל נישט געווען אימשטאַנד צו פערטיידיגען זייער זיכערקייט מיט אייגענע כוחות. יעדע פון זיי נויטיגט זיך אין הילף פון אַנ'אַנדער, גרויסער מלוכה. דערצו האָבען זיי נישט די קאָלאָסאַלע פינאַנציעלע מיטלען, וואָס פאָדערען זיך, כדי צו שטעהן אויף דער הויך פון דער מאָדערנער בעוואָפנונג.

דייטשלאַנד האָט אויסגענוצט די שטימונג פון די קליינע מלוכות. דייטשלאַנד טענה'ט אַז לויט'ן ווערסאַלער טראַקטאַט איז זי פאַקטיש שוין ענטוואָפענט און די רייה איז איצט בלויז אויף אַנדערע. אָבער אָט דער שטאַנדפּונקט — ענטוואָפענונג אָהן פריהערדיגע זיכערקייטס-גאַראַנטיעס — איז נישט אָננעהמבאַר פאַר פראַנקרייך און אַנדערע מלוכות.

ביי אַזאַ לאַגע איז דעם פעלקער-בונד געלונגען אַרויסצוגעהן פון טעמפען ווינקעל נאָר דורך פאָרזיכטיגע און אומבעשטימטע רעזאָלוציעס. די אויפגאַבע פון דער ענטוואָפענונגס-קאָמיסיע וועט זיין אויסערגעוועהנליך שווער, ווען זי וועט וועלען די צושוואומענע רעזאָלוציעס און פרומע וואונשען פון דער פעלקער-ליגע אַריינצופאַסען אין רעאַלע ראַהמען. די פערעפענטליכטע דעקלאַראַציע פון פעלקער-בונד פאָדערט אויף אַלע מלוכות, וואָס געהערען צום בונד, זיי זאָלען האַלטען פאַר פערבאָטען יעטוועדען אַגרעסיווען (אָנגריף) קריג. אַלע מיטגלידער פון פעלקער-בונד דאַרפען אויסנוצען אַלע מעגליכע פרידליכע מיטלען ביים לעזען אינטערנאַציאָנאַלע סכסוכים. אַזעלכע פּלאַטאָנישע וואונשען ביז צו פּראַקטישער און פאַקטישער פערקלענערונג פון די בעוואָפנונגען איז נאַטירלך אַ זעהר ווייטער מהלך.

אין דער איצטיגער סעסיע פון דער ענטוואָפענונגס-קאָמיסיע בעטייליגט זיך אויך אַ דעלעגאַציע פון סאָוויעט-רוסלאַנד.

די סאָוויעטישע דעלעגאַציע איז דערווייל אַרויסגעטראָטען מיט אַ פּראָיעקט וועגען אַנ'אַלגעמיינער ענטוואָפענונג פון אַלע מלוכות. ווי בכלל צו אַלעמדינג, וואָס עס טוען די סאָוויעטען, בעציהט מען זיך אין גענף צו זייער פאָרשלאַג, ווי צו אַ דעמאָנסטראַציע, וועלכע איז אויסען פּראָפּאַגאַנדיסטישע צילען. ווי אַזוי די סאָוו. שטעלען זיך פאָר פּראַקטיש די אַלגעמיינע ענטוואָפענונג און ווי אַזוי די בעטייליגטע אין דער קאָנפערענץ, וועלכע קאָנען אין עצם גענומען נישט צושטעהן צו אַזאַ פאָרשלאַג, וועלען זיך אַרויסדרעהען פון דער פראַגע, וואָס די סאָוויעטען שטעלען יעדענפאַלס אָפען — דאָס וועלען מיר זעהן אין די נאָהענטסטע טעג.

פען.

א קונסט-פאָטאָגראַפיע
איז אַ ציהרונג אין יעדען הויז!
אין מיין איבעראַל בעוואוסטען קונסט-פאָטאָגראַפישען אַטעליער ווערען אויסגעפערטיגט אַלערליי אויפנאַהמען אויף פּאָסטקאַרטען, פּאָרטרעטען, סאַלאָן-בילדער א. ז. וו. לויט דער לעצטער טעכניק פון ליכט און שאָטען. לויט וואונש אַ גרויסער אויסוואַהל פון די נייעסטע אַמעריקאַנער ראַמען-קאַרטען. ס'ווערען אויך געמאַכט אויפנאַהמען פאַר געזעלשאַפטען (אָרגאַניזאַציעס). אויפ'ן פערלאַנג אויך אויסער'ן אַטעליער. צוגענגליכע פּרייזען. גרעסטע אָנערקענונג פון אַ רייהע לאַנדווער פּערזענליכקייטען פאַר די שעהנע און וואָרגעלטענע אויספיהרונגען.
מיט אַכטונג קונסט-פאָטאָגראַפישער אַטעליער
„PARISIEN", wł. H. SROKA, Łódź, Brzezińska 69
צופאָהר מיט'ן טראַמוואַי נ' 1. צופאָהר מיט'ן טראַמוואַי נ' 1

מענדעלי מוכר ספרים

א נייע אָפּהאַנדלונג וועגען גרויסען שרייבער ✗ פון ד"ר א. גינזבורג

דער „דור וסופריו"*) איז איינער פון די אינטערעסאַנטסטע ביכער, וואָס דער „דביר" האָט אַרויסגעגעבען אין דעם פערגאַנגענעם יאָהר. אין איהם געפינען זיך כאַראַקטעריסטיקס, אָפּשאַצונגען און עראינערונגען וועגען אַ רייה בעריהמטע פערזענליכקייטען, ווי יהודה ליב גאָרדאָן, מענדעלע מוכר-ספרים, שלום עליכם, פרוג, פרישמאַן, אחד העם, און אַנדערע. נישט אַלע כאַראַקטעריסטיקס און אָפּשאַצונגען זענען גלייך געראָטען, אָבער אַלע פון זיי זענען ווערט געלעזען צו ווערען.

די בעסטע און אין דער זעלבער צייט אויך פאָלקאָמענסטע אָפּהאַנדלונג (זי פערנעמט גאַנצע זיבען און זיבעציג זייטען) איז וועגען מענדעלי מוכר ספרים, וועמען דער מחבר האָט געקענט פערזענליך. זיי האָבען ביידע צוזאַמען בעלאַנגט צו דער אַזוי גערופענער „אָדעדער גרופּע" פון ליטעראַטען, אין וועלכער אויך אחד העם האָט פערנומען אַנ'אָנגעזעהענעם פּלאַץ. דער איינציגער חסרון אין דער דאָזיגער אָפּהאַנדלונג, אויב מען קען עס אָנרופען אַ חסרון, איז וואָס דער מחבר שיינט, צו איז שטאַרק פערליבט אין מענדעלי'ן ער רעדט וועגען איהם מיט דער בעגייסטערונג פון אַ חסיד, וואָס דערצעהלט די ניסים פון זיין רבי'ן. עס בעקומט זיך דער איינדרוק, אַז בנוגע צו מענדעלי'ן פעהלט דעם מחבר אַ קריטישע בעציהונג. אַלץ איז גוט, אַלץ איז זעמעל-מעהל. אַלץ איז שמן-זית זך".

ווי עס איז בעקאַנט, האָט מענדעלי אָנגעפאַנגען זיין ליטעראַרישע קאַריערע אין העברעאיש. זיין ערשטער אַרטיקעל איז אָפּגעדריקט געוואָרען מיט זיבעציג יאָהר צוריק. דאָס איז געווען אַנ'אַרטיקעל וועגען ערציהונג: „מכתב על דבר החנוך", אַ בריף וועגען ערציהונג. וואָס פאַר אַ מחותן מענדעלי איז דעמאָלס געווען מיט ערציהונג און וואָס ער האָט דאַן וועגען דעם געוואוסט, איז נישט אינגאַנצען קלאָהר, כאָטש ר ב נ י צ ק י זאָגט, אַז דער אַרטיקעל האָט אָנגעמאַכט אַ רושם... די פראַגע וועגען דערציהונג אָדער ווי די משכילים פלעגען איהר אָנרופען „שאלת החנוך" איז געווען איינע פון יענע שאלות, מיט וועלכע יעדער משכיל האָט געפונען פאַר זיין חוב זיך צו בעשעפטיגען. נאָך אין מיין צייט, פיל יאָהרען שפּעטער, פלעגען די העברעאישע צייטונגען, דער „המליץ" און די איבעריגע, זיך שטענדיג בעשעפטיגען מיט דער „שאלת החנוך". וואָך איין, וואָך אויס, פלעגען געדרוקט ווערען אַרטיקלען און ויכוחים וועגען דעם. עס האָט אויסגעוויזען, אַז קיינער קען גאָרנישט זיין קיין רעכטער משכיל, וואו ער זאָל זיך פריהער נישט אָפּגעבען מיט דער „שאלת החנוך"...

פון דער „שאלת החנוך" איז מענדעלי איבערגעגאַנגען צו מעהר ערנסטע און נוצליכע ענינים. ער האָט אָנגעפאַנגען שרייבען וועגען נאַטור-וויסענשאַפט. ער האָט געשריבען וועגען אַנאַטאָמיע און כעמיע, וואָס זענען געווען בעאַרבייטונגען פון בערנשטיין'ס נאַטור-וויסענשאַפטליכע שריפטען. אַ פיל וויכטיגערע און צו יענער צייט זעהר ניצליכע אַרבייט איז געווען זיין „תולדות הטבע", וואָס איז אַרויס אין דריי בענד אין פערלויף פון צעהן יאָהר. דאָס איז אַ מעהר אָדער וועניגער פולשטענדיגע זאָאָלאָגיע, בעאַרבייט לויט ל ע נ ץ און ב ר ע ה ם.

מענדעלי האָט געשריבען אַלץ: וויסענשאַפט, קריטיק און פובליציסטיק. אין דער זעלבער צייט האָט ער זיך אָפּגעגעבען מיט בעלעטריסטיק. זיין העברעאישע דערציילונג „האבות והבנים" (די עלטערען און די קינדער) איז ערשט אָפּגעדריקט געוואָרען אין 1868, אָבער דער מאַנוסקריפּט איז געווען פערטיג פיל פריהער. פון דעם מאַנוסקריפּט איז געמאַכט געוואָרען אַ רוסישע איבערזעצונג, וועלכע איז אָפּגעדריקט געוואָרען פריהער ווי דער אָריגינאַל, דער איבערזעצער איז געווען ל. ב י נ ש ו ק, מענדעלי'ס אַ יוגענט-חבר.

עס האָט נישט לאַנג גענומען און מענדעלי האָט אָנגעפאַנגען צו שרייבען אויף יודיש. זיין ערשטע יודישע דערצעהלונג איז געווען „דאָס קליינע מענשעלע, אָדער אַ לעבענס-בעשרייבונג פון אברהם יצחק תקיף", זי איז צום ערשטען מאָל אָפּגעדרוקט געוואָרען אין 1864 אין דעם „קול מבשר", וואָס צ ע ד ע ר ב ו י ם, דער רעדאַקטאָר פון „המליץ", האָט אַרויסגעגעבען. אויף דער דאָזיגער דערציילונג טרעפען מיר צום ערשטען מאָל דעם נאָמען „מענדעלי מוכר ספרים", וואָס איז אויף אַלע מאָל געבליבען דער ליטעראַרישער נאָמען פון שלום יעקב אַבראַמאָוויץ.

לויט ווי ר ב נ י צ ק י דערצעהלט, האָט מענדעלי זיך גאָר געהאַט אונטערגעשריבען „סענדעריל מוכר ספרים", אָבער דער רעדאַקטאָר פון דעם „המליץ" וועמעס נאָמען עס איז געווען סענדער (אַלכסנדר) האָט מ'ורא געהאַט, אַז מען זאָל דאָס נישט אויסטייטשען ווי אַ בעליידיגונג פאַר איהם, האָט ער פון סענדעריל געמאַכט מענדעלי.

נישט בעשערט געווען צו האָבען אַ סענדעריל, האָבען מיר אַ מענדעלי!

מענדעלי איז שוין דעמאָלס געווען גוט בעקאַנט אַלס העברעאישער שרייבער און עס האָט זיך געפאָדערט גרויס מוט אַריבערצוגעהן צו יודיש. דאָס האָט דעמאָלט געוויסער מאַסען געהייסען אַ מין ליטעראַרישער זעלבסטמאָרד, ווי רבניצקי דריקט זיך אויס. מענדעלי האָט עס אָבער געטון, ווייל ווי ער אַליין האָט דערקלעהרט, איהם האָט זיך געוואָלט רעדען צום פאָלק אין דעם לשון, וואָס ער, דאָס פאָלק, פערשטעהט. מען קען זיך משער זיין, בעמערקט רבניצקי, אַז דאָס איז נישט געווען די איינציגע אורזאַך. דערצו האָט איהם וואָרשיינליך אויך געטריבען זיין קינסטלערישער גייסט, „וואָס האָט פון איהם געפאָדערט צו מאָהלען לעבעדיגע בילדער אין דעם לשון פון לעבען".

דאָ איז נישט דער פּלאַץ צו ריידען וועגען מענדעלי'ס בעדייטונג אַלס שריפטשטעלער און קינסטלער. וועגען דעם מעגען זיין פערשידענע מיינונגען. אַלע וועלען מסכים זיין, אַז מענדעלי איז געווען דער ערשטער, וואָס האָט פון יודיש געמאַכט אַ רייכען און שעהנעם ליטעראַרישען לשון. ביז איהם איז יודיש ווירקליך געווען אַ מיאוסער זשאַרגאָן, אַ געמישעכץ פון שלעכטען טייטש מיט העברעאישע פסוקים און אַ סך סלאַווישע ווערטער. די פאָר שרייבער, וואָס האָבען דעמאָלסט געשריבען יודיש, ווי אייזיק מאיר דיק, האָבען זיך געפלייסט צו שרייבען נישט ווי דאָס פאָלק רעדט. זיי האָבען געזוכט צו „פערפיינערען" דעם לשון, און „פערפיינערען" האָט לויט זייער געשמאַק געהייסען צו פערדייטשמערען... עס איז אַרויסגעקומען אַ לשון, וועלכער איז געווען זעהר עהנליך אויף דעם משונה'דיגען אַקטיאָרסקען לשון, וואָס ווערט נאָך עד-היום געברויכט אויף דער יודישער ביהנע. דאָס איז יענער שרעקליך ווילדער לשון, וואָס זאָגט „וואָש" אַנשטאָט „וואָס" און „דאַש" אַנשטאָט „דאָס", וואָס „וואורדעוועט" און „העטעט" און „מעכטעט... דאָס איז געווען יענער לשון, וואָס דעקלאַמירט נאָך ביז היינט פון דער יודישען ביהנע: „זאָן אָדער ניכט זאָן, דאַש איזט די פראַהע".

מענדעלי איז געווען דער ערשטער, וואָס איז געקומען צום פאָלק אין זיין, אין דעם פאָלק'ס, אייגענעם לשון. ער האָט דעם לשון פון פאָלק דערהויבען צו דער מדרגה פון אַ רייכער, שעהנער, זאַפטיגער, פילפאַרביגער, ליטעראַרישער שפּראַך. און ווען מענדעלי וואָלט אפילו קיין אַנדער זאַך נישט אויפגעטון, קיין אַנדער זאַך נישט געלייסטעט, וואָלט דאָס אַליין געווען גענוג אום איהם צו פערשאַפען אַ שם-עולם אין דער יודישער ליטעראַטור.

מענדעלי איז נישט געווען קיין „יודישיסט", ווי דאָס דאָזיגע וואָרט ווערט איצטער פערשטאַנען. ער האָט ליב געהאַט יודיש; ער האָט איהר נישט געקאָנט נישט ליב האָבען. יודיש איז געווען זיין לשון, זיין „מהות", אַ טייל פון איהם. ער האָט ליב געהאַט יודיש און האָט געשריבען יודיש, אָבער ער האָט אויך ליב געהאַט און געשריבען העברעאיש. ער האָט געשריבען אין אונזערע ביידע שפּראַכען מיט גלייכער איבערגעגעבענהייט און לײַדענשאַפט. ער אַליין האָט איבערזעצט זיינע יודישע ווערק אין העברעאיש; אין אַזאַ העברעאיש, וואָס בלויז ער אַליין האָט געקאָנט שרייבען, אין אַ צאַפּלדיגען, לעבעדיגען העברעאיש, נישט פערוואַלקענט מיט הויכע גאָרנישט-זאָגענדע מליצות.

מענדעלי האָט אין זיינע לעצטע יאָהרען כמעט אַזוי פיל אויפגעטון פאַר העברעאיש ווי פאַר יודיש. ער האָט איהר געמאַכט פאַר אַ לעבעדיגע שפּראַך, פאַר אַ שפּראַך פון לעבען, וואו יעדער וואָרט האָט זיין בעשטימטען מיין. איך זאָג בכיון, אין די לעצטע יאָהרען, ווייל אין דער ערשטער צייט פון זיין ליטעראַרישער טעטיגקייט אין העברעאיש האָט מענדעלי געברויכט דעם זעלבען לשון, וואָס אַלע משכילים פלעגען געברויכען און וואָס די משכילים פלעגען אָנרופען „על טהרת לשון הקודש". דאָס איז געווען אַ ריין-ביבלישער העברעאיש, און אַזוי ווי אין דער ביבעל זענען נישטאָ גענוג ווערטער צו אויסדריקען אַלץ, וואָס זיי פלעגען וועלען זאָגען, פלעגען די משכילים זיין געצוואונגען צו געהן אַרום און אַרום און געברויכען גאַנצע פראַזען דאָרטען וואו אַנ'איינציגער וואָרט וואָלט געווען גענוג, ווען און אויב דאָס וואָרט וואָלט געווען. דערצו פלעגען זיי גאַנץ אָפט אַריינבראָקען גאַנצע פסוקים, סתם אַזוי זיך, פון מליצה-וועגען.

דער ערשטער באַנד פון זיין „תולדות הטבע" און זיין „האבות והבנים" זענען געשריבען געוואָרען אין דעם משכילישען העברעאיש, — „על טהרת לשון הקודש". אין זיינע שפּעטערע שריפטען, און איבערהויפּט אין זיינע איבערזעצונגען פון זיינע אייגענע יודישע שריפטען, האָט מענדעלי אויסגעאַרבייט אַ גאַנץ נייעם העברעאיש. נישטאָ קיין מליצות, נישטאָ קיין איבעריגע ווערטער. יעדער וואָרט דריקט אויס עטוואָס בעשטימטעס און מוז זיך געפינען דוקא דאָרטען וואו ער שטעהט. יעדער וואָרט זאָגט עפּעס, מיינט עפּעס, דריקט עטוואָס אויס. אויף דעם איז אָבער דער ביבלישער העברעאיש אַליין וועניג. מענדעלי האָט זיך דעריבער גענומען בענוצען מיט די ווערטער פון דער משנה, פון די מדרשים, פון דעם תלמוד, פון דער מיטעלאַלטערליכער רבנ'ישער און פילאָזאָפישער ליטעראַטור. העברעאיש איז אין ביי איהם געוואָרען אַ רייכער לשון מיט אַ גרויסען אוצר פון נייע ווערטער, וועלכע זענען אין דער אמת'ן נישט געווען נייע, נאָר זיי זענען בלויז פערגאַכלעסיגט געוואָרען. די משכילים האָבען פון די דאָזיגע ווערטער אָבער נישט געוואוסט אָ, ער נישט געוואָלט וויסען.

מענדעלי האָט אויפגעטון פאַר דער שפּראַך פון דער העברעאישער בעלעטריסטיק דאָס זעלבע, וואָס אחד העם האָט אויפגעטון פאַר דער שפּראַך פון דער העברעאישער פובליציסטיק. און דאָס מיינט זעהר פיל.

* * *

מיר בלייבט דאָ נאָך צו רעדען וועגען „מענדעלי ביי דער אַרבייט", מענדעלי און אחד-העם" און „מענדעלי אין דער ציוניזם". דאָס לאָז איך פאַר'ן צווייטען אַרטיקעל.

*) דור וסופריו פון י. ח. ראבניצקי.

מיט מ. פישזאָן

(קאָרעספּאָנדענץ פון בעסאַראַביע צום „נייעם פאָלקסבלאַט")

ביי א גלעזעל טיי ✗

אַזאַ פּאָפּולערער אַרטיסט, ווי דער יודישער אַקטיאָר מישאַ פישזאָן איז, מיין איך, בעקאַנט דעם לאָדזער טעאַטער-פובליקום, און דערפאַר וועט אייך אוודאי זיין אינטערעסאַנט געוואויר צו ווערען, וואו ער געפינט זיך איצט, און פייערט זיין 25 יובל.

מישאַ פישזאָן האָט אין דעטראָיט, אַמעריקאַ, אַ סטאַבילען טעאַטער, נאָר אַזוי ווי ער פייערט דאָס יאָהר דעם 25 יובילעאום פון זיין טעאַטער-טעטיגקייט, האָט ער איהם בעשלאָסען צו פייערן אין זיין היימאַט, און זיין היימאַט איז — בעסאַראַביע.

דערפאַר האָט ער אויף אַ שטיקעל צייט פערלאָזט אַמעריקאַ, ווי אויך זיין פרוי די זאַסלאַווסקאַיאַ און געקומען אַהער צו אונז.

אַזוי האָט ער געמאָלדען דעם פובליקום איידער דער פאָרהאַנג האָט זיך אויפגעהויבען ביי דער ערשטער פאָרשטעלונג.

מ. פישזאָן איז שוין אָבער אַנ'אַמעריקאַנער: ער ווייסט, וואָס עס הייסט פרעסע, פרעגט ער זיך נאָך, ווער ס'האָט עפּעס אַ שייכות מיט צייטונגען. מען ווייזט איהם אויף אייער פאָרשטעהער, אויף מיר, הייס עס און ער איז אַזוי ליב און קומט זיך בעקענען...

מיר כאַפּען אַ שמועס אויף איין פוס, און לייגען אָפּ אויף אויפדערנאַכט ביי אַ גלעזעל טיי זיך ברייטער דורכצושמועסען.

אויפדערנאַכט איז אין שטוב געמיטליך וואַרעם, דער סאַמאָוואַר ציהט אַ לאַנג לידעל און פישזאָהן צערעדט זיך וואַרעם אינטים, ווי אַנ'אמת'ער באַססאָרעדער!

איך ווער געוואויר, אַז ער איז אַ געבוירענער אַ בעלזער, אַנ'אַדאָפּטירטער זוהן פון אברהם פישזאָן, איינער פון די גרינדער פונ'ם יודישען טעאַטער פון גאָלדפאַדענס צייטען.

דער אַלטער פישזאָן איז ערשט נישט לאַנג אין 1922 יאָהר געשטאָרבען אין כאַרבין — פערבלאָנדזשעט אַזש אַהין מיט אַ יודישער טרופּע.

מישאַ פישזאָן איז געבוירען אין 1880 יאָהר, און אין 1902 האָט ער שוין פערזוכט דעם זיסען טעם פון ביהנע-סם אוו ביהנע-ערפאָלג. אין 1905 גאַסטראָלירט ער שוין אין לעמבערג, אין וואַרשאַ; אין 1908 איז ער אין אַמעריקאַ אין קעסלער'ס טעאַטער, טרעט-אויף אין אַש'ס „גאָט פון נקמה", אַרציבאַשעוו'ס „סאַנין" און שפּילט דורך כמעט דעם גאַנצען גאָרדין-רעפּערטואַר. אין 1909 איז ער שוין צוריק אין רוסלאַנד, ווי ער שפּילט אין אָדעס, יעקאַטערינאָסלאַוו, קרעמענטשוג א. א. ער שפּילט נאָך אין זיין פּאָטערס טעאַטער, אָבער אין 1918-טען יאָהר טיילט ער זיך אָפּ פון זיין פאָטער, און בערייזט מיט אַנ'אייגענער טרופּע כמעט גאַנץ רוסלאַנד. און כאָטש ער ווערט בעשטימט אין אָדעס אַלס לייטער פון אַ יודישען מלוכה-טעאַטער, כאַפּט ער זיך אַריבער קיין רומעניען אין 1921 און גרינדעט דאָ ביי אונז דעם ערשטען „יודישען מוסטער- און קונסט-טעאַטער". ער בערייזט דעמאָלט די גרעסערע שטעט פון אַלט-רומעניען און די פּראָווינצען: מעטוען און קעשענעוו, בעלץ; מיט אַנ'ערנסטען און שעהנעם רעפּערטואַר „דאָס פערוואָרפענע ווינקעל", „פּוסטע קרעטשמע", „רעוויזאָר", „דער פערזונקענער גלאָק", „דער ווילנער בעל-הבית'ל" א.אַ.

אין 1923 פערלאָזט ער רומעניען און קומט קיין אַמעריקאַ. אָבער — דאָ דערקען איך שוין פון זיינע רעד, — נעהמט איהם אַמעריקאַ נישט אַזוי וואַרעם אויף... די ניו-יאָרקער „אַרטיסטען-אוניע" וויל איהם נישט אַריינגעהמען...

וואַנדערט ער פון טעאַטער צו טעאַטער, טרעט-אויף אין זיינע בעסטע ראָלען, אָבער — ער מוז פערלאָזען ניו-יאָרק און בעזעצען זיך אין דעטראָיט — אַזש נעבען פאָרד'ן, זאָל לעבען און געזונד זיין...

די ביזנעס געהען נישט שלעכט, דאָרט אָבער ס'איז נישטאָ די וואַרעמקייט וואָס ביי אונז; און ס'האָט איהם אַ ציה געטון אַהיים, דאָ נאָך אַמאָל אַ שפּיל טון נאָך 25 יאָהר, זייט ער האָט דאָס ערשטע מאָל געשפּילט אין קעשענעוו.

— וועגען די אַמעריקאַנער טעאַטערן?

— ס'זענען פאַראַן — דערצעהלט ער — אין ניו-יאָרק אַליין 13 יודישע טעאַטערן, אָבער אַממערסטען שפּילט מען דאָרט שונד, און נאָר שונד-שטיק — אַ טענצעל, אַ לידעל אַ זנות-ווערטעלע, און דאָס איז דאָס גאַנצע! ס'זענען אָבער אויך דאָ ערנסטע טעאַטערן, ווי למשל שוואַרץ קונסט-טעאַטער, וואָס פיהרט אויף ערנסטע און קינסטלערישע זאַכען אין אייראָפּעאישען זין. כדי זיך צו ראַטעווען אָבער פון דלות מוז ער אויך פון צייט צו צייט אויפפיהרען אַ שמאַטע מיט געזאַנג און טענץ... אַ נישט וואָלט ער געמוזט פּלאַצען!

בכלל זעהט נישט פישזאָן קיין צוקונפט אין אַמעריקאַ פאַר'ן יודישען טעאַטער, ווייל די יוגענד קען נישט קיין יודיש, ווערט אָפּגעריסען פון דער יודישער סביבה, פונ'ם יודישען וואָרט, ליטעראַטור און קונסט!

אויך דראַמען, וואָס ווערען איצט אויפגעפיהרט, האַלטען אַזוי פיל ענגלישע ווערטער, אַז מ'קען נישט וויסען צי מ'זיצט אין אַנ'ענגלישען טעאַטער וואו ס'שפּילט יודיש, צי מ'זיצט אין אַ יודישען טעאַטער ווי מ'שפּילט ענגליש.

מיט גרויס התפּעלות רופט ער זיך אָפּ וועגען די „הבימה"-פאָרשטעלונגען, — זיי האָבען איהם אַזוי בעגייסטערט, אַז ער אַנ'אַלטער דורכגעוויקטער אַקטיאָר האָט זיך פערגעסען — געהערט און געשטוינט —

נאָר מאַטעריעל איז די „הבימה" דורכגעפאַלען.

וואָס שייך די „ווילנער" איז ער אויף זיי פעך און שוועבעל...

— בלאָפערס! — זאָגט ער — זיי האָבען דאָך אָפּגעגאַרט אַ וועלט, אָבער אַמעריקאַ האָט זיי באַלד צעקייט און אויסגעשפּיגען. פיל פון זיי בעשעפטיגען זיך דאָרטען שוין מיט אַנדערע פּראָפעסיעס: ווער — אַנ'אַנגעשטעלטער, ווער ס'האַלט אַ רעסטאָראַן!...

נישט קיין אַרטיסטען זענען דאָס, נאָר אינטעליגענטליך דילעטאַנטען!

פישזאָן צערעדט זיך וועגען זיך גופא: בכלל האָט ער נישט פיינט פון זיך צו רעדען. ער האַלט פון זיך גאָר נישקשה'דיג — און וואָרט נישט אַז זיינע שכנים זאָלען איהם לויבען; אָבער אַזוי איז ער אַ ליבער בחור, אַ שעהנער בעסאַראַבער בחור, אַ ריז מיט אַ ליב שמייכעלע און טייער גאָלדען האַרץ פון אַ פּראָסטען בעסאַראַבער דאָרפ'ס-יודען, אַ מכניס אורח!

ער איז זעהר צופרידען מיט דער אויפנאַהמע, מיט דער וואַרימער האַרציגער אויפנאַהמע וואָס די היגע פּראָווינץ ווייזט איהם אַרויס, און דערפאַר וועט ער זיך דאָ לענגער אויפהאַלטען און דערנאָך פערהאָפט ער אין אַמעריקע נישט צו פערבלייבען, נאָר גרינדען אַ מוסטער-טעאַטער מיט אַ שטענדיגען זיך-אָרט אין קעשענעוו, מיט אָפּטע טורנעס איבער די טייערע שטעטלעך, וועלכע לעכצען נאָך לעבעדיגען יודישען וואָרט, און וועלכע קויפען פון פריהער אויס אַלע בילעטען צו פישזאָנ'ס פאָרשטעלונגען.

מ. בריטמאַ

דער מכניס אורח

(פון אומאויסשעפליכען קוואל)

פון ישראל אָסמאן

וואוינט אַ יוד אין אַ שטאָט איז איהם שווער צו זיין דער גרויסער מכניס־אורח, קומט אַ שבת און עס קומען זיך אָן אַביסעל אורחים איז ער נישט דער איינציגער בעל־הבית אין שטאָט, ווילט זיך פיל יודען האָבען אַ פרעהליכען שבת, דער שמש מוז יעדען איינעם האָבען אין זינען און בעזאָרגען איהם מיט אַנ׳אורח, קען מען נאָר זיין אַ האַלבער מכניס־אורח און גרייטען דעם טיש נאָר פאַר אַנ׳אָרימאַן; אַ פרעמדער יוד, נישט קיין אָרימער, וואָס קומט אין אַ שטאָט אריין האָט אכסניות, וואוהין ער געהט נעכטיגען, גאַרקיכער וואוהין ער געהט עסען, די מצוה פון הכנסת־אורחים איז אָבער הן פאַר עניים הן פאַר עשירים. אין אַ שטאָט איז געוועהנליך פאַרהאַן אַנ׳הכנסת־אורחים, עסט אַנ׳אָרימאַן שוין ביי יענעמס טיש, אין אַ הויז וואו עס זענען פאַרהאַן וויפיל חדרים, געהט ער אָבער אַוועק שלאָפען אין הכנסת־אורחים, אָדער גאָר אין בית־המדרש. אברהם אבינו אָבער האָט געפלאַנצט אַן אשל, וואָס איז ראשי־תיבות: אכילה, שתיה, לינה, הייסט עס, אַז דער ערשטער און גרעסטער מכניס־אורח, פון וועמען אַלע דאַרפען אָפלערנען די מידה, האָט גלייך זי איינגעפלאַנצט צוזאַמען, אַנ׳אשל, דריי צווייגען פון איין און דעמזעלבען בוים, דריי טיילען פון דערזעלבער מצוה, אַ יוד אין שטאָט איז נאָר מקיים צוויי חלקים פון דער מצוה און דעם דריטען חלק לאָזט ער אויסען. אברהם אבינו האָט געבויט זיין הויז, דאָס ערשטע הכנסת־אורחים, ביי דער מדבר און געטון ווי דער מדרש זאָגט: צדקה וחסד, אָדער גאָר צדק ומשפט, דערמיט וואָס ער האָט געהייסען אָדער זיין אַנ׳עהרליכער יוד, בענשען און דאַנקען השם־יתברך דערפאַר, וואָס ער האָט צוגעשיקט עסען און טרינקען אפילו אין דער מדבר, אָדער בעצאָהלען פאַר׳ן עסען. און דאָס איז טאַקע איינער פון אברהם אבינו׳ס גרעסטע אויפטוען, דערפאַר האָט ער זוכה געווען צום נאָמען אב־המון־גוים, און זיין זכות שטעהט אונז טאַקע ביי.

ובימי הבעש״ט איז געווען אויך אַנ׳אברהם, אַ יוד, וואָס האָט איבערגענומען אי דעם נאָמען, אי די גרויסע מצוה. קיין קינדער האָט ער נישט געהאַט אַ לאַנגע צייט, זי איז געווען אַנ׳עקרה. פון קיין גט האָט ער נישט געוואָלט הערען, און ווען ער האָט אָפגעלעבט מיט איהר צעהן יאָהר און זי איז נישט נפקד געוואָרען, און ווען אַלע דאָקטוירים האָבען איהר אָפגעזאָגט, אַז זי קען נישט האָבען קיין קינדער, האָט ר׳ אברהם אַראָפגעבראַכט איינעם פון די בעריהמטעסטע סופרים און האָט איהם געהייסען שרייבען צוויי ספר־תורה׳ס, איינע פאַר איהם און איינע פאַר זיין ווייב, און האָט זיי מיט גרויס כבוד אריינגעפיהרט אין שוהל, געמאַכט די שעהנע חופה, די רייכע חתונה און די גרויסע שבעה ברכות, גאַנצע זיבען טעג סעודות לכבוד די צוויי רייניגקייטען, ער האָט דערנאָך חתונה געמאַכט עטליכע יתומים ויתומות און האָט זיך אַרויסגעקליבען פון שטאָט, גענומען אַנ׳אַרענדע ביי אַ גרויסען פריץ, געעפענט זייטע טירען בּרייט און ווייט, געמאַכט אַנ׳אמת הכנסת־אורחים פאַר אָרים און רייך, און אויך געפלאַנצט אַנ׳אשל, אכילה, שתיה, לינה.

און עס איז דורכגעגאַנגען אַ צייט און דעם יודענ׳ס ווייב איז, לא עלינו, אויפגעקומען. דער יוד האָט געטרויערט נאָך איהר אַ צייט. און האָט געפונען זיין טרייסט אין דער מצוה פון הכנסת־אורחים, וואָס ער האָט נאָך מעהר און שטאַרקער אָפגעהיט. האָט זיך געטראָפען אַמאָל איז פערבייגעפאָהרען אַנ׳אָרימאַן מיט אַ בליק פון אַ מלכות און ער איז צוגעשטאַנען צו אונזער מכניס־אורח, פאַר וואָס ער זיצט אַליין און טרויערט און האָט נישט חתונה. אין אָנהויב האָט יענער נישט געוואָלט צוהערען צו זיינע ווערטער, איז אָבער דער אָרימאַן צוגעשטאַנען צו איהם און געזאָגט, אַז ער טאָר בשום אופן נישט אָרויפציהען קיין טרויער אויף זיין הויז, און עס פערמאַכען פאַר אָרים און רייך. די ווערטער האָבען געהאָלפען, דער פרעמדער יוד האָט איהם גלייך געשדכנ׳ט אַ שידוך מיט אַ בת־טובים, און דער מכניס־אורח האָט חתונה געהאַט און איז געהאָלפען געוואָרען מיט אַ טייער׳ן בן־יחיד. ער האָט געדאַנקט השם־יתברך פאַר זיין חסד און זיך נאָכמעהר געשטאַרקט אין דער מצוה פון הכנסת אורחים.

דאָס קינד איז געוואַקסען זעהר געראָטען, אַ קעפעל זעהר אַ גוט׳ס, מ׳האָט געזעהן, אַז עס וואַקסט אַנ׳עילוי. די בעסטע מלמדים האָט דער פאָטער אַראָפגעבראַכט און דער בן־יחיד איז געגאַנגען אַלץ העכער און העכער, ביז פון די רביים זענען געוואָרען חברים און דערנאָך גאָר תלמידים. גאָט׳ס ברכה האָט גערוהט איבער דעם קינד און דעם גאַנצען הויז־געזונט, און דער שם איז געגאַנגען ווי אַ שמן טוב, געצויגען זיך איבער שטעט און מדינות.

אַמאָל האָט זיך געמאַכט, אַז צום פריץ איז געקומען אַ פרעמדער יוד און ער האָט געוואָלט אונזער מכניס־אורח אויסדינגען די קרעטשמע. ער איז שוין כמעט ווי דורכגעקומען מיט׳ן פריץ. איז אונזער מכניס־אורח געוואויר געוואָרען דערפון און ער האָט מצדיק געווען אויף זיך דעם דין און אָנגענומען עס פאַר ליב, און האָט אין הארצען אפילו נישט געטראָגען קיין פערדרוס אויף דעם פרעמדען יודען, איין זאַך האָט איהם אָבער יאָ פערדראָסען: דער דאָזיגער יוד וועט זיך דאָך שעהמען אָדער גאָר מורא האָבען אריבערצוטרעטען זיין שוועל, און וואו וועט ער זיין? וואָס וועט ער עסען? און ווי קען עס גלאַט אַ יוד אריבערפאָהרען זיין דאָרף און נישט שטעהן ביי איהם אין הויז? איז ער אריבערגעגאַנגען אין הויף אריין, האָט איינגענומען דעם יודען מיט גוטע רייד, איהם געזאָגט, אַז ער האָט חלילה צו איהם גאָרנישט, ער איז איהם מוחל במחילה גמורה. זאָל איהם גאָט העלפען און געבען ברכה און הצלחה אין דעם נייעם געשעפט, נאָר איין זאַך בעט ער פון איהם: ער זאָל נישט פערשעהמען זיין הויז און זאָל זיין דאָרט אַ בן־בית די גאַנצע צייט, וואָס ער דאַרף זיין ביים פריץ, און ער איז נישט אָפגעטראָטען פון דעם אויסדינגער ביז ער איז מיטגעגאַנגען מיט איהם און אָפגעווען אין זיין הויז עטליכע טעג. געגעסען, געטרונקען און געשלאָפען, דערנאָך האָט ער איהם בעגלייט אין וועג אריין יוצא צו זיין פאַר דעם מאַן־דאַמער, וואָס לייענט דעם למד פון אשל — לויה.

אין אַ שטיקעל צייט אַרום איז דער בן־יחיד זעהר שלאַף געוואָרען, לא עלינו. עס איז געגאַנגען פון טאָג צו טאָג ערגער. דער צער פון דעם יודען איז געווען זעהר גרויס. ער איז כסדר געזעסען ביים בעט, געוואַכט איבער זיין טייערען בן־יחיד און איז נאָר אַוועקגעגאַנגען צו בעדינען אַנ׳אורח. אמונת־צדיקים איז נאָך נישט געהאַט נתפשט געוואָרען איבער דער וועלט, פון בעל־שם־טוב האָט מען שוין געהערט זעהר פיל, אָבער אונזער מכניס־אורח האָט נישט געוואָלט אָפרייסען זיך פון זיין מצוה אויף קיין טאָג. איינמאָל, זיצענדיג ביי זיין קראַנקען בן־יחיד׳ס בעט, איז ער איינגעדרימעלט פון מידקייט און הארצווייטאָג, האָט ער דערזעהן דעם אָרימאַן, וואָס האָט זיך בעוויזען צו איהם נאָך זיין ערשטער ווייב׳ס טויט, און האָט אויף איהם ווי גוזר געווען, ער זאָל אויפהערען צו טרויערען און חתונה האָבען אַ צווייטען מאָל, און ער האָט געזאָגט צו איהם:

„דיין קינד איז קראַנק און דו זיצסט און וואַרטסט! שטעה אויף, שפאַן פערד־און־וואָגען און לויף צום בעש״ט, איידער עס ווערט שפעט. אַלץ, וואָס ער וועט דיר הייסען, זאָלסטו טון און נישט פרעגען קיין קשיות, און דיין קינד וועט האָבען אַ רפואה שלמה! געדענק אָבער, אַלצדינג מוזטו איהם פאָלגען און אָהן זיין רשות נישט טון קיין זאַך, נישט ענדערען קיין וואָרט, סיידען דו וועסט איהם אָנפרעגען און ער וועט דיר הייסען!״

דער מכניס־אורח האָט זיך אויפגעכאַפּט און זיין הארץ האָט אין איהם שטאַרק געקלאַפּט. דאָס געשטאַלט פון דעם וואונדערליכען אַלטען האָט נישט אָפגעטראָטען פון זיינע אויגען און זיין געביטעריש קול האָט נאָך געקלונגען אין זיינע אויערען, האָט ער געכאַפּט און געטון ווי דער אַלטער האָט איהם אָנגעזאָגט אין חלום.

ווי נאָר ער איז אָנגעקומען קיין מעזשיבעזש און האָט אריבערגעטראָטען דעם בעש״ט׳ס שוועל, איז איהם דער בעש״ט אַנטקעגען געגאַנגען און האָט געזאָגט:

„שלום עליכם ר׳ אברהם! דו וועסט מיך פאָלגען און דער רבונו־של־עולם וועט צושיקען אַ רפואה־שלמה צו יצחק בן שרה!״

קיין קוויטעל האָט דער יוד נישט אָפגעגעבען, קיינער האָט איהם דאָרט נישט געקאָנט, האָט ער געזעהן בחוש דעם אָפענעם רוח־הקודש און ער האָט מיט גרויס התפעלות אויסגערופען:

„הייליגער רבי, איך וועל אַלצדינג פאָלגען און טון!״

און דער בעש״ט האָט געזאָגט צו איהם:

„פון דאָרף זאָלסטו זיך אַרויסציהען און אַריין אין דער שטאָט בּוקאַרעשט. דאָרט זאָלסטו עפענען אַנ׳דכנסת־אורחים און מעהר ווי פּראָסטע מאכלים זאָלסטו דיינע אורחים נישט געבען. דיין הויז זאָל אָפען זיין נאָר פאַר אָרימע לייט און ביי איין טיש זאָלסטו מיט זיי נישט עסען. דו און דיין ווייב זאָלען עסען די גוטע מאכלים ווי פריהער, נישט ענדערען אויף קיין האָר, נייערט דיין זוהן זאָל עסען די פּראָסטע מאכלים מיט די אָרימע לייט צוזאַמען ביי איין טיש, און שלאָפען אויף אַ פּראָסט געלעגער מיט זיי. געדענק, דו זאָלסט טון ווי איך זאָג דיר אָן און דיין קינד וועט מיט זיין ליבען נאָמענ׳ס הילף געזונט ווערען, און דו וועסט פון איהם האָבען פיל נחת״.

דעם מכניס־אורח איז עס געווען זעהר קשה, ער האָט זיך אָבער דערמאָנט אָן דעם אַלטענס ווערטער אין חלום, און ער האָט נישט געפרעגט קיין שאלות און געטון ווי דער בעש״ט האָט איהם אָנגעזאָגט, און דער בן־יחיד איז געזונט געוואָרען.

דער בן־יחיד האָט געגעסען די פּראָסטע מאכלים און איז געשלאָפען צוזאַמען מיט די אָרימעלייט אויף דעם האַרטען בעטעל, ווי דער בעש״ט האָט אָנגעזאָגט, און דער פאָטער און די מוטער האָבען געגעסען און געשלאָפען אויפ׳ן רייכען שטייגער ווי פריהער, און עס האָט זיי זעהר וויי געטון דאָס הארץ אויף זייער איידעל קינד, וואָס איז דערצויגען געוואָרען אין אַלעם גוטען, און פון גרויס צער האָבען זיי פערגעסען אָן דעם צער פון די אָרימע לייט, וועמען זיי זענען געוואוינט געווען גאַנץ אַנדערש צו בעהאַנדלען. איינמאָל, ווען דאָס הארץ איז דעם מכניס־אורח זעהר פערקלעמט געווען צוקוקענדיג זיך צו זיין בן־יחיד, וואָס קומט אָפּ פאַר גאָרנישט, איז וויעדער דער אַלטער געקומען צו איהם צו חלום און ער האָט געזאָגט:

„וואָס ביסטו אַזוי איינגעהילט אין צער, פאָהר צום בעש״ט און גיס אויס דיין הארץ פאַר איהם!״

האָט ער זיך אויפגעכאַפּט און איז אַוועק צום בעש״ט.

ווי ער איז אָנגעקומען האָט דער בעש״ט צו איהם געזאָגט:

„שלום עליכם, אברהם, פאָהר אַהיים און פיהר זיך ווי דו האָסט זיך געפיהרט אַמאָל! וואוהין וואו די ווילסט אַליין, און האָב ביי דיין טיש וועמען דו ווילסט, און דער רבונו של עולם וועט זיין מיט דיר!״

און ער איז אַהיים געפאָהרען און האָט זיך ווייטער גענומען פיהרען ווי אַמאָל.

דעם בעש״ט׳ס מקורבים איז עס געווען אַ גרויס חידוש און זיי האָבען עס נישט געקאָנט בעגרייפען. שבת צו שלוש סעודות, האָט ר׳ דוד פורקעס זיך איינגעשטעלט און געפרעגט. דער בעש״ט האָט געשמייכעלט און געזאָגט:

„ווען דער דאָזיגער יוד האָט אַזוי פיל גומל חסד געווען מיט זיין אויסדינגער, איז געוואָרען אַ גרויסער רעש אין אַלע הימלען. האָט עס דער שטן אויפגעכאַפּט און געמאַכט דערפון אַ שטאַרקען קטרוג. סטייטש, וואָס שרייט מען אַזוי אברהם אבינו, דער יוד איז אַ גרעסערער מכניס־אורח פון אברהמ׳ען! האָט דער סניגור זיך אָפּגערופען: אברהמ׳ען האָט מען געפּרובט מיט אַנ׳עקידה און ער איז בייגעשטאַנען דעם נסיון! איז געבליבען מ׳זאָל דעם יודען אויך פּרובען מיט אַ שטיקעל עקידה. און געלויבט איז השם־יתברך, וואָס ער איז דעם נסיון נישט אַזוי בייגעשטאַנען...

——◆◆——

פון וואנען קומט בייסעניש?

פון ד״ר. יוסף טענענבוים

די לעגענדע דערצעהלט, אַז ווען גאָט האָט געוואָלט בעשטראָפען טיטוס׳ן פאַר זיין גרויסער גאוה און עזות־פנים׳דיגקייט, האָט ער אויף איהם אָנגעשיקט נישט קיין לייבען און נישט קיין בייזע וועלף, נישט קיין מלאכים מיט געשליפענע שווערדען און נישט קיין געפאַנצערטע רייטערס אויף כוואַטסקע פערדליך, נאָר דוקא אַ פליגעלע, אַ קליינטשיק בעשעפעניש, וואָס האָט געפּיקט און געבוירעט טאָג און נאַכט אין מוח, אָהן אויפהער און אָהן אַנ׳עק. דער נעפייניגטער העלד איז אַנטלאָפען אין קוזניע, כדי צו פערטויבען דעם יצר־הרע פון דאָס נישט־גוטע פליגעלע; אָבער דאָס האָט נאָר געהאָלפען פאַר אַ ווייל. דאָס פליגעלע איז געווען שטאַרקער פון דעם האַמער און דער קאָוואַדלע. דאָס פליגעלע האָט געפּיקט ביז צום משוגע ווערען, ביז צום פערצווייפעלט ווערען — אַ פליגעלע, מען זאָל אָפּגעהיט ווערען פון אַזאַ אַנשיקעניש!

אין אָט דער לעגענדע דריקט זיך אויס דאָס געפיהל פון נקמה פון אַ געקנעכטעטער, אונטערדריקטער, צעטרעטענער מאַסע, וואָס האָט פערלוירען אַלצדינג, ווייל זי האָט פערלוירען איהר אומאָפּהענגיגקייט, איהר לאַנד און איהר נאַציאָנאַלע וויג. און כאָטש די פאָלקס־פאַנטאַזיע איז רייך און פרוכטבאַר אין נקמה־מאָטיוען, האָט זי אָבער באמת נישט געקאָנט געפינען קיין שרעקליכערען, קיין מעהר ראַפינירטען נקמה־מאָטיוו, ווי אָט דאָס פליגעלע.

און איצט פון דער לעגענדע צו דער ווירקליכקייט.

עס זענען דאָ אַלערליי יסורים אויף דער וועלט. שמערצען וואָס בראָטען און בוירען, ברעכען און פערקריפּלען. עס זענען דאָ פיזישע שמערצען און זעלישע הארצוועהטאָגן. אָבער צו זיי אַלע קאָן זיך אַ מענש צוגעוועהנען. מען ליידט אַזוי לאַנג, ביז דער שמערץ־געפיהל ווערט טעמפּ, דאָס הארץ קאַלעמוטנע און די נערווען שטומפּיג. דער מענש איז אַ וואונדערבאַרע בריאה. ער קאָן זיך צופּאַסען צו אַלע מעגליכע לעבענס־ערפאַהרונגען. די מענשליכע נשמה איז עלאַסטיש ווי גומעלאַסטיק. אָט זעהט דעם מענשען. מען בויגט איהם און מען ציהט איהם אין אַלע זייטען, מען קעהרט איהם און מען ווענדט איהם — אָבער פאַרט, לאָזט איהם אָפּ אויף אַ ווייל און ער קומט צוריק צו זיך — צוריק צום צלם אלהים. אָבער וואָס איז ערגער אי פון שמערצען אי פון קרענקונג, איז בייסונג. פונקט ווי דאָס פליגעלע פון טיטוס הרשע שטערט עס בייטאָג און פערטרייבט דעם שלאָף ביינאַכט, — אַ נודנע, נערוועז־אויפרייצענדע, רוה־שטערענדע קראַנקהייט, וואָס מוטשעט אויס דעם גוף און מאַכט קראַנק די נשמה. אַ בייסונג איז ערגער פון אַלץ.

און ווייל אַ סך מענשען ליידען פון איהר, און ווייל די קראַנקהייט איז אַזוי פערשפרייט, איז נויטיג אַביסעל מיט איהר זיך צו בעקענען. און כאָטש זי איז נישט זעהר פאַטיש, און אויך נישט זעהר אַפּעטיטליך, איז זי אָבער אַנ׳אָפטער גאַסט אין שטעטעל.

וואָס איז אַ בייסונג?

די בייסונג איז אַ סימפּטאָם פון פערשידענע הויט־קראַנקהייטען. אַ הויט־ענטצינדונג איז זיך משדך מיט אַ בייסונג. דאָס קומט דערפון, וואָס עס קומט צו אַנ׳אויסשיידונג און געשוויילעכץ אין די הויט־שיכטען און די פיינע נערווען־צווייגלעך, וואָס זענען פערשפּרייט ווי אַ זיפּ אין דער הויט, ווערען געריצט. זיי ענטפערען מיט אַ געפיהל פון בייסעניש. דער עולם האָט געוועהנליך אַ הויז־מיטעל פאַר דער קרענק. ער דינגט אָן די נעגעל, און לאָזט זיי טון די אַרבייט. און זיי אַרבייטען בייטאָג און ביינאַכט אָהן אויפהער. עס איז אַ ביליגער פערגעניגען. אמת, פאַר דער מינוט דערפיהלט מען אַ דערלייכטערונג, מחמת די נעגעל בעפרייען די נערווען פון דרוק, פאַר אַ ווייל וועניגסטענס: אָבער באַלד קומט דער שכר־למוד. עס בייסט נאָך מעהר און ברענט און בראָט, מחמת דורך דעם קראַצען ווערט די הויט נאָך מעהר געריצט און די ענטצינדונג האַלט אין איין שטייגען. ניין, עס איז אַ טייערער פערגעניגען די נעגעל־מלאכה! בעסער דאָס נישט טון. בעסער אויסגעפינען פון וואָס די צרה נעהמט זיך, מחמת די בייסונג איז מעהר נישט ווי אַ סימפּטאָם פון פערשידענע קראַנקהייטען, אי אויסערליכע אי אינערליכע, און מען קאָן זיך נישט פערלאָזען אויף די נעגעל.

די מייסטע הויט־קראַנקהייטען בייסען, מחמת די מייסטע פון זיי זענען פערבונדען מיט געוויסע ענדערונגען אין די הויט־שיכטען, וואָס רייצען די הויט־נערוון. אַ בייסונג איז אַ פּראָטעסט פון די הויט־נערוון — א צייכען, אַז די הויט איז קראַנק.

אָבער אויך שווערע אינערליכע ליידען רופען זיך אָפּ אויף דער הויט. אַלס אַזאַ קראַנקהייט איז בעקאַנט די צוקער־קראַנקהייט (דיאַבעטיס). דיאַבעטיס, אַ צוקער־זיסע קראַנקהייט מיט ביטערע קאָנסעקווענצען, קאָן אַזאַ לאַנגע צייט בלייבען אָהן סימפּטאָמען, און אַמאָל קאָן מען אַרומגעהן גאָר אָהן זאָרג און נישט וויסען, אַז מען איז קראַנק, כאָטש דאָס איז איינע פון די שווערסטע שטערונגען פון דעם שטאָף־וועקסעל. דאָס בלוט און די אורין ווערען פערפלייצט מיט צוקער, וואָס קאָן נישט פערברענט און פערברויכט ווערען. עס הויבען זיך אָן ווייזען צייכענס פון שוואַכקייט, מידקייט, דורשט, דאָס זענען די ערשטע שוועלבעלעך, וואָס זאָגען אָן דעם גוטען ברוך־הבא. אָבער זעהר אָפט איז דאָס אַלצדינג פערבאָרגען, און איינער פון די ערשטע צייכענס איז אַ בייסונג, עקזעמאַ אָדער פרישטשיקעס, וואָס הויבען זיך אָן ווייזען אויף דער הויט. שמירען זאַלבען הייסט פשוט אַרויסוואַרפען מיה, מחמה די סיבה ליגט טיפער. ספּעציעל איז וויכטיג ביי די קראַנקהייטען אויב אימיצער דערפיהלט אַ בייסונג אויף די אומעטעטישע פלעצער. דאָס איז אָפט אַ טערמאָמעטער, וואָס ווייזט אָן בעשיינפערליך אויף אַ טיפערען פּראָצעס. אין דעאַביעטיס קומט דאָס אָפט פאַר.

אַ חוץ דיאַביעטיס זענען נאָך דאָ אַנדערע קראַנקהייטען, וואָס קאָנען ברענגען אַ בייסונג. דאָס זענען לעבער־קראַנקהייטען, נירען־ליידען, שטערונגען

בילדער פון יודישען לעבען אין פוילען

פון ג. קופער

דער מלאך המות אין בלוינע

אויב איהר דענקט, אז דער מלאך-המות אין שטעדטעלע בלוינע איז א סך בעסער פאר'ן מלאך המות פון שטעטעל ליקאווע, האט איהר א טעות! אויך אין בלוינע, א שטעטעלע נאהענט פון ווארשע, האט היינטיגען זומער דער מלאך המות אנגעטון מיאוס'ע ארבייט.

יודען זענען געווארען אויפגעציטערט און זיך צונויפגענומען אויף אנ'אסיפה. — מען דארף זוכען זינדיגע — איז מען געקומען צו א בעשלוס — נאר צוליב די פושעים ליידען נעביך די יודישע קינדער און געהען אויף יענער וועלט...

גלייך האבען זיך בעוואפענט א היבש ביסעל גאט'ס קאזאקען. זיי צו הילף זענען געקומען עטליכע טוץ גבאי'טעס, פושקע-קלאפערינס, ליכט-ציהערינס, קברים-מעסטערינס, טוקערינס און סתם אזוי זיך נשים צדקניות און מען האט אנגעהויבען זוכען זינדיגע. מען האט געגומען אויף א פערהער דעם בעדער פון שטעדטעל און מען האט איהם אויסגעפארשט געגוי וועגען אלע ווייבער, וויפיל מאל און ווען זיי זענען געוועזן אין מקוה. נאר קיין שום שלעכטס האט מען נישט געפונען. מען האט גוט דורכגעזוכט דעם שטעדטעלשען הקדש, צי די קאליקעס, וואס ליגען דארטען, גנב'ענען זיך נישט אמאל אריין איבער דער וואנט, וואס טיילט אפ די מענער פון די ווייבער, מען האט אפילו אויסגעפרעגט דעם שטאדט - משוגענעם, צי שקצים גיבען איהם נישט אמאל, חלילה, צו עסען חזיר. אלץ איז געוועזן אין ארדנונג.

די גאט'ס קאזאקען זענען, נעבעך, געוועזן גאנץ טרויעריג. פון זייער רעוויזיע איז גארנישט ארויסגעקומען. נאר מיט אמאל, אין דער סאמע לעצטער מינוט האט מען געפאקט די זינדיגע — און געפאקט האט מען זיי גאר אויף א קונציגען שטייגער. אסור אויב דער בעריהמטער דעטעקטיוו שערלאק האלמס וואלט אזוי אויסגעזוכט א פערברעכער, ווי בלוינער גבאי'טעס האבען עס געטון. אין מיטען שטעדטעל האט מען געפאקט א יונגען מאן, וואס האט חתונה געהאט מיט זיין געשטארבענעם ברודער'ס ווייב און מיט וועלכער ער האט געהאט דריי קינדער-ממזרים.

מיט גרויס כבוד האט מען דעם יונגען מאן מיט זיין ווייב און קינדער געבראכט צום ווארשעווער ראבינאט און אט וואס מען איז דערגאנגען:

מיט עטליכע יאהר צוריק איז אין ווארשע געשטארבען א יונגערמאן מיט'ן נאמען ניידארף און איבערגעלאזען נאך זיך א ווייבעל גוטשע, וואס איז בעקאנט אין ווארשע אונטער'ן נאמען „גוטשע די גראנדעסין". פון נאמען אליין פערשטעהט איהר שוין, אז גוטשע די גראנדעסין איז א שעהנהייט. אזוי ווי גוטשע גראנדעסין איז געבליבען אנ'אלמנה אן קינדער, האט זי נישט געטארט לויט'ן יודישען דין חתונה האבען, ביז דער ברודער פון איהר פערשטארבענעם מאן וועט איהר נישט געבען קיין חליצה

גוטשע די גראנדיעסין איז אוועק צו איהר שוואגער לייבישעק ניידארף און אנגעהויבען רעדען מיט איהם, ער זאל איהר געבען חליצה.

— וואס טויג דיר, גוטשעלע, חליצה? — האט דער שוואגער געפרעגט.

— ווייל איך וויל נישט בלייבען קיין וויסטע אלמנה אויף אייביג.

— וואס דען ווילסטו?

— איך וויל חתונה האבען...

— מיט וועמען ווילסטו חתונה האבען?

— מיט א יונגענמאן.

— מיט וואסער א יונגערמאן?

— מיט א יונגען מאן, וואס זאל זיין יונג, געזונט, א פערדינער און וואס זאל מיך ליב האבען...

— איך האב, גוטשעלע, פאר דיר אזא יונגערמאן.

— ווער איז ער?

— אט איז ער! — האט דער שוואגער געזאגט און אנגעוויזען אויף זיך.

— מען מעג דען? — האט גוטשעלע די גראנדעסין געפרעגט.

— איך מעג! — האט לייבעשעל געזאגט — איך בין נישט קיין פאנאטיקער...

— אבער מען וועט דאך אונז די אויגען אויסרייסען... מענשען וועלען רעדען...

— וועלען מיר אוועק פון דאנען. מיר וועלען זיך בעזעצען אין א שטעטעל. קיינער וועט נישט וויסען פון אונז און מיר וועלען זיך לעבען.

גוטשעלע די גראנדעסין האט געזעהן, אז דער שוואגער רעדט גלייכע רייד, האט זי איינגעשטימט. זיי זענען אוועק צום סטאווקער מורא-הראה, דעם „חתונה און גט'ן פאבריקאנט"; פאר עטליכע גילדען האט מען געשטעלט א חופה און ביידע דער שוואגער מיט דער שוועגערין, וואס זענען איצט מאן און ווייב, זענען אוועקגעפאהרען קיין בלוינע און זיך דארטען בעזעצט.

עטליכע יאהר האט זיך דאס פאר פאלק געלעבט גליקליך און צופרידען. יעדען יאהר האט דאס ווייבעל געבוירען א קינד, און צו יעדען יאהרצייט נאכ'ן ערשטען מאן, האט דאס פאר פאלק געשטעלט אין שוהל א יאהרצייט-ליכט. ביז די בלוינער גבאי'טעס האבען זיך דערוואוסט און אויפגעהויבען אזא טומעל, אזא געוואלד, אז דאס פארל האט קיין אנדער ברירה נישט געהאט און געמוזט זיך לאזען פיהרען קיין ווארשע אין ראבינאט.

דער בלוינער רב, ר' פישעלע האט געשריען:

— אט זיי זענען דאס!... זיי האבען דאס געבראכט דעם מלאך המות צו אונז...

די ווארשעווער רבנים האבען גלייך גענומען תקיעת כף ביים פארל, אז זיי וועלען זיך מעהר נישט בעגעגענען. קיין גט איז נישט נויטיג, ווייל זייער חופה וקדושין זענען נישט געווען גילטיג. דערביי וועט איצט דער מאן מוזען געבען חליצה זיין אייגען ווייבעל, כדי זי זאל מעגען חתונה האבען מיט אנ'אנדערען.

דאס פאר פאלק האט געוויינט מיט ביטערע טרעהרען, פארוואס מען צושיידט זיי — און די קינדער האט מען גלייך געלאזט אויסשטרייכען פון די רבנישע ביכער און פערשריבען זיי אין בוך, וואו עס ווערען פערשריבען אלע ממזרים.

— זאל מען וויסען — האבען די רבנים געזאגט — און זאלען זיי זיך נישט קענען משדך זיין, ווען זיי וועלען עלטער ווערען, מיט ארנטליכע, כשר'ע יודישע קינדער.

גוטשעלע די גראנדעסין האט געגאסען מיט ביטערע טרעהרען, דערהערענדיג די ווערטער פון די רבנים, אז איהרע קינדער וועלען זיך נישט טארען משדך זיין מיט קיין יודישע קינדער.

— וואס? — האט זי געקלאגט — מיט גוים וועלען זיי חתונה האבען?

נאר מ'האט זי געטרייסט, אז מיט ממזרים וועלען זיי יא מעגען חתונה האבען, האט זיך גוטשעלע די גראנדעסין בערוהיגט.

— אויב אזוי, האב איך קיין דאגה נישט. קיין שידוכים וועט נישט פעהלען.

אויך די בלוינער גבאי'טעס האבען זיך איצט בערוהיגט. צי וועט זיך אויך דער מלאך המות איצט בערוהיגען, איז דערווייל שווער צו וויסען.

ווי זאגען די פאליטיקער: די צוקונפט וועט בעווייזען.

אין פופצעהן יאהר ארום / לעבעדיגען

(פעליעטאן) פון לעבעדיגען

וואס איז פופצעהן יאהר? — גאר נישט.

די פופצעהן יאהר וועלען איבערפליהען איינס און צוויי און די וועלט וועט האבען א גאנץ נייעם פנים. און א פרעהליכען פנים דערצו.

זאגט א שיקאגער פראפעסאר:

„אין פופצעהן יאהר ארום וועלען די מענער פארבען זייערע ליפען, זיך ארומטראגען מיט א פודער-קעסטעלע און זיך ווישען די נאז נאר מיט זיידענע פערפומירטע נאז טיכלעך".

און וואס איז מכה די פרויען?

אז א שיקאגא'ער פראפעסאר הויבט עפעס אן צו זאגען זאגט ער שוין ווייטער:

די פרויען, זאגט דער פראפעסאר, וועלען אין 15 יאהר ארום, טראגען הויזען פעררוקט אין שטיוועל. טראגען בערד, טראגען רעוואלווערען, רויכערען ליולקעס און דערצעהלען גראבע וויצען.

דאס אלץ וועט געשעהען באלד. ווייל וואס איז 15 יאהר אין אונזער לעבען?

הכלל, מיר געפעלט עס. צי דאס איז געזונד אדער מאראליש ארט מיך נישט. דער עיקר, איך זעה אין דעם א סך שפיל און קאמיזם.

און נאך אלעמען איז שפיל פארט די הויפט-זאך פון לעבען.

פאר וואס טאקע זיך נישט א שפיל טון?

פאר וואס טאקע נישט איבערבייטען די ראלען? דער שפיל פון מאן און פרוי איז אנ'אלטער שפיל.

עס האט זיך ביידע געשלעכטער גוט דערעסען.

מיר ווייסען שוין צו גוט דעם שפיל און קענען צו גרינדליך די שפילער.

שפיל אין מאן און פרוי — אלט ווי די וועלט. פאר וואס נישט איבערבייטען כאטש אביסעלע?

אויב מען קען נישט אינגאנצען ענדערען איז לכל הפחות טיילוויז.

זאלען מאנסבילען ווערען מעהר פרויענצימעריש.

און פרויען מעהר מאנסביליש.

עס וועט זיין א שעהן שפיל. עס וועט אפפרישען און דערפרישען די שפילער.

עס וועט בענייען דעם שפיל גופא.

ווי געזאגט, מיר געפעלט עס, און עס איז כדאי צו פרובירען.

אט נעהמט דעם ענין פודערען זיך.

איך האלט, אז עס איז גאר נישט אזוי קרום, אז מיר מענער זאלען זיך נעהמען צום פודער-קישעלע.

מיר זענען בכלל צו אפגעלאזט און אפאטיש. מיר גיבען זיך ווינציג אפ מיט אונזער אויסזעהען.

און איך גלויב, אז עס וועט זיין זעהר פיקאנט אנצוקוקען ווען א מאן, אין מיטען א געשעפט - פערהאנדלונג, נעהמט ארויס א פודער-קישעלע און פודערט זיך אן די נאז...

און נאך בעסער איז מיט'ן פארבען זיך.

אט שטעהט א מאן און האלט א לעקציע וועגען דארוויניזם, למשל, מיט רויט געפארבטע ליפען...

דעם מאן פעהלט שעהנקייט און בעפוצונג.

דער מאן איז נישט דעקאראטיוו.

אין 15 יאהר ארום וועט ער עס ווערען.

ווען עס ווענדט זיך אן מיר, וואלט איך אפילו געענדערט די מאנסבילשע קליידער.

אויס שווארץ, בלוי און געל. איך וואלט א מאן געקליידעט נאר אין בונטע קאלירען.

רויטע הויזען.

א גרינעם רעקעל.

א בלויע הוט און מיט א פעדער!

פאר וואס נישט?

אונזער קאליר-ארימקייט האט שוין דערעסען.

מיר וואלטען דורך פיל - פארביגקייט אויך געוואונען ביי דער פרוי.

אנ'אויסגעפוצטער פיל-קאלירטער מאן וואלט בעסער געשפילט זיין ליבע-ראלע.

ווייל גוטער שפיל געהט אפט צוזאמען מיט גוטען גרים, מיט פיינע פערקליידונג.

און די פרוי? — אויך זי וואלט זיך אפגעפרישט.

דער פרוי פון היינט איז נמאס געווארען איהר פרויען-ראלע. די פרוי פון היינט שטרעבט דאך נאר צו ווערען ווי דער מאן — זאל זי עס ווערען!

געזונטינקערהייד!

מיר פערגינען איהר!

אדרבה, זאל זי אויך פערזוכען דעם טעם פון עסק'ן זיך מיט די הויזען! מיט דעם אייביגען היטען דעם קנייטש, וואס וויל זיך נישט האלטען...

און בעיקר טאקע די בארד. מיר געפעלט א יודענע מיט א בארד.

עס איז א פיינע המצאה. א טייערער שפיל. מיר מאנסבילען וועלען פשוט אויפלעבען:

עס וועט זיין מיט וועמען זיך צו מיישב זיין.

אט קומט א צוטראגענער מאנסביל אהיים, נעהמט ער דאס ווייב ביים בארד און פרעגט אנ'עצה.

און א ווייב מיט א בארד וועט קענען געבען אנ'עצה. ווייל א בארד, מיינט ישוב הדעת, געזעצטקייט.

די פערמאנסבילטע פרוי וועט בכלל זיין א גרויסע טובה פאר'ן מאן.

זי וועט אויפגעבען כאטש אויף א ווילע, איהר נערוועזיטעט, איהר פיעסטשען זיך.

א פרוי אין שטיוועל און הויזען, וועט נישט קענען פראווען היסטעריקע.

א פרוי מיט א ליולקע אין מויל וועט האבען אפילו א קינד אהן מעלאדראמאטיק...

זאל די פרוי קריגען געזונטע מוסקולען!

אדרבה, מיך ארט נישט אפילו ווען זי וועט פון צייט צו צייט אונטערקלאפען איהר מערכה...

עס וועט זיין פרעהליכער.

מעגליך, אז דער שלום בית וועט דערפון נאר געווינען. און אויב אפילו נישט, וועט עס סתם זיין א שטיקעל ענדערונג.

און איך פערטראכט זיך אויף דעם פראפעסאר'ס נביאות און איך מאל זיך אויס אזעלכע טשיקאווע בילדער פון דער גיכער צוקונפט.

אט איז א ליבעס-ערקלעהרונג אין 15 יאהר ארום:

ס'זיצט זיך א בעשטיוועלטע פרוי מיט א בלאנדער בארד, רויכערט א ליולקע און פייפט פון צייט צו צייט.

און ענטקעגען איהר שטעהט א זיידענער יונגערמאן מיט א זיידענער פאטשיילקעלע אין האנד, מיט געפארבטע ליפען און געפודערטע נאז.

„מיין שעהן בעבערדעלטער מלאך, איך האב דיך ליב!

„איך לעג מיין ליבע צו דיינע שטיוועל!

„נעהם ארויס דיין ליולקע פון מויל און בעוויליג מיך מיט א יא"...

און די פרוי פון דער גיכער צוקונפט וועט האנדלען קורץ און גוט, זי וועט נישט מארודיען...

אדער זי וועט א געשריי טון מיט א באסאווער שטימע:

— געמאכט!

און ער וועט איהר אננעהמען ביים בארד און א קוש טון...

אדער אויב זי וועט נישט וועלען אננעמען זיין ליבע, וועט זי א טופע טון מיט'ן שטיוועל.

— פאשאל וואן! טראגט זיך אפ פון דאנען, נודניק וואס איהר זייט.

אדער אט נאט אייך אזא בילד, עס קען מעגליך אויך געשעהען פערקעהרט:

ער, דער געעדעלטער, געפארבטער און פערפומירטער מאנסביל, וועט זיצען ווי א פריץ.

און זי, די בעשטיוועלטע און פערליולקעוועטע פרוי וועט זיך איהם ערקלעהרען אין ליבע. זי וועט אין איין ווינקעל מויל האלטען א ליולקע און פון דעם צווייטען ווינקעל ארויסזייען:

— הא, יונגערמאן, איהר ווילט מיך פאר א ווייב?

אין אלגעמיין וועט די ענדערונג אין שפיל אריינברענגען א סך לעבען און פרעהליכקייט אין אונזער געזעלשאפט.

אט וועט ביי א טישעל אין קאפעהויז א פרוי דערצעהלען א גראבען וויץ און דערביי וועט זיצען א יונגערמאן און זיך רויטלען.

— פע, נישט שעהן!

אדער ער וועט גאר ווערען אין כעס:

— ווי וואגט איהר עס, מאדאם, צו זאגען אזעלכע גראבע וויצען אין א מאנסבילשער געזעלשאפט!

מיר געפעלט די נביאות פון דעם שיקאגא'ער פראפעסאר און איך האף נאך צו דערלעבען די דאזיגע פרעהליכע צייט...

אין דער בלוט-צירקולאציע און עהנליכע חולאת'ן.

אויך נערוועזיטעט קאן ברענגען צו עהנליכע ערשיינונגען, און געוויסע מאכלים קאנען אויך ארויסרופען אזעלכע שטערונגען.

אט, למשל, זענען דא מענשען, וואס פערטראגען נישט געוויסע סארטען פלייש; אנדערע זענען מפונקים אויף געוויסע גרינצייג אדער געטראנקען. נעהמט מען א כזית פון די „פערבאטענע" מאכלים, אזוי האט מען צו זיגען און צו זאגען און מען מוז נאך צובארגען א פאר נעגעל פון א שכן, כדי צו שטילען דאס בייסעניש. מיר פערמאגען געוויסע סמנים ווי אזוי אויסצוגעפינען אנטקעגען אויף וועלכע שפייזען דער בעטרעפענדער איז עמפינדליך און פאר וואס די בייסונג קומט נאך דעם עסען. אויך געוויסע מעדיצינען, וועלכע מען נעהמט פאר א רפואה, זענען אמאל עובר די גרעניץ און רייצען די הויט.

מיר וואלטען נאך געקאנט מעהר שרייבען וועגען דעם ענין, אבער די פאר ווערטער בעווייזען ווי אינטערעסאנט זי איז, די אומפאטישע טעמע.

ווי מיר האבען שוין בעמערקט, איז די קראנקהייט שטארק פערשפרייט צווישען עולם. יעדער איינער האט אמאל געגעבען שלום-עליכם דעם אורח, דערפיהלט דעם ביס און אוועק פון איהם, אדער איינגעהאנדעלט א קאמארניק אויף א לאנגער צייט. עס זענען אויך דא מענשען, וואס קאנען זיך נישט גט'ען מיט דעם זיווג. און וואס בעווייזט דאס?

אט וואס: די בייסונג איז א צייכען פון געוויסע אינערליכע און אויסערליכע שטערונגען — און מען קאן אזא קראנקהייט נישט בעוועלטיגען מיט שמירעכצער, זאלבען און בשמים, פונקט ווי מען קאן נישט פערשיטען א קוואל מיט זאמד. מען מוז אויסגעפינען דעם מקור.

סדרה בלאָק...

מזרח'יסטען, ציוניסטען
פויקען, קלינגען, ווי אַ גלאָק:
די פּעצעקעס מיט בונדיסטען
זאָלען שאַפען אויך אַ בלאָק...

יעדער מיידעל, יעדער בחור,
יעדער ציג און יעדער באָק;
אַ נקבה מיט אַ זכר
ווילען מאַכען איצט אַ בלאָק...

היינט די מיידלעך, דאַרפט איהר וויסען,
ציילט מען איצטער אויפ'ן שאָק;
מיט'ן בחור דאַרף מען שליסען
גאָר אַ נייעם חופה-בלאָק...

אויך די ווייבער — זיי שטודירען
און זיי לערנען דעם „אוראָק",
ווי אַזוי זיך צו בלאָקירען
מיט די מענער אין אַ בלאָק...

פּ י ש ע ל ע.

ער וועט געדענקען.

פרוי: געדענק-זשע, מענדעל, היינט אין אָוונט, ווען די געסט וועלען קומען, זאָלסטו מיך נישט רופען שיינדעל נאָר סאָניאַ.

מאַן: ווי, ווי זאָל איך דיך רופען?

פרוי (מיט כעס): — גולם!!

מאַן: גוט!

אויסגעפיהרט.

— נו, צו דעם אינטערנאַציאָנאַלען אָפּשפּאָרונגס-טאָג האָסטו עפּעס געגעבען דיין ווייב אַ לעקציע פון שפּאָרזאַמקייט?

— יאָ.

— נו, האָסטו עפּעס אויסגעפיהרט?

עס איז געבליבען, אַז איך זאָל אויפהערען רויכערען...

זיין שרעק.

הער פּינקוס זילבערשטאָק זיצט אין אַ געזעלשאַפט. פּלוצלונג גיט ער זיך אַ כאַפּ אויף מיט שרעק.

— אָ, איך מוז געהן אַהייב. איך האָב די קאַסע-שראַנק געלאָזען אָפען.

— איז דען קיינער נישט פאַרהאַן ביי אייך אין שטוב? — פרעגט מען איהם.

— דער חתן פון מיין טאָכטער איז דאָרט.

— ער וועט דאָך נישט גנב'ענען קיין געלד פון קאַסע?

— דערפאַר האָב איך נישט מורא — ענטפערט דער צושראָקענער זילבערשטאָק — נאָר ער וועט דערזעהן, אַז דאָרט איז קיין געלד נישטאָ, וועט ער אָפּלאָזען דעם שידוך.

סימנים 1927.

— וואָס ביסטו עפּעס אַזוי צודרייט?

— מיין ווייב פערראַט מיך.

— פון וואַנען ווייסטו?

— כ'האָב געפונען אַ לאַנגע האָר אויף איהר קלייד.

פילאָזאָפיע.

ווען די לאָדזער גבאים וואָלטען נישט געווען קיין פלעקענער, וואָלטען די אָרימע לייט געהאַט האָלץ אויף ווינטער.

ווען מען זאָל מיך פרעגען, וועמען מ'דאַרף בעשטראָפען פאַר אויטגעלאַסענקייט — וואָלט איך געענטפערט: די שטייערן-קאָמיסיעס, ווייל זיי טוען אויס אַלעמען נאַקעט...

אַ שעהנע פרוי איז אַ ציהרונג פאַר'ן שטוב. אָבער נישט פאַר'ן לאָמבאַרד.

אויסלענדישער הומאָר

אונטער דריי אויגען

— זאָגט מיר, כ'בעט אייך, וואָסער אויג ביי מיר איז אַ קינסטליכס?

— דאָס רעכטע.

— ווי אַזוי האָט איהר דאָס באַלד געטראָפען?

אַ מאָדנע פראַגע. דאָס רעכטע אויג איז ביי אייך פיל סימפּאַטישער, ווי דאָס לינקע.

דער פאָטער און דער זוהן

— וואַשינגטאָן, מיין טייערער זוהן, איז אין דיינע יאָהרען געווען דער בעסטער אין דער שולע.

— און אין דיינע יאָהרען, טאַטע, איז ער געווען פּרעזידענט פון אַמעריקא...

ער לאַכט גאָר.

— אייער מאַן רעדט פון שלאָף?

— ניין, דער לאַידאַק לאַכט נאָר פון שלאָף.

אין קאַפע.

— גיב נאָר אַ קוק צו דער שעהנער טעלעפאָניסטקע, וואָס זיצט דאָרט ביים טיש.

— פון וואַנען ווייסטו, אַז זי איז אַ טעלעפאָניסטקע?

— כ'האָב איהר צווײמאָל געזאָגט אין אויער אַריין „האַלאָ" און זי מאַכט זיך נישט הערענדיג.

די מעטריקע פון אַ פרוי.

— יאָהרען — דאָס איז אַ נאַרישקייט. דאָס פּנים פון דער פרוי — דאָס איז איהר איינציגע מעטריקע.

— אויב אַזוי, מיין טייערע, פעלשסטו אַלע טאָג אָפיציעלע דאָקומענטען.

אַ ניאַניע אַ נענערטע.

— קיטי, צי מעסט דו די טעמפּעראַטור פונ'ם וואַסער, איידער דו באָדסט דאָס קינד?

— צו וואָס דען? אויב דאָס קינד ווערט רויט — איז אַ סימן, אַז דאָס וואַסער איז צו הייס, אויב ס'ווערט בלוי — איז דאָס וואַסער צו קאַלט.

אַ גנויאַלער פּאַליציאַנט

— ה' פּאָליציאַנט, האָט איהר נישט געזעהן מיין מאַן?

— יאָ, ר'איז נאָר וואָס אַריין אין באַר.

— איהר קענט איהם דען?

— ניין, נאָר כ'האָב אויף זיין פּנים בעמערקט אַנ'אָפּדרוק פון אייערע פינגער.

שפּאָרזאַמקייט.

גאַסט צו דער אַלמנה: אייער אָרימער מאַן איז פריהצייטיג געשטאָרבען!

די אַלמנה, קוקענדיג אויף די מעדיצין-פלעשעלעך: יאָ, די מעדיצינען האָבען נעקאָנט שטייען נאָך אויף אַנ'אַכט טאָג.

אויטאָמאָביליסט.

— כ'האָב אַזאַ עגמת נפש, כ'בין איבערגעפאָהרען אייער קאַץ. מיט וואָס וואָלט איך אייך געקאָנט אָפּדינען?

— איהר קאָנט כאַפּען מייז?

דאָס איינציגע מיטעל.

— נעכטען איז איינער אַריבערגעגאַנגען איבער דער גאַס אויף אַ דראָהט.

— זעהר ריכטיג. אין היינטיגע צייטען איז דאָס דאָס איינציגע מיטעל נישט איבערפאָהרען צו ווערען.

דער זיידע.

— זאָג דעם אמת, מיין איינינקעל. כ'האָב געהערט, אַז דו לעבסט מיט פרייליין נילי פון „וואַריעטע"?

— האָסט מיר דען פעראיבעל דערפאַר.

— אָ, ניין! איך אין דיינע יאָהרען האָב אויך מיט איהר געלעבט.

אַזאַ דאָקטאָר.

איך קאָן אַ דאָקטאָר, וואָס קיין פּאַציענט האָט זיך נאָך אויף איהם נישט בעקלאָגט.

— ווער איז ער?

אַ פערד-דאָקטאָר.

צוויי איז בעסער.

ער: אָט נעהם איך די לבנה און שטערען פאַר עדות אַז איך ליב דיך!

זי: וואָס טויג מיר אַזוי פיל עדות; פאַר מיר איז גענוג צוויי עדות און אַ חופה!..

העברעאיש.

פרויען-פּאַס — מקצר ימים.
חתונה — וענינתם את נפשותיכם.
קדושין-רינג — שעשני עבד.
כלל-טוער — ולקחת מראשית.
שלעכט ווייב — בקר תשמע קולי.
הויז-פריינט — שעשה לי כל צרכי.
קוואַרטיראַנט — נגע בבית.

טאַקע...

— פאַרוואָס געהסטו נישט צו דער לויה פון דיין חבר?

— און ער וועט געהן צו מיין לויה?..

דער גראַמאָפאָן

דעם ע ר ש ט ע ן גראַמאָפאָן האָט גאָט געמאַכט פון אדם'ס ריפּ.

צו טוישען.

אַ לאַמבאַרד-קוויט פון אַ זומער-מאַנטעל אויף אַ קוויט פון אַ ווינטער-פּאַלטאָ.

צום אָנקומען פון ווינטער גראַטוליר איך מיין פריינט דעם קוילען-הענדלער.

ער קאָן בעסער

איינער דערצעהלט זיין חבר:

— ראַדיאָ איז פּאָרט אַ גנויאַלע דערפינדונג. אָט האָב איך נעכטען אויפגעכאַפּט „טאָסקאַ".

— עט — מאַכט דער אַנדערער — איך כאַפּ נישט אויף אַזעלכע קליינע סטאַציעלעך, איך כאַפּ אויף נאָר פּאַריז, — לאָנדאָן.

דער קלוגער איזידאָר

— טאַטעשי, איך קאָן עפּעס אַזוינס, וואָס דו קאָנסט נישט.

— וואָס?

— וואַקסען.

אין די ציין פון טיגער.

סענסאַציאָנעלער ראָמאַן

13) פון מאָריס לעבלאַן

אַ קורצער אינהאַלט פון די ביז-איצטיגע קאַפּיטלעך — זעה 11-טע זייט.

— מאַזע, איהר מוזט דאָך שוין אוודאי וויסען וועגען ווערא'ס סוף און די שרעקליכע אומשטענדען פון זיין טויט. מיר מוזען זיך פאַר איהם נוקם זיין, און גלייכצייטיג נישט דערלאָזען צו ווייטערדיגע פערברעכענס. כדי דאָס אַדורכצופיהרען, מוזט איהר זיך פאָלגען דעם דאָזיגען הער, וואָס קאָן גוט דעם גאַנצען ענין און וועט אייך וועגען אַלץ אינפאָרמירען. מאָרגען וועט איהר אַזוי גוט זיין קומען צו מיר אָפּגעבען אַ ראַפּאָרט, וואָס איהר האָט אויפגעטון.

פערענא האָט זיך פערנויגט פאַר'ן פּרעפעקט.

— איך דאַנק אייך, הער פּרעפעקט, און איך פערהאָף, אַז איהר וועט נישט חרטה האָבען פאַר'ן גלויבען אין מיינע פעהיגקייטען.

ער האָט זיך דערנאָך אָפּגעזעגענט מיט'ן פּרעפעקט און מיט'ן אַדוואָקאַט לעפּערט, און איז אַרויס צוזאַמען מיט מאַזע'ן.

אויפ'ן וועג האָט פערענא איבערגעגעבען דעם סיערושאַנט אַלע פּרטים פון פערברעכען. דורך זיינע אויספיהרען האָט פערענא געמאַכט אַ שטאַרקען רושם אויף מאַזע'ן; האָט טאַקע דער לעצטער בעקומען גרויס צוטרוי צו איהם, און איז גרייט געוואָרען, אָהן שום פאַרבעהאַלטען, צו פאָלגען איטליכען בעפעהל זיינעם.

זיי האָבען קודם כל בעשלאָסען ביידע אַריינצוגייען אין דער קאַוויאַרניע „די-פּאָן-נעף", כדי דאָרט צו מאַכען אַ שטיקעל אויספאָרשונג. דאָרט האָבען זיי זיך דערוואוסט, אַז ווערא איז געווען אַנ'אָפטער גאַסט אין דער קאַוויאַרניע. אין יענעם פריהמאָרגען איז ער דאָרט טאַקע געווען, און געשריבען אַ לאַנגען בריף. דאָס שיק-יונגעל האָט אויסגעצייכענט געדענקט, אַז דער שכן זייַנער פון צווייטען טישעל איז כמעט גלייכצייטיג אַריינגעקומען מיט ווערא'ן, און האָט אויך געבעטען, מ'זאָל איהם דערלאַנגען בריף-פּאַפּיר. דערביי האָט ער צוויי מאָל געפאָדערט געלע קאָנווערטען.

— עס שטימט אויף דער האָר מיט אייער השערה! — האָט זיך מאַזע אָנגערופען צו פערענא'ן — דער בריף איז, וואַהרשיינליך, פערביטען געוואָרען.

ווען מ'האָט דעם שיק-יונגעל אַ פרעג געטון, ווי-אַזוי ווערא'ס שכן האָט אויסגעזעהן, האָט דער קליינער געגעבען אַ גאַנץ כאַראַקטעריסטישע שילדערונג:

ס'האָט בעדאַרפט צו זיין אַ הויכער מאַנספּערשוין, אַ ביסעל אַנ'איינגעבויגענער מיט אַ טונקעל באָרד צוגעשוירען, ווי אַ קלין, מיט ברילען און שילדקרעט-רעמלעך אויף אַ זיידענעם שוואַרצען שנירעל, און אַ האַבע האָט ער מיט זיך געהאַט אַ העבאַן-שטעקען מיט אַ זילבערנעם הענטעל אין דער פאָרם פון אַ שוואַנען-קאָפּ.

זיי האָבען זיך שוין געקליבען אַרויסצוגעהן פון דער קאַוויאַרניע, ווי פערענא האָט בעמערקט, אַז עמיצער האָט זיי נאָכשפּיאָנירט.

ער האָט זיין חבר געהייסען צוואַרטען, און אַליין איז ער אַוועק אויף אַ ווײלע.

ער איז באַלד צוריקגעקומען אין דער בעגלייטונג פון אַ הויכען דאַרען מאַנספּערשוין מיט באַקענבערד.

דאָן לואי האָט איהם פאָרגעשטעלט:

— הער מאַזע, דאָס איז מיין פריינד, דער הער קאַסער, דער אַטאַשע פון דער פּערואַנישער אַמבאַסאַדע, וועלכער איז נאָר וואָס געווען אויף דער קאָנפערענץ ביים פּרעפעקט. דעם הער קאַסער איז עס אָנפערטרויט געוואָרען דורכ'ן פּערואַנישען געזאַנדטען צו נאָכקאָנטראָלירען מיין אָפּשטאַמונג, און צי איך בין — איך.

— נו, וואָס, הער קאַסער!? איהר האָט מיך געזוכט, זעה איך! איהר האָט עפּעס צו מיר אַנ'ענין?

קאַסער האָט גאָרנישט אָפּגעענטפערט, נאָר אַ קוק געטון אין דער זייט פונ'ם סיערושאַנט.

— אָבער שטערט אייך נישט! — האָט פערענא אַ שמייכעל געטון — איהר קאָנט דרייסט רעדען אין דער אַנוועזענהייט פונ'ם הער מאַזע, וועלכען עס איז בעקאַנט דער גאַנצער ענין: קורץ גערעדט: איהר דאַרפט האָבען געלד? וויפיל?

דער פּערואַנער האָט געוואָרפען נאָך אַנ'אומרוהיגען בליק אויף פערענאס בעגלייטער, און נאָך אַ קורצען ישוב'ן זיך, האָט ער געזאָגט מיט אַ פערשטיקטער שטימע:

— פופציג טויזענד פראַנק!

— צום טייוועל! — האָט דער דאָן לואי אויסגערופען — אָט דאָס הייסט אַנ'אַפּעטיט! ווי געפעלט אייך, הער מאַזע? פופציג טויזענד — דאָס איז דאָך עפּיס גאָר אַ פיינע מטבע! ליבער הער קאַסער, לאָמיר זיך דערמאָהנען אין עטליכע ווערטער, ווי ס'איז געווען. מיט איינינע יאָהר צוריק, ווען איך האָב געהאַט דעם כבוד צו בעקענען זיך מיט אייך אין אַלזשיר, וואו איהר האָט געוויילט דורכרייזענדיג, האָב איך, מחמת איך האָב פערשטאַנען, מיט וועמען איך האָב צו טון, אַ פרעג געטון ביי אייך, צי וואָלט איהר נישט געקאָנט אין משך פון דריי יאָהר אויסאַרבייטען פּאַפּירען אויף אַ נאָמען פון עפּיס אַ שפּאַנישען פּערואַנער, וואָס זאָל האָבען פערמאָגט באמת בכבוד'ע עלטערען. אויף מיין פאָרשלאַג זענט איהר איינגעגאַנגען, פאָדערענדיג פאַר דער קליינער טובה צוואַנציג טויזענד פראַנק. ווען מיט אַ וואָך צוריק האָט דער פּאָליציי-פּרעפעקט געפאָדערט מיינע דאָקומענטען, האָב איך זיך געווענדט צו אייך, און זיך דערוואוסט, אַז אייך איז אָנפערטרויט נאָכצוקאָנטראָלירען מיין אָפּשטאַמונג, און אַז אַלץ איז פאַר מיר פערטיג. מיט דער הילף דעם ט ו י ט ע ן שפּאַניש-פּערואַנישען איידעלמאַנס, פערענא'ס פּאַפּירען האָט מיך געמאַכט פאַר אַ פּאָרוואורפסלאָזען לייטישען בירגער. איך האָב שוין אייך בעצאָהלט די סומע, אויף וועלכער מיר זענען מושוה געוואָרען, און איך האָב געהאַלטען, אַז צווישען אונז איז אַלץ ערלעדיגט. איצט פערשטעה איך נישט, וואָס איהר ווילט נאָך פון מיר?

אָהן שום זשענירען זיך, האָט דער פּערואַנער זיך מיט ביידע עלענבויגעס אָנגעשפּאַרט אין טיש און רוהיג אַרויסגעזאָגט:

— בשעתו אָפּמאַכענדיג מיט אייך, האָב איך געמיינט, אַז איך האָב צו טון מיט אַזאַ איינעם, וועלכער בעהאַלט זיך אויס אינ'ם מונדיר פון אַ לעגיאָניסט, און שטרעבט צוריקצוקעהרען זיך צו אַנ'אָרנטליכער עקזיסטענץ. היינט האַנדעלט זיך אָבער וועגען אַ יורש פון קאָזמאַ מאָרינגטאָן, וועלכער ווערט מאָרגען, אונטער אַ פאַלשען נאָמען, אָפּנעהמען אַ מיליאָן פראַנק, און אין עטליכע חדשים אַרום — אפשר צווייהונדערט מיליאָן: איהר מוזט זיך מודה זיין, אַז דאָס ענדערט די גאַנצע לאַגע!

דער דאָזיגער אַרגומענט האָט געמאַכט אויף פערענא'ן אַנ'איינדרוק.

ער האָט אָבער אַ פרעג געטון.

אוּן ווי וואָלט געווען, ווען איך זאָג אייך, אַ שטייגער אַזוי!

(פ אָ ר ט ז ע צ ו נ ג ק ו מ ט)

קיצור פון ראמאן
„אין די ציין פון טיגער“.

אין די ביז-איצט געדרוקטע קאַפּיטלען ווערט דערצעהלט:

ביים פּאָליצי-פּרעפעקט דעטאַלירן האָבען זיך פּערזענלעך 5 פּער-זאָנען, פאַר וועלכע מען האָט בעדאַרפט איבערלעזען די אַקטען וועגען דער ירושה פון פערשטאָרבענעם מיליאָנער מאָרגינגטאָן.

בעת די איינגעלאַדענע האָבען געוואַרט אין בעזונדערע צימערן ביז עס וועט קומען דער פּרעפעקט איז צום סעקרעטאַר אין קאַבינעט אריינ-געקומען דער פּאָליצי-אינספּעקטאָר ווערא, וועלכער האָט געבעטען באַלד צו מעלדען וועגען איהם דעם פּרעפעקט, ווייל ער האָט אנטדעקט עפּיס אַ פערברעכען; עס דראָהט אַ געפאַהר צוויי פּערזאָנען, וועלכע זאָלען נאָך די נאַכט אומקומען. איינע פּערזאָן האָבען די פערברעכער שוין אומגעבראַכט.

דער פּאָליצי-אינספּעקטאָר ווערא האָט, בעת זיין ערצעהלונג אויסגע-זעהען טויט-קראַנק.

דער פּרעפעקט איז אָבער נאָך ניט געקומען אנוועזענד און ווערא האָט איבערגעלאָזט דעם סעקרעטאַר אַ קליין פּעקעלע און אַ בריף, אין וועל-כען עס האָט געזאָלט זיין ערקלעהרט דער גאַנצער ענין.

אין אַ האַלבער שעה אַרום איז געקומען דער פּרעפעקט און געהאַ-טען אריינרופען די 5 פּערזאָן, פאַר וועלכע מען האָט בעדאַרפט אויפעפענען מאָרגינגטאָנ'ס צוואה.

לויט דער צוואה, האָט דאָס גאַנצע פערמעגען פון דעם פערשטאָר-בענעם געדאַרפט איבערגעהן צו זיינע קרובים אויב מען וועט זיי אויפזוכען, אויב ניט, זאָל זיין ירושה איבערגעהן צו זיין בעסטען גוטען פריינד דאָן לואי פּערענא, אָדער „אַרסען ליופען“, ווי מען פלעגט איהם רופען.

דאָן לואי פּערענאַ איז געהען צווישען די פּערזאָנלעכע; ער האָט אָבער ערקלעהרט, אַז ער נעהמט נאָך די ירושה ניט אָן. לויט זיין מיינונג דאַרפען נאָך זיין קרובים, וועלכע ער נעהמט זיך אונטער אויפצוזוכען. אַ חוץ דעם האָט דאָן לואי פּערענא ערקלעהרט, אַז לויט זיין מיינונג, איז מאָרגינגטאָן ניט געשטאָרבען אויף אַ נאַטירליכען אופן, אַז די בראַונע פלעקען, וועלכע מען האָט בעמערקט אויף זיין טויטען קערפּער, זענען סימנים פון סם. אַז עס זענען פערהאַן — האָט ער געזאָגט פּערזאָנען, וועל-כע עס האָט געלוינט דער טויט פון מיליאָנער מאָרגינגטאָן און די פּערזאָ-נען וויל ער, דאָן לואי פּערענאַ אויך אויפזוכען.

דער סעקרעטאַר האָט זיך דערמאָהנט אין אינספּעקטאָר ווערא'ס וואָרנונג און געמאָלדען וועגען איהם דעם פּרעפעקט.

מען האָט אָנגעהויבען זוכען דעם אינספּעקטאָר ווערא, און געפונ-נען איהם אַ טויטען אין טעלעפאָן-צימער. אויף זיין קערפּער זענען אויך געווען בראַונע פלעקען, ווי אויפ'ן קערפּער פון דעם פערשטאָרבענעם מיליאָנער מאָרגינגטאָן.

אין ווערא'ס בריף, וועלכען ער האָט איבערגעלאָזט, און וועלכער האָט געזאָלט ערקלערען זיין ענין, איז געווען אַ ווייס-שטיקעל פּאַפּיר. עס איז געווען קלאָר, אַז מען האָט דעם בריף איבערגעביטען. אין קליינעם פּעקעלע איז געלעגען אַ שטיקער איינגעביסען שאָקאָלאַדע, אויף דעם שאָ-קאָלאַד זענען געווען בולטע ציין-שפּורען.

ווערא האָט פאַר זיין טויט קוים לעזבאַר בעוויזען אָנצושרייבען אַ צעטעלע, וועלכער מען האָט נאָכדעם געפונען „היינט ביינאַכט... איהר וועט זעהן... שפּורען פון ציין... פא“...

מען האָט געדאַרפט ראַטעווען די פּערזאָנען, וועגען וועלכע ווערא, האָט דערצעהלט דעם סעקרעטאַר אָבער ווער זענען זיי?

פּונקט צו דער צייט איז אריינגעקומען אין קאַבינעט אַ פּערזאָן, וועלכער האָט זיך פאָרגעשטעלט אַלס אינזשיניער איפּאָ גם מאָהיל; ער האָט געבעטען הילף; עס דראָהט איהם אַ לעבענס-געפאַהר, ער קען אָבער דער-ווייל גאָרניט וועגען דעם ניט רעדען, ווייל ער מוז נאָך אין משך פון טאָג וואַרטען בעווייזען געגען זיינע שונאים.

ווען מאָהיל איז אוועק, האָט דער פּרעפעקט איבערגעגעבען פּערע-נאַ'ן אַ פאַרשען דעם ענין, און געגעבען איהם צו-הילף אַ געשיקטען אַגענט מיט'ן נאָמען מאַזע.

(פאָרטזעצונג פון ראָמאַן — זייט 10).

די סוסטערהאַפטע שולעפאַר יודישע אינטעליגענץ פון נאָוואָמיעסקאַ-געגענד!
Dla dzieci żyd. inteligencji północnej dzielnicy miasta.

7-קלאַסיגע שולע — פון — קאַצנעלזאָן-נאַחומאָוו נאַר לודקאַ 6 נייע נאָס ביי נאָוואָמיעסקאַ.

שילער און שילערינס פון 6 ביז 14 יאָהר ווערען אָנגענומען אין די שולע-קלאַסען. 50.% ביליגער אין די נאָכמיטאָג-שולע פאַר אונבעמיטעלטע. פּויליש איז די אונטערריכטס-שפּראַך פון אַלע למודים. העבּרעאיש און אַלע למודי-קודש ווערט געלערנט גרינדליך.

7-kl. SZKOŁA KACENELSON-NACHUMOW ul. nad Łódką Nr.6 przy Nowomiejskiej.

אונטער דער פּערזענליכער הנהלה און השגחה פון ר' בנימין יעקב האַצנעלזאָן ווערט געעפענט ספּעציעל פאַר קנאַבען פון בעסערע אָרטאָדאָקסישע עלטערן (פון 4—14 יאהר)

אַ רעליגיעזער חדר (נאָכמיטאָג פון 4—7)

ווים דעם חדר-פּראָגראַם פון אַלע למודי-קודש: חומש רש"י, תנ"ך, פסוק, גמרא.
איינשרייבונגען פון 11—2 און פון 4—7. מיטברענגען אַ מעטריקע און אַ פּאָקען-שיין פון קינד.

Freblówka nowoczesna מאָדערנע פרעבעלשולע
פאַר קינדער פון 3—6 יאָהר
פּויליש אונטערריכטס-שפּראַך אין דער 1-טער גרופּע. העבּרעאיש — אין דער 2-טער גרופּע. מוזיק, ריטמישע גימנאַסטיק, ריטמישע טענץ, האַנדאַרבייט, גוטע אויפזיכט, ענטוויקלונג און בעסטע ערציהונג.
50% ביליגער אין די נאָכמיטאָג פרעבלשולען פון 2—6 פאַר אונבעמיטעלטע אָדער שוואַכע קינדער.

ערשטקלאַסיגער
קירזשנער-ווערקשטעל
M.FARBER,Piotrkowska 27
קווער אַפּיצינע, ערשטער שטאָק.
ס'ווערען אָנגע-נומען זעמטליכע פעלץ-אַרבייטען לויט די נייעסטע מאָדעלען צו מעסיגע פּרייזען.
ספּעציאַליסט פון דאַמען-מענטעל. 131

לעטשניצע
פון דאָקטוירים-ספּעצ. און דענטיסטען-קאַבינעט.
פּעטריקאָווער 62, טעל. 31-53.

אינגערל. קראַנקהייטען	ד"ר ב. ראַבינזאָהן " מ. וואָלפסאָן " א. טענענבוים	פון 2½—3½ און 7—8 " 12—2 " 4—6
כירורגישע קראַנקהייטען	ד"ר י. שרייבער " א. פּאַכשאַנסקי	פון 2½—4 און 7—8 " 12—1 און 5—6
פרויען-קראַנקהייטען און געבורטס-הילף	ד"ר ד. אַלטערמאַן " מ. פעלדמאַן פרוי ד"ר ה. זעלדאָוויטש-קלאַטשקאַ " גוסטאַווא זאַנד טענענבוים	פון 11—1 " 5½—7½ שבת, זונט. דינסט. דאָנ. 3-5 זונט. מאָנט. מיט. פריט. 3-5
קינדער-קראַנקהייטען	ד"ר ס. גוטענטאַג " ל. פאַמיליער	פון 10—11 און 6—7 " 12—1 און 4—5
נערווען-קראַנק.	ד"ר מ. מאַשלאַנקאַ	פון 6—7 זונטאַג 1—½
אויגען-קראַנקהייטען	ד"ר י. טמופאַ " ס. האַלענדערסקאַ	פון 1—2 און 4—5 11—12, 6—8 זונט. 12—2
נאָז, האַלז און אויערען-קראַנק.	ד"ר מ. קלאַטשקאַ " באַל. האַן	פון 11—1 און 7—8 " 3½—5½
הויט- און ווע-נערישע קראַנק.	ד"ר ב. ברוין " י. פּאַלאַוויטשיק	פון 12½—3½ " 6 8
ציין- און מונד-קראַנקהייטען	צאָהן-ארצט ס. שטיעס " מ. רעזניקאָוו " ב. משורנאָווסקאַ " ז. קאַצענבאָגען	פון 9—10¾ און 8—9 " 11—1¾ " 2¼—5 " 5¼—8

די לעטשניצע איז טעטיג טעגליך פון 9 פריה ביז 9 אין אָווענד.
קוואַרץ-לאָמפּען און גרופּען-בעשטראַהלונג
עס ווערען געמאַכט אָפּעראַציעס, בעשטראַהלונגען מיט קוואַרץ-לאָמפּען עלעקטריזאַציע און אַנאַליזען, קינסטליכע ציינער, קאָראָנעס, גאָלד-בריקען און פּלאָטין.
וויזיטען אין שטאָדט. נאַכט-דיזשור. נעבורט-הילף.

דערמיט מאַך איך בעקאַנט, אַז נאָך אַ גרינדליכען רעמאָנט, האָב איך ערעפענט אַן ערשטקלאַסיגען
דאַמען- און הערען-סאַלאָן
אונטער דער לייטונג פון בעוואוסטע פאַכמענישע קרעפטען.

פּרייז-קוראַנט פון דאַמען-סאַלאָן		פּרייז-קוראַנט פון מענער-סאַלאָן	
שערען	60 גר.	ראַזירען מיט קאָל.וואַסער	40 גר.
מאַניקור	60 גר.	שערען	80 גר.
וואַסער-אָנדולאַציע		מאַסאַזש פון געזיכט	50 גר.
פאַרבען די האָר מיט אָריג. HENNÉ		קאָפּ-וואַשען	50 גר.

מיט אַכטונג 394
M. KUPKA Południowa 12

עלטערן!
פאַר 3 זלאָטעס אַ וואָך ווערט געלערנט מיט קינ-דער וואָס לערנען אין פאָלקס-שולען: חומש, רש"י ניד משניות, גמרא יהדות היסטאָריע, רעדען און שרייבען העברע-איש און יודישע בריות ועלבסט צוזאַמענשטעלען דורכ'ן בעוואוסטען אָרטאָדאָקסישען העברעאישען לעהרער י. ד. ראַ-זענפעלד, פּלאַץ וואָלנאַשטשי 6 קווער אָפ. רעכטס 2 שט. עס. ס'ווערען אויך אָנגענומען אָנפאַנגער פון 5 יאָהר אָן
אַ שטרענג רעליגיעזע ערציהונג! ערפאָלג גאַראַנטירט!

8-ונג ה"ה פריזיערס!
איך בעזיץ אַ רייכען אויסוואַהל פון
קעלנישע און בלומען-וואַסערן
צו אַזעלכע נידריגע פּרייזען פון 3.60 אַ קילאָ
וועזשעטאַל נאָר . . . . . 3.— " "
פּיקסין . . . . 7.75 " "
ברילאַנטין . . . . . . 3.60 " "
ווי אויך אַלע אַרט פריזיער-צובעהערע צו פאַ-בריקס-פּרייזען. מיט אַכטונג
Perfumerja J. DRUKIER, Zawadzka 11

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט
זגיערסקאַ 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראַקאָווסקי	נאָז האַלז, אויערען קר.	10—11 2—3 6—7
ד"ר רוזשאַנער	הויט און געשלעכט קר.	10—11 1—2
ד"ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק	אויגען-קראַנקהייטען	1 - 2
ד"ר יוסטמאַן	נערווען קראַנקהייטען	12—2
ד"ר ראָזענצווייג	קינדער-קראַנקהייטען	10—12 4—5
ד"ר פּאַפּיערני	פרויען און געבורט-הילף	11½-1 5—6
ד"ר קאַנטאָר	כירורגישע-קראַנקהייט.	4-5 זונ. 1—2
ד"ר ווייגבערג	אינ. הערץ לונגען-קר.	11-1 5½—7
ד"ר סטופּעל	רענטגען	12—2 4—6
א. גראָדזענטשיק	צאָהן-ארצט	3—7
נ. ראָזעס	צאָהן-ארצט	9—2

צאָהן-טונגדהילונג, פּלאָמבירונגען, קאָראָנען, מאָסטען א. א. וו. ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען
אַ רענטגען-אינסטיטוט
היילונג פון הויט קראַנקהייטען פון קאָפּ (פּאַרך) מיט רענטגענשטראַהלען פאַר בעשטראַהלונג און דורכל-כטונ-גען קוואַרץ-לאָמפּע, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע, אַלע מעגליכע אַנאַליזען. אַ קורס פאַר שטאַמלער.
איספּונגען געגען שאַרלאַך (שקאַרלאַטין) פון 4—5 נאָכב.
די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאַג.
וויזיט אין דער שטאָט.

זונטאַג, דעם 4. דעצעמבער ה. י., 6 אַ זייגער אין אָווענד קומט פאָר אין לאָקאַל פון גימנאַזיום, פּאָמאָרסקאַ 46
אַ פערזאַמלונג
פון געוועזענע שילער און פערשטאָר-בענעם ד"ר א. שווייצער נ"ע
ס'וועט בעהאַנדעלט ווערען די פראַגע פון בעהערען דעם אָנדענק פון פערשטאָרבענעם. דער צייטווייליגער קאָמיטעט.
אינפאָרמאַציעס ביי ה' פוקס, פּעטריקאָווער 35. 189

אַמביליגסטען און די בעקוועמסטע בעדינגונגען!
קען מען קויפען אַלערליי פוטער-וואַרעץ
נאָר ביי דער לאַנג-יעהריגער פירמע
ל. ב. פעפער, ווסכאדניא 42.
בעמערקונג: די קירזשנער-ווערקשטעל אויס'ן אָרט. די אַרבייט ווערט אויסגע-פיהרט פּינקטליך און רעעיעל. 920

אליכם אישים אקרא וקולי אל בני אדם!!!
בצדק כל אמרי פי ואין בהם נפתל ועקש
אויב איהר ווילט ערלעדיגען אייערע אַנגעוועהטאַגטע ענינים, זאָלסטו קומען צו לויפען אין ביוראָ
17 פּעטריקאָווער 17
2-טען הויף, פּאַרטער, דורכגאַנג זאַכאַדניאַ 52, וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי ביטעס לויט'ן אויסטאַוו, קלאַוזולעס און זאַ-בעזפּעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, אַפּעלאַציעס, אָפּאָזיציעס, אדוואָלאַניעס, רעקורסען וועגען פּעסער אין קאָמיסאַריאַט-רזשאָנדו, ביטעס וועגען דירה אינאָזשאַנד-ראָזיעמ-טשי אָן אין אַלע פּאָליציי-בעצירקען, אַקטען-אינטערציזיעס, אַקטען דאַראַוויזנעס, קאַרנע ספּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.
ספּעציאַליסט פון שותפות-אַקטען.
רעכט-קאָנסולענט י. מאַנעלאַ, פּעטריקאָווער 17, זאַכאָדניאַ 52.

AKUSZERKA PIPIKOWA
נעהמט אָן געבורטס-הילף און מאַסאַזשען.
פּעטריקאָווער 132.

AKUSZERKA G. SALIMONOWA
Szkolna 12
נעהמט אָן געבורטען.

Dr ADAM GROSGLIK
Al. Kościuszki 27, tel. 51-78.
הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און ליבעס-הייל אינסט. עמט אָן פון 4—7 אין אָווענד.

דאס לאדזער לעבען

לאדז
2 דעצעמבער 1927

2 פרייטאג ח כסלו תרפ"ח	דעצעמבער זון-אויפגאנג 7.24 זון-אונטערגאנג 3.27 לענג פון טאג 10.11 ליכט-צינדען—3.15

די נויט איז גרויס!

די יודישע געזעלשאפט דארף זיך מעהר פעראינטערעסירען מיט דעם רעטונגס-קאמיטעט.

אנ'אפעל צו די לאדזער כלל-טוער

די לאדזער כלל-טוער, וועלכע שטעהען אן דער שפיץ פון די פערשידענע פעראיינען, וואלטען געדארפט אצינד אביסעל מעהר זיך פעראינטערעסירען מיט'ן רעטונגס-קאמיטעט. דען די אויפגאבע פון רעטונגס-קאמיטעט איז צו געבען רעקאנסטרוקטיווע הילף דער נויטבעדערפטיגער יודישער בעפעלקערונג, דעם געדרוקטען סוחר, האנדווערקער און קליינהענדלער און אפילו פערמעגליכע פערזאנען, וועלכע געפינען זיך צופעליג אין א קריטישער לאגע.

ליידער אבער איז דער רעטונגס-קאמיטעט היינט אין אזא לאגע, אז ער איז נישט אימשטאנד ווייטער צו העלפען און צו ראטעווען פון אונטערגאנג די הונדערטער, רואינירטע עקזיסטענצען, ווי ער האט עס געטון ביז אהער.

און אט דעריבער זאג איך, אז ס'ליגט א חוב אויף אונזערע כלל-טוער זיך נעהנטער צו פעראינטערעסירען מיט דער דאזיגער וויכטיגער אינסטיטוציע.

בכדי מען זאל זיך קענען מאכען א בעגריף וועגען דעם, וואס ט'איז אויפגעטון געווארען ביז אהער, וויל איך געבען א איבערזיכט וועגען דער טעטיגקייט פון רעטונגס-קאמיטעט פאר די אנדערטהאלבען יאהר צייט, זינט דער רעטונגס-קאמיטעט עקזיסטירט.

דער קאמיטעט האט אין משך פון א קורצער צייט געהאלפען אנ'ערך 7000 יודישע פאמיליעס ד. ה. 15 פראצ. פון דער גאנצער יודישער בעפעלקערונג אין לאדז, ארויסגעבענדיג זיי הלוואות אויף 304 טויזענד זל. דאס זענען געווען נויטבעדערפטיגע פאבריקאנטען, הענדלער, סוחרים, האנדווערקער, קצבים, בעקער, מענשען און ליבעראלע פראפעסיעס און אזוי ווייטער.

דערמיט האט דער רעטונגס-קאמיטעט זיין מיסיע נאך נישט ערפילט. די נויט איז פיל שטארקער און די צאהל פון די נויטבעדערפטיגע א סך, א סך גרעסער. ביטעס וועגען הילף קומען אן אין די טויזענדער.

דער רעטונגס-קאמיטעט איז אבער נישט אימשטאנד די אלע ביטעס צו בעפרידיגען.

אזוי לאנג ווי מיר האבען בעקומען די טויזענדער דאלארען פון אונזערע אמעריקאנער ברידער דורך דער פערמיטלונג פון „דזשאינט" האט עס אונז א סך מיטגעהאלפען צו ערפיהלען אונזער אויפגאבע. איצט אבער ווילען זיי שוין מעהר נישט געבען. מיר האבען שוין אנגעווענדעט אלע מיטלען. מיר האבען שוין געשיקט דעלעגאציעס דירעקט קיין בערלין צו דעם פארשטעהער פון „דזשאינט" כדי עפעס ארויסצוקריגען פון דארט. אבער דאס האט זיך נישט איינגעגעבען, מען האט אונז ענטגילטיג אפגעזאגט. איבריגענס, מיינען די העררען פון „דזשאינט", האט לאדז א סך גרויסע יודישע גבורים און עס איז שוין צייט זיי זאלען אליין העלפען דער נויטבעדערפטיגער בעפעלקערונג פון לאדז. דערצו האבען מיר געהאנדעלט געגען אפמאך, וואס מיר האבען געשלאסען מיט'ן „דזשאינט" לויט דעם דאזיגען אפמאך האט לאדז געזאלט געבען פונקט אזויפיל, וויפיל דער „דזשוינט" און מיר האבען געזאמעלט אין לאדז ביי יחידים קוים 40 פראצ.

דער אמת איז, אז די ברייטע שיכטען פון דער געזעלשאפט בעציהען זיך גאנץ אינדיפערענט צו דער דאזיגער אקציע און דאס איז זעהר צו בעדויערען. כאראקטעריסטיש איז דער הינזיכט איז, צום ביישפיל, פאלגענדער פאל:

מיט א קורצער צייט צוריק האט דער רעטונגס-קאמיטעט צונויפגערופען א גרעסערע פערזאמלונג, כדי אפצוגעבען א בעריכט פון זיין טעטיגקייט פאר די ערשטע 9 חדשים. איינגעלאדען זענען געווארען פערזאנען פון אלע שיכטען און קלאסען און פון פערשידענע אינסטיטוציעס און געקומען צו דער פערזאמלונג זענען, שרייב און זאג, 12 פערזאן!

ווי מען זעהט האבען מיר מעהר קיין שום יניקה נישט פון אמעריקא, מיר האבען נישט צו ערווארטען קיין שום אונטערשטיצונג אין דער צוקונפט, מען האט אונז אזוי-צו-זאגען אראפגעזעצט פון די קעסט און מיר מוזען אריבערגעהן אויף אייגענער ווירטשאפט, מיר זענען איצט אנגעוויזען אויף זיך אליין און צוליב דעם ליגט דער הייליגער חוב אויף יעדען יוד, וואס קען גאר מיט וואס עס איז, אז ער זאל לויט זיין יכולת אונטערשטיצען די אקציע פון רעטונגס-קאמיטעט, ווייל שנעל געגעבען, זאגט אנ'אלט ווארט, איז דאפעלט געגעבען.

געדענקט, אז מיר זענען שוין אריין אין ווינטער, דער עלענד איז זעהר גרויס, סיי דער הענדלער און סיי דער בעל-מלאכה מוזען האבען איצט פאר די קריסטליכע חגאות א ביסעל סחורה, זיי מוזען האבען אויך צו בעצאהלען דירה-געלד, אויף אויסצוקויפען פאטענטען. דער רעטונגס-קאמיטעט פון זיין זייט וועט אלץ טון, וואס ער איז אומשטאנד, כדי צו לינדערען דעם עלענד. די יודישע בעפעלקערונג, די גאנצע יודישע געזעלשאפט מוז אבער מיטהעלפען אצינד, אז אונזער אינסטיטוציע זאל ווייטער קענען אנפיהרען איהר וויכטיגע הילפס-אקציע און ווי עס געהער צו זיין צו ערפיהלען דעם חוב, וואס זי האט גענומען אויף זיך.

איך בין פעסט איבערצייגט, אז אנב די יודישע געזעלשאפט וואלט געגעבען דעם רעטונגס-קאמיטעט די מעגליכקייט ווייטער פארטצוזעצען זיין וויכטיגע טעטיגקייט און צו בעפרידיגען די הונדערטער פעטענטען, וואס ווענדען זיך צו איהם טעגליך, וועלען די לאדזער צדקה חברות וועניגער האבען צו זארגען פאר דער ארימער יודישער בעפעלקערונג.

ש. בודזינער

פרעזעס פון לאדזער קהלה-ראט.

נייע לערן - ווארשטאטען פון „ארט".

די געזעלשאפט „ארט" ארדענט איצט איין נייע דריי לערן-ווארשטאטען פאר מענער און פרויען.

דער וויכטיגסטער פון זיי איז דער ווארשטאט פאר רונד-קראפט-זאקען-ארבייט מיט פערשידענארטיגע סיסטעמען פון מאשינען.

וויכטיג איז אויך די אפטיילונג פאר שטאפעריי און נאפעריי פאר פרויען און מיידלעך, וואו הונדערטער פרויען קאנען בעקומען די מעגליכקייט גוט צו פערדינען אין די טעקסטיל פאבריקען.

אויך די אפטיילונג פאר האנד-שטיקעריי, וואס וועט אנגעפירט ווערען פון אנ'אויסלענדערין, איז איינע פון די וויכטיגסטע פאכען ווייל עס וועט דארט בעלערנט ווערען די אויסארבייטונג פון דיוואנעס, גאבעלינען, ווייסער און קאלירטער האפט.

די איינשרייבונגען אין די דערמאנטע קורסען האט זיך שוין אנגעהויבען.

אין די קינא'ס.

„קאסינא".

דאס גרויסע פוילישע לאדזער עפאפע-בילד „דאס געבענשטע לאנד" נאך ריימאנט'ס ראמאן „זשיעמיא אביעצאנא" מיט די פילם-סטארען סמאסארסקא יונאשא סטעמפאווסקי און סאלסקי אין די הויפט-ראלען.

„ספלענדיד".

היינט א פרעמיערע „דעקאבריסטען" לויט מיערעזשקאווסקעס ראמאן.

אין דער ראלע פון צאר ניקאלאי, דער געניאלער רוסישער ארטיסט מאקסימאוו.

אין דער ראל פון דיכטער רילעיעוו ד. באראניכין.

„טשארי".

א גרויסע פרעמיערע דאס ערשטע מאל אין לאדז „דאס רויטע ליכט" (די באהן פון מיליארדערען) אנ'ערשיטערנדע דראמע אין 10 אקטען. אויסערן פראגראם א פרעהליכע „אמעריקאנער קאמעדיע אין 2 אקטען.

„גראנד=קינא".

היינט — אנ'אויסערגעוועהנליך בילד מיט איגא סים, דעם פוילישען רודאלף וואלענטינא, בראש, „דער ודוי פון א גלח". א מעכטיג בילד פון דער צייט פון קאמפען און שרפות פון דער וועלט-מלחמה.

„פאפולארני"

אין „פאפולארני" ווערט געשפילט די פרעהליכע אפערעטקע „גרי-גרי".

עס ווערט פארבערייט די פרעמיערע פון ריימאנדס „פויערים".

פריהמארגען=קאנצערט.

זונטאג 12 א זייגער בייטאג א פריהמארגען-סימפאנישער קאנצערט. דיריגענט סעאדאר רידער, סאליסטקע לילי האקאווסקא.

„גאנג".

אין „גאנג" וועט היינט ווידערהאלט די פרעמיערע „נידער מיט די גט'ן" א גרויסע אקטועלע רעווי אין 10 בילדער פון נעל, לעל, ב. הערץ, סטארסקי און בילי.

די סענסאציע פונ'ם פראגראם איז „די גאלעריע פון די בעריהמטע לאדזער" פון דעם קאריקאטוריסט דאבזשינסקי.

עס נעמען אנטייל אין פראגראם דער גאנצער אנסאמבל פון „גאנג" מיט סקאנעטשני, בענעדיקט הערץ און גאסט ראליארין העלענא ארליק בראש.

זאל פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20

גאסטראלען פון די בעליבטע אמעריקאנער קינסטלער

אננא און היימאן יאקובאוויטש

פרייטאג, ד. 2-טען, 9 א זייגער אין אווענד

„עקדת יצחק"

היסטארישע אפערעטע אין 4 אקטען פון א. גאלדפאדען.
די הויפט-ראלע „שרה" — אננא יאקובאוויטש.

שבת, 3.30 א זייגער נאכמיטאג צו ביליגע פרייזען

יודעלעס בר-מצוה

אין 3 אקטען מיט פראלאג פון טאמאשעווסקי.
די הויפט-ראל „לאה"—אננא יאקובאוויטש.

שבת, דעם 3-טען, 9 אווענד צום 1-טען מאל אין דעם סעזאן

לא תחמוד

אפערעטע אין 8 בילדער פון :א. גאלדפאדען:
די הויפט-ראל מאטילדא—אננא יאקובאוויטש.

זונטאג, דעם 4. דעצעמבער ד. י. 9 א זייגער אווענד

די רומענישע חתונה

אין 4 אקטען פון שור. הויפט-ראלע „דבורה"—אננא יאקובאוויטש.

מאנטאג ד. 5-טען, 9 אוו. גרויסע פאפול. פארשטעלונג פון 1 ביז 2.50

די מאמע פון דער וועלט

מעלאדראמע מיט געזאנג און טענץ אין 4 אקטען פון זאלאטארעווסק. די הויפט ראלע „מרים"—אננא יאקובאוויטש.

ס'נעהמען אנטייל פרויען: בעזמאן, זעווקינא, מאכאראווסקא, פאדערמאן. מענער: אריעל, אייזענבערג, בירנבוים, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, נייהויז, פאליאנסקי, צווייליך. מוזיקאלישע לייטונג: ל. זעלמאן. אדמיניסטראטאר: א. בעזמאן. ביהנע-לייטער: מאכאראווסקי.
בילעטען אויף אלע פארשטעלונגען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.
אנאנס! די נאהנטסטע פרעמיערע „מאלי-דאלי".

Dr Med.
J. PIK
Wólczańska 57, tel. 23-77
parter
פסיכאטעראפיע פון גמטסונ- נערווען ליידען.
פון 12 ביז 1 און 5 — 7 אוו. 66
רעטשניצע פרייזען.

Dr. med.
BRAUN
פאלודניאוא 38.
טעלעפאן 40-26
ספעציאל-ארצט פאר הויט און וענערישע קראנקהייטען און מענער-שוועכע.
בעהאנדלונג מיט קווארץ-ליכט (חיר-אויספאל)
נעהמט אן פון 9—11 פריה און פון 5—8 אוונט.

לעבער

צו נעהען אויף דער מאשין ווערען אנגענומען ביי

ג. נארדמאן

29 צעגעלניאנא 29

ד' / גאנישע קווטען
פאר שוואכבעפעהיגטע, שווער-ערציהבארע קינדער שפראכ-שטערונגען (שטאמלען, טויב-שטומהייט)

Dr med.
A Szmirgeld
נערווען-ארצט
עלעקטרו-זאציעס, ליכטהייל-שפראטען
Cegielniana 6, tel. 51-89
נעמט אן פון 5—7 אוונט

Dr. med.
L. Pikielny
ספעציאל-ארצט פאר רען, בלאזען און הארן-קראנקהייטען
Nawrot 8
telefon 19-90.
נעמט אן פון 4—7 אין אוונט

Dr. med.
NIEWIAŻSKI
Sienkiewicza 34
tel. 59-40.
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקה. בעהאנדל. פון מענער-שוועכע נעמט אן פון 5—9 אווענד.

Dr HELLER

ספעציאליסט פאר הויט און וענערישע קראנקהייטען
האט זיך איבערגעצויגן אויף
2 נאווראט 2
יעדען טאג ביז 10 פריה, 1—2 און פון 4—8 אוו. פאר פרויען ספעציעל פון 4—5 נאכמ. 528

Dr. med.
WOLF EYCHNER
פרויען - קראנקהייטען און אקושעריע
נ'יערזער 11 טעל. 34-72
נעהמט אן אין דער לעטשניצע פעטריקאווער 294 פון 12—2 נאכמ. און דערהיים פון 6-8 אוו.

א אלמן

40 יאהר אלט, פערמעגליך, זוכט בעקאנטשאפט מיט א געזונדע קינדערלאזע רייכע פרוי, אין דעם זעלבען עלטער, צוועק הייראט. זיך צו ווענדען שריפטליך אין אדמ. פון דער צייטונג פאר "A" שדכנים געוואונשען. 829

Dr. med.
STUPEL
Szkolna 12
ספעציאליסט פאר הויט, האר און וענערישע קראנקהייטען מענער-שוועכע, רענטגענ-שטראהלען און קווארץ-ליכט, עלעקטרא-טעראפיע.
נעמט אן פון 12—3 נאכמ. און פון 6—9 אין אוונט.

Dr. med.
A.ROZENBLIT
אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
Aleje Kościuszki 22
telefon 316.
נעהמט אן פון 6-8 אוו.

Hemoroidy

ZNAK ANUSOL TOWAROWY
CZOPKI
Anusol
« Goedecke »
LECZNICZY ŚRODEK
WYPRÓBOWANY, SPROWADZAJĄCY
ULGĘ W CIERPIENIACH

WYSTRZEGAĆ SIĘ PODRABIAŃ.
PRAWDZIWY TYLKO W PUDEŁKACH z PLOMBĄ

PRZEDSTAWICIELE
NA RZECZPOSPOLITĄ POLSKA
DOM HANDLOWY
ED. KOCH i W. BORMANN
WARSZAWA, UL. BODUENA №1.

רעגיסטראַציע פון יאָהרגאַנג 1907.

די מיליטעריש - פאָליציייאישע ביוראָ ביים מאַגיסטראַט טיילט מיט, אַז אַלע יונגע-לייט פון יאָהרגאַנג 1907 דאַרפען איצט פערזענליך זיך רעגיסטרירען אין לאָקאַל פון מיליטעריש-פאָליציייאישען ביוראָ (טראַגוטאַ 10) פון 8 פריה ביז 3 נאָכמיטאָג, שבת פון 8 פריה ביז האַלב 2 בייטאָג.

היינט, פרייטאָג די וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 6. פאָליציי-קאָמיסאַריאַט און די וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 7. פאָליציי-קאָמיסאַריאַט מיט די פאַמיליען-נעמען פון G ביז P. שבת – פון A ביז Z.

צום נייעם סיים הבנות אין לאָדז.

(פ) אין לאָדז הויבט מען זיך שוין אָן צוצוגרייטען צו די סיים-וואַהלען, די אָרגאַניזירונגס-אַרבייטען מצד דעם מאַגיסטראַט האָט איבערגענומען דער לייטער פון פרעסע-אַמט ה' טאַרלאָווסקי, וועלכער מאַכט די הכנות צו וואַהלען אין פערשטענדיגונג מיט'ן רעגירונגס-קאָמיסאַריאַט.

פערזיכערונגס-אַמט.
וואַהלען פון פערטרעטונגס-מענער.

(פ) נעכטען האָט זיך אַ'אַרבייטער-דעלעגאַציע בעווענדעט צום לייטער פון פערזיכערונגס-אַמט געגען אונגליקליכע פאַלען וועגען די וואַהלען פון פערטרעטונגס-מענער צו די שידס-געריכטען.

דער לייטער האָט אויפגעקלערט, אַז די געריכטען וועלען בעשטעהן פון 5 פערזאָן: אַ יוריסט, בעשטימט דורכ'ן יוסטיץ-מיניסטעריום, 2 נאָמינירטע מיטגלידער דורכ'ן אַרבייטס-געבער און 2 געוועהלטע איינער פון די אַרבייטס-געבער און איינער פון אַרבייטער. די אַרבייטער וועלען וועהלען 11 קאַנדידאַטען אויף לאַווניקעס אין די דערמאָנטע געריכטען.

קיין בערלין
דעלעגאַציע פון אינדוסטריעלער

(פ) מאָרגען פאָהרט אַרויס קיין בערלין דער פרעזעס פון טעקסטיל-אינדוסטריעלער-פערבאַנד ד"ר אַלפרעד בידערמאַן. ד"ר בידערמאַן געהט אַריין, אַלס רעפּרעזענטאַנט פון דער לאָדזער אינדוסטריע אין דער ספעציעלער דעלעגאַציע, וועלכע פאָהרט קיין אויסלאַנד, כדי אָנצוקניפען דירעקטע ווירטשאַפטליכע בעציהונגען מיט די ווירטשאַפטליכע ספערען אין דייטשלאַנד. די דעלעגאַציע וועט זיך בעטייליגען אינ'ם צוזאַמענפאָהר פון די דייטשע סוחרים אין בערלין.

זונטאָג
זיצונגען פון קהלה-ראַט.

(–) דער פאָרזיצער פון קהלה-ראַט ה' בודזינער האָט צוליב זיין אָפרייזע קיין אויסלאַנד איבערגעגעבען זיין אַמט דעם וויצע פאָרזיצער ה' א. מענדעלזאָן. נאָכ'ן איבערנעהמען דעם אַמט האָט ה' מענדעלזאָן צונויפגערופען אויף זונטאָג אַ זיצונג פון קהלה-ראַט מיט דער זעלבער טאָג-אָרדנונג וואָס איז געווען בעשטימט אויף דער פריהערדיגער זיצונג, וועלכע איז, ווי בעוואוסט נישט פאָרגעקומען: אונצופרוי דער קהלה-פערוואַלטונג, פאַנאַנדערלאָזען דעם קהלה-ראַט א. אַ. וו.

דיוואַנעס אַ גרויסער אויסוואַהל
בעקוועמע בעדינגונגען! נידריגע פרייזען!
Landsberger, Sittenfeld i Redel
Narutowicza 6. 787

עס געהט צו אַ שטרייק פון די טראַמוואַיען
אַקציע פון די טראַמוואַי-אַרבייטער.

(ס) אין צוזאַמענהאַנג מיט דער עקאָנאָמישער אַקציע, וועלכע עס האָבען אונטערגענומען די טראַמוואַי-אַרבייטער, איז נעכטען אויף דער פערוואַלטונגס-זיצונג פון פעראיין פון טראַמוואַי-אַנגעשטעלטע בעשלאָסען געוואָרען: פאָדערן פון דער דירעקציע אַ גראַטיפיקאַציע אין דער הויך פון אַ חודש פענסיע; אָפשאַפען די קלאַסיפיקאַציעס פאַר דער בעהעצונגס-אָפטיילונג. אויב ביז'ן 10 דעצעמבער וועלען די פאָדערונגען נישט נאָכגעגעבען ווערען וועט די פערוואַלטונג פּראָקלאַמירען אויף דעם 12-טען אַן'איינטאָגיגען פּראָטעסט-שטרייק, און אויב דאָס וועט נישט העלפען וועט צוזאַמענגערופען ווערען אַן'אַלגעמיינע פערזאַמלונג, וועלכע וועט פּראָקלאַמירען אַן'אַלגעמיינעם שטרייק.

באַהן-קאַטאַסטראָפע ביי ווידזעוו
מאַשיניסט שווער פערוואונדעט.

עהרענבעכטען אויפדערנאַכט איז אויף דער סטאַציע אַנדזשעיעוו אונטער לאָדז, פאָרגעקומען אַ באַהן-קאַטאַסטראָפע.

אַרום 5 אַ זייגער איז אויף דער סטאַציע אַרויסגעפאָהרען פון ווידזעוו דער משא-צוג נומער 3398.

מיט אַ מינוט שפעטער איז פון לאָדז אָנגעפאָהרען דער פּאַסאַזשיר-צוג נומער 324, וועלכער איז פון אונטען אַרויפגעפאָהרען אויפ'ן משא-צוג. וועלכער האָט מאַנעווירירט אויפ'ן שטח פון דעם באַהנהויף, עס האָט זיך דערהערט אַ קנאַל, דער לעצטער פון משא-צוג איז איינגעצען צושמעטערט געוואָרען. דער לאָקאָמאָטיוו פון דעם פּאַסאַזשיר-צוג איז שטאַרק בעשעדיגט. דער מאַשיניסט פראַנצישעק אָרגאַן, איז שווער פערוואונדעט געוואָרען, די באַהן-מאַכט פיהרט אַן אויספאָרשונג כדי פעסטצושטעלען ווער עס איז דער שולדיגער אין דער קאַטאַסטראָפע.

אונטער דער טיר פון אַ רייכען ברודער.
אַ בילדעל פון עלענד און אכזריות.

אויף די פּראָנט-טרעפען פון קאָנסטאַנטינער 9 שלעפט זיך קוים אַרויף אַ קראַנקער, האַלב פאַראַליזירטער מאַן. נאָך פיל מיה קומט ער אַרויף ביז צום ערשטען שטאָק, קלאַפט אָן אין דער טהיר. די טהיר עפענט זיך אויף אַ קייטעל, אַ פנים קוקט אַרויס, מען דערזעהט דעם קראַנקען מאַן און באַלד טוט זיך די טהיר העפטיג אַ האַק-צו.

דער קראַנקער אונטער דער טהיר קלאַפט, וויינט, בעט זיך: „לאָזט אַריין, איך בין קראַנק, איך האַלט מיך קוים אויף די פיס". אומזיסט; די טיר עפענט זיך נישט. דער קראַנקער זעצט זיך אַוועק אויף די טרעפען און וויינט. עס זאַמלען זיך אַרום איהם די שכנים, און ער דערצעהלט:

ער איז דעם הויז-ווירט אברהם לעוואָקאָוויטשעס אַ ברודער. אַמאָל איז ער דער קראַנקער געווען דער גרויסער גביר. פאַר זיין געלד האָט זיך אברהם לעוואָקאָוויטש אַרויפגעאַרבייט, געקומען צו דעם הויז אויף קאָנסטאַנטינער 9, צו גרויסגעשעפטען אין בידגאָשטש. א. וו. וו. מיט עטליכע יאָהר צוריק האָט ער, דער איצטיגער אָרימאַן ליקווידירט זיינע געשעפטען און געפאָהרען קיין פּאַלעסטינע. עס האָט איהם אָבער דאָרטען נישט געגליקט, ער איז קראַנק געוואָרען און האָט געמוזט צוריקקומען קיין פּוילען.

ביים ברודער אברהם קומט איהם נאָך פון לאַנג עטליכע טויזענד זלאָטעס און אַט איצט לאָזט איהם דער ברודער נישט אַריין אין די שטוב.

די גאַנצע מעשה האָט געמאַכט אַן'ערשיטערענדען איינדרוק אויף די אַנוועזענדע. עמיצער האָט זיך בעמיהט און דעם קראַנקען אָפּגעפיהרט אין אַ שפּיטאָל. דאָס איז געשעהן מיט אַ קורצער צייט צוריק.

נעכטען זענען די שכנים פון דעם הויז ווידער אויפגערודערט געוואָרען פון דעם סקאַנדאַל, וואָס האָט זיך אָפּגעשפּילט צוליב דעמזעלבען ענין. דעם קראַנ[ק]ען האָט מען, זעהט אויס, אַרויסגעלאָזט פון שפּיטאָל, ער איז ווידער געקומען אונטער'ן ברודערס טיר, און ווידער האָט מען איהם נישט אַריינגעלאָזט...

פרעז. זשעמיענצקי
וויזיטירט די אַמטען.

(מ) נעכטען האָט דער פרעזידענט זשעמיענצקי וויזיטירט די שטעטישע אַמטען, וועלכע געפינען זיך אין בנין פון הויפּט-מאַגיסטראַט אויף פרייהייטס-פּלאַץ 14. גלייכצייטיג האָט מען דעם פרעזידענט פאָרגעשטעלט די בעאַמטע פון בעזונדערע ביוראָ'ס און אַמטען.

פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע.

מאָרגען, שבת, אין דער פריה ביים דאַווענען וועט אין דער שוהל „באַר-מרים" אויף נ. זאַרזשעווסקאַ 18 ה' ש. ז. ראַבינאָוויטש האַלטען אַ רעדע אויף ד. ט. „די נייע תקופה אין אויפבוי פון ארץ-ישראל".

דער היגער ציוניסטישער קאָמיטעט האָט בעשלאָסען צו פערוויקליכען דעם בעשלוס איבערצופיהרען קיין א"י דעם קערפּער פון פערשטאָרבענעם פּרעזעס פון דער אָרגאַניזאַציע און פערדינסטפולען לאָדזער געזעלשאַפטליכען טוער, ה' יוסף אוריזאָהן ז"ל.

דאָס איבערפיהרען וועט פאָרקומען אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם 3-טען יאָהרצייט פון פערשטאָרבענעם, וואָס פאַלט אויס היינטיגען חודש כסלו.

אין די אַפּטייקען.
היינטיגע נאַכט-דיזשורען.

(פ) היינט דיזשורירען די פאָלגענדע אַפּטייקען: מ. עפּשטיין (פּיעטריקאָווער 225) מ. באַרטאָשעווסקי (פּיעטריקאָווער 95) מ. ראָזענבלום (ציגעל-גאַס 12) יורשים פון גאָרפיין (ווסכאָדניאַ 54), י. קאָפּראָווסקי (נאָוואָמיעיסקאַ 15).

„מעדיצין אין ליכט פון ביבעל און תּלמוד".

מאָרגען, שבת, 8 אין אָוענט וועט דר. אוריסאָן אין לאָקאַל פון „מאַז" האַלטען אַ פאָרלעזונג אויף דער טעמע: „מעדיצין אין ליכט פון ביבעל און תּלמוד".

האַנדעלס-שעה'ען פאַר די חנאוּת.

(ב) די היגע סוחרים-פעראיינען האָבען זיך געווענדעט צום שטאָט-ראַט און צום אַרבייטס-אינספּעקטאָר, וועגען פערלענגערען די האַנדעלס-שעה'ען פאַר די חנאוּת, די סוחרים פעראיינען לעגען פאָר צו עפענען די געוועלבער זונטאָג דעם 18 ד. ח. פון 1 ביז 6 אָוענד. דעם 19, 20, 21, 22 און 23 ד. ח. ביז 9 אַזייגער אין אָוענד.

שרעקליכער פאַרפאַל
ביי דער אַרבייט אין אַ פאַבריק

(או) אין קאַשוב'ס פאַבריק אויף דרעוונאָווסקאַ 77 איז פאָרגעקומען פאָלגענדער שרעקליכער פאַרפאַל: בעת דער אַרבייט האָט זיך ביי דער מאַשין איבערגעריסען דער טרייב-רימען און עס זענען פערוואונדעט געוואָרען די אַרבייטער באַראַניעצקי וולאַדיסלאַוו (לוטאָמירסקאַ 59) און נאַפּיראַלסקי יוזעף (קאָפּערניק 47).

די פּאָגאָטאָוויע האָט די פערוואונדעטע אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל אויף דרעוונאָווסקאַ.

„התאחדות"
די קאָנסטיטואירענדע זיצונג פון דער נייער פערוואַלטונג.

דער נייער ועד פון „התאחדות" אין לאָדז האָט זיך אויף דער ערשטער זיצונג קאָנסטיטואירט אויף פאָלגענדען אופן. אין פּרעזידיום: די ה"ה ד"ר ש. י. שוויג י. גאָלדקראַנץ, ג. ליכטענשטיין און ש. שרעטער. אַלס פערוואַלטונגס-מיטגלידער די ה"ה ד"ר אריה טאַרטקאָווער, יוסף לוי, זאב בוימגאָלד, ד"ר ברלס ל. פישער, קאַמפּינסקאַ. דירעקטאָר ש. ריגער און מ. רייבענבאַך. אין די נאָהענטסטע טעג הויבען זיך אָן די איינשרייבונגען אויף די קורסען און רעפעראַטען פון דער פאָלקס-אוניווערסיטעט. ס'ווערט רעאָרגאַניזירט דער לעזעזאַל און דעם זאָנטאָג ווערט ער שוין עריעפענט.

קריגס-מוזעי
שאַפט דער אינוואַלידען-פעראיין.

דער פעראיין פון מלחמה-אינוואַלידען בעט צו מעלדען, אַז פון דעם 1 דעצעמבער הויבט אָן דער פעראיין צו שאַפען אַ קריגס-מוזעי אין לאָדז.

דער פעראיין בעט דריבער אַלע בירגער, וועלכע פערמאָגען עפּעס אָנדענק זאַכען פון דער צייט פון דער מלחמה, פון דער אָקופּאַציע, פון די שלאַכטען א. ד. ג. זיי זאָלען די זאַכען שענקען דעם מוזעי.

די קאָסטען פון איבערשיקען די זאַכען נעהמט דער פעראיין אויף זיך. דער פעראיין געפינט זיך אויף גדאַנסקאַ 57.

אויפ'ן לאָדזער האַנדעלס-מאַרק.
שוואַכע קניות פון וואָלענע סחורות.

אויב אויפ'ן לאָדזער מאַרק פון די בוימוואָל-סחורות האָט זיך אין דער פערגאַנגענער וואָך די לאַגע נישט פערבעסערט, איז די לאַגע מיט וואָלענע-סחורות געוואָרען פיל ערגער. די פאָדערונג אויף סחורות פאַלט נאָכאַנאַנד און די קניות, סיי פון די אָרטיגע און סיי פון די פּראָווינצער פערקויפערן זיך בעדייטענד די פאַריגע וואָך זענען געמאַכט געוואָרען זעהר ווייניג קניות.

אייגענטליך איז עס אַ נאָרמאַלע ערשיינונג, ווייל דער ווינטער-סעזאָן איז שוין פערענדיגט און מיר זענען שוין אַריינגעטראָטען אינ'ע איבערגאַנגס-פעריאָד ביז צום נייעם סעזאָן, וועלכער דויערט געוועהנליך אַנ'ערך 6 וואָכען. אפשר די טעג וועלען נאָך די סוחרים מאַכען זייערע לעצטע איינקויפען פון היינטיגען ווינטער-סעזאָן און מיט דעם וועט שוין דער סעזאָן זיין פערענדיגט, און דער נייער זומער-סעזאָן וועט זיך אָנהויבען ערשט אַרום העלפט יאַנואַר.

לאָמפּען אַ גרויסער אויסוואַהל
פאַבריקס-פרייזען! בעקוועמע בעדינגונגען
Landsberger, Sittenfeld i Redel
Narutowicza 6. 786

ליידענדע אויף גאַל-שטיינער, לעבער, געלבזוכט און אַנדערע קראַנקהייטען קענען זיך ווענדען צו דעם איבעראַל שוין בעוואוסטען אין לאָדז סטאַרשי פעלדשער ה' זינגער, אויס וואַרשאַ, וועלכער וואוינט פון איצט אָן אין לאָדז ביי ה' זאַקס, פּעטריקאָווער 6, טעל. 66-47 און וועלכער האָט זיך בעריהמט געמאַכט מיט זיין ערפאָלגרייכען ראַט אויף די דערמאָנטע קראַנקהייטען נעמט אָן טעגליך פון 10 ביז 2 און פון 4 ביז 8 אָווענד. פערשידענע איינשפריצונגען. פאַר אָרמע קליינע בעצאָהלונג. 715

ז. סעגאַלאָוויטש אין לאָדז.

לאָדז האָט אויף אַ פאָר טאָג אַ ליבען גאַסט. עס ווייַלט דאָ דער בעקאַנטער דיכטער ז. סעגאַלאָוויטש, וועלכער איז נאָהענט פערבונדען מיט אונזער שטאָדט.

מענאַזשעריע פון הערגאַט.

אין בנין פון קיליך (רוג זאַכאָדניאַ און אָגראָדאָוואַ) האָט דער זוהן פון בעוואוסטען צירק-דירעקטאָר הערגאָט געעפענט אַ מענאַזשעריע מיט מעהר ווי 60 פערשידענע מינים חיות. די מענאַזשעריע איז אַנ'אמת'ע פרייד פאַר דער יוגענד, עס ווערט דעריבער רעקאָמענדירט צו בעזוכען די מענאַזשעריע. איבערהויפּט צו געבען די קינדער די מעגליכקייט זיך צו בעקענען און צו זעהן די זעלטענע עקזעמפּלאַרען פון די חיות.

„אַררט".

אין „אַררט" געהט ווייטער מיט גרויס ערפאָלג דאָס צווייטע פּראָגראַם „די מוזינקע אויסגעגעבען". דער ערפאָלג פון דעם פּראָגראַם איז אפשר פערדינטער, ווייל אַזעלכע נומערן, ווי „יאָסעלע", „דער גרינער פּאָפּוגיי" „אין שענק" „באַלוט-באַלעט" „מאַרש" „דער פליהער" און אַנד. האָט דאָס היגע טעאַטער פּובליקום זעלטען די געלעגענהייט צו זעהען.

יעדער נומער ווערט מצד'ן פּובליקום אויפגענומען מיט אַזעלכע שטורמישע אַפּלאָדיסמענטען, אַז זעלטען ווען האָט מען אַזעלכע געהערט אין אַ לאָדזער טעאַטער.

צו דער נעכטיגער פאָרשטעלונג איז אַראָפּגעקומען דער בעקאַנטער דיכטער ז. סעגאַלאָוויטש, וועמענס „גרונער פּאָפּוגיי" ס'ווערט אין „אַררט" געגעבען און האָט אויסגעדריקט זיין שטאַרקע צופרידענהייט; בכלל — האָט ער געזאָגט — האָט ער זעלטען ווען געזעהען אַזאַ זויבערע און קינסטלערישע פאָרשטעלונג, ווי אין „אַררט".

היינט—2 פאָרשטעלונגען, 745 און 10 אַ זייגער אָווענד.

מאָרגען, שבת, צוויי נאָכמיטאָג-פאָרשטעלונגען 4 און 8 אַ זייגער צו פּאָפּולערע פרייזען און אָווענד-פאָרשטעלונג פּינקטליך 10 אַ זייגער.

מעלדונג.

אַכטונג לוין - וועבער!

שבת, ד. 3. דעצעמבער 1927 פּינקטליך 7 אָווענד קומט פאָר אין פעראיין (בזשעזשינער 7 אַ גרויסע וויכטיגע פערזאַמלונג.

חברים מיטגלידער, קומט מאַסענווייז. 735

די פערוואַלטונג

שוסטער-מייסטער פון לאָדז.

יעדער מוז זיך רעגיסטרירען מאָרגען שבת אויפדערנאַכט פון 6 ביז 10 אין שוסטער-פעראיין זאַבאָדניע 66. 738

די פערוואַלטונג.

פיר קינדער
אין די שאָקאָלאַדע
פּאָלמילך
(VOLLMILCH)
Sarotti
די געזונטסטע און נאַהראַפטיגסטע

נעכטיגע זיצונג פון לאָדזער שטאָט-ראַט

וויצע-פּרעזעס ראַטמאַן ד״ר שיפּמאַן, סעקרעטאַר ראַטמאַן מילמאַן. — ערשטע רעדע פון שטאָט-פּרעזידענט זשעמיענצקי. — געוועהלט קאָמיסיעס. — ערשטע בעשלוסען פון נייעם לאָדזער שטאָט-ראַט.

דער נייער סאָציאַליסטישער שטאָט-ראַט איז שוין צוגעטרעטען צו זיין פּאַקטישער אַרבייט, דערוויילּ האָט זיך די נעכטיגע שטאָט-ראַט-זיצונג געענדיגט מיט אָננעהמען עטליכע זעהר גוטע פאָרשלאַגען, ווי אַזוי די פאָרשלאַגען וועלען רעאַליזירט ווערען וועלען מיר ערשט זעהן.

אויף דער זיצונג האָבען זיך די ראַטמענער אַזוי-צו-זאָגען רעפּרעזענטירט. פּרעזידענט זשעמיענצקי האָט געהאַלטען אַ זעהר שעהנע אינאויגוראַציע - רעדע, פאַר דאָס איז זיין צווייטע רעדע אויסגעפאַלען נישט אַזוי ווי ס׳פּאַסט פאַר אַ געוועזענעם מיניסטער און איצטיגען שטאָט-פּרעזידענט פון לאָדז.

עס האָבען זיך אויך רעפּרעזענטירט די ראַטמענער פריילין פּיעכאָטקאַ פון כ. ד. מיט איהר באַס-שטימע און דער ענדעקישער ראַטמאַן פּאַגאַנאָווסקי, וועלכער האָט שוין געגעבען „לעקציעס״ די סאָציאַליסטען. ס׳איז אויך געקומען צו דער ערשטען מיינונגס-אויסטויש צווישען דער אַלטער און נייער מעהרהייט.

דאָס רעדעל האָט זיך איבערגעדרעהט, אינזש וואָיעוואָדזקי זיצט אויפ׳ן ראַטמאַן-בענקעל און פערנעהמט זיך מיט אַלע דעמאַגאָגישע מיטלען, צו וועלכע ער איז אַ מייסטער, צו דערגעהן די יאָהרען פון נייעם פּרעזידענט און מאַגיסטראַט-לאַווניקעס, דאָס זעלבע פערנעהמט זיך אויך צו טון דער אַלטער פּרעזעס ד״ר פּיכנאַ בנוגע דעם נייעם פּרעזעס. די סאָציאַליסטישע מעהרהייט איז אָבער נאָך אין די פעדערען און לאַכט דערוויילּ.

דער גרעסטער טייל פון דער נעכטיגער זיצונג האָט פערנומען די וואַהלען פון די קאָמיסיעס, אַלע קאָמיסיעס זענען אָבער אָנגענומען געוואָרען אָהן דיסקוסיעס, ווייל ס׳איז געקומען צו אַ פערשטענדיגונג אויף דער זיצונג פון סעניאָרען-קאָנווענט, וועלכע איז פאָרגעקומען פאַר דער זיצונג פון שטאָט-ראַט און האָט געדויערט מעהר ווי צוויי שעה. פאַר דער זיצונג פון קאָנווענט זענען אויך אויסגעגלייכט געוואָרען די חלוקי-דעות צווישען די ציוניסטען און אָרטאָדאָקסען און ביידע פראַקציעס צוזאַמען מיט דעם פאָלקיסט און די דייטש-בירגערליכע האָבען אַרויסגעשטעלט איין ליסטע פון מיטגלידער אין די קאָמיסיעס.

* * *

די זיצונג

עפענט דער פּרעזעס האָלצגרעבער, וועלכער האַלט אַ קורצער רעדע לכבוד דעם יאָהר-טאָג פון פּוילישען אויפשטאַנד פון 1830 יאָהר, ער דערמאָהנט די אַלע געפאַלענע העלדען און לעגט פאָר צו בעעהרען זייער אָנדענק דורך אויפשטעהען פון די ערטער. אַלע ראַטמענער שטעהען אויף פון די ערטער.

ערשטע רעדע פון פּרעזידענט זשעמיענצקי.

דערנאָך בעקומט אַ וואָרט דער פּרעזידענט זשעמיענצקי, וועלכער דאַנקט די ראַטמענער פאַר דעם צוטרוי צו איהם. דער פּרעזידענט זאָגט, אַז ער געדענקט דאָס לאָדז איז די צווייטע נאָך דער הויפּט-שטאָדט און ווייסט אויך וועגען דער פעראַנטוואָרטליכקייט, וואָס ער האָט אויף זיך גענומען. דער פּרעזידענט ווייסט אויך, אַז די סאַניטאַרע, וואוינונגס- און אַרבייטס - בעדינגונגען, פון אונזער שטאָט זענען די ערגסטע אין אייראָפּע. דער נייער מאַגיסטראַט וועט זיך בעמיהען אַלץ צו פערבעסערען. דער מאַגיסטראַט ווייסט, אַז ער איז אויסגעוועהלט געוואָרען פון די אַרבייטער-מאַסען און וועט זיך בעמיהען קודם כל צו בעפרידיגען די אינטערעסען פון די דאָזיגע מאַסען. מיר ווייסען, אַז עס וועט נאָך בלייבען אַ ים מיט ליידען, אָבער אַנ׳אָנהויב וועלען מיר מאַכען. פאַר די שטימען אפילו פון דער שאַרפסטער קריטיק האָבען מיר נישט קיין מורא און מיר ווילען פון זיי נעהמען ריכטליניעס פאַר אונזער אַרבייט.

איך פערזיכער, אַז מיר וועלען אויסהאַלטען אויף אונזערע פּאָסטענס לטובת דער שטאָט.

דאַן ווערט בעשלאָסען, אַז דאָס לייענען פון די דעקלאַראַציעס פון די פראַקציעס זאָל פאָרקומען אויף דער צווייטער זיצונג.

דאַן ווערען אַריינגעטראָגען אַ גאַנצע רייתע

דרינגענדע פאָרשלאַגען:

פון „בונד״: דער שטאָט-ראַט זאָל אָננעהמען אַ פּראָטעסט געגען פסל׳ען פון דער ליסטע 5, אַז דער מאַגיסטראַט זאָל אויף ווינטער אָרגאַניזירען הילף אין אופן פון פערטיילען פּראָדוקטען פאַר אַרבייטסלאָזע, וועלכע בעקומען נישט קיין שום אונטערשטיצונגען און אַז דער שטאָט-ראַט זאָל זיך ווענדען צו דער רעגירונג, אַז עס זאָל אָפּגעשטעלט ווערען עקסמיסיעס.

כ. ד. האָט אַריינגעטראָגען אַ פאָרשלאַג וועגען אויסצאָהלען די 13-טע פענסיע פאַר די שטאָטישע אָנגעשטעלטע.

די מעהרהייט פון שטאָט-ראַט האָט אויך בעשלאָסען, אַז אַלע לעצטע בעשלוסען פון אַלטען מאַגיסטראַט ווערען נישט גענומען אין אַכט און ווערען צוריקגעשיקט צום נייעם מאַגיסטראַט.

דאַן ווערען געוועהלט

3 וויצע - פּרעזעסען

פון שטאָט-ראַט: ס׳ווערען געוועהלט ד״ר שיפּמאַן (לינקע „פּועלי - ציון״), קלים — דייטשע אַרבייטס-פּאַרטיי און וואָלטשינסקי כ. ד.

צווישען די 7 סעקרעטאַרען ווערען אויך געוועהלט 2 יודען: מילמאַן („בונד״) און מאַרעק פיין (ציוניסט). דאַן ווערען געוועהלט פאָלגענדע

קאָמיסיעס

אין וועלכע עס געהען אַריין פאָלגענדע יודען:

בודזשעט-קאָמיסיע: פּאָזנאַנסקי, האָלענדערסקי און מינצבערג; אַלגעמיינע קאָמיסיע: שאַפּיראָ, ליכטענשטיין, מילמאַן, ד״ר ראָזענבלאַט און אַדוואָקאַט ווייצמאַן.

רעגולאַמין-קאָמיסיע: מאָרגענטאַלער, פּאָזנאַנסקי, ד״ר ראָזענבלאַט.

אַרבייטס - קאָמיסיע: מאָרגענטאַלער, ד״ר שיפּמאַן, בילויער און רוס.

דעלעגאַציע פון סאָציאַלע הילף: פרוי אייכנער, קאַגאַן, רומקאָווסקי און בערמאַן.

אָפּרעכנונגס-אָפּטיילונג. מילמאַן, שאַפּיראָ, קאַפּלאַן און ד״ר ראָזענבלאַט.

בילדונגס-און קולטור-אָפּטיילונג; ליכטענשטיין, האָלענדערסקי, ד״ר שיפּמאַן, הרב פיינער און מענדעלסאָן.

בוי-אָפּטיילונג: מילמאַן, וואַלינסקי, וואָידיסלאַווסקי, פיין.

געזונדהייטס-אָפּטיילונג: ד״ר שיפּמאַן, ד״ר אוריסאָן, ד״ר ווייטהאָף, ב. וואַקס און בערמאַן.

האַנדעלס- און-ווירטשאַפט-אָפּטיילונג: מילמאַן, פעדער, רוס און קראַסוצקי.

סטאַטיסטישע — מ. העלמאַן.

שטאָטישע אונטערנעהמונגען: מאָרגענטאַלער, שאַפּיראָ, זאַשעווסקי און יוזעפאָוויטש.

קאַנאַליזאַציע-אָפּטיילונג: מילמאַן און ד״ר ראָזענבלאַט.

אויפזיכטס-ראַט פון דער גאַזאָווניע: פּאָזנאַנסקי, האָלענדערסקי און מינצבערג.

טעאַטער-קאָמיסיע פּריבולסקי.

קאָמיסיע צו בויען פאָלקס-הויז: מילמאַן, גאַרפינקעל, פיש און אייזענבוים.

קאָמיסיע צו בויען אַ טעאַטער: ליכטענשטיין, ד״ר מאַזור, ד״ר הערשפינקעל און פלאַצקער.

קאָמיסיע צו בויען פאָלקס-שולען: אינזש. פּראַשקער.

קאָמיסיע צו בויען אַ דענקמאָל פאַר טאַד. קאָשטשושקי — לאַווניק יאָעל.

ראַטמ. ליכטענשטיין בעגרינדעט דעם דעם בונדישען פאָרשלאַג וועגען פּראָטעסטירען געגען פסל׳ען די ליסטע נומער 5.

ס׳רעדען פאַר דעם פאָרשלאַג ראַטמ. האָלענדערסקי, אַדוו. קעמפּנער. געגען אינזש. וואָיעוואָדזקי, און ראַטמאַן פּאַגאַנאָווסקי. דער פאָרשלאַג ווערט אָנגענומען.

עס ווערט אויך אָנגענומען דער פאָרשלאַג פון דער בונדישער פראַקציע זיך צו ווענדען צו דער רעגירונג, אַז ס׳זאָלען אויפגעהאַלטען ווערען די שוין-אַרויסגעגעבענע עקסמיסיעס און ס׳זאָלען נישט אַרויסגעגעבען ווערען קיין עקסמיסיעס פאַר די לאָקאַטאָרען, וועלכע זענען נישט בכח צו צאָהלען קיין דירה-געלד.

נאָכדעם ווי ס׳ווערט אָנגענומען דער פאָרשלאַג וועגען הילף פאַר אַרבייטסלאָזע ווערט, די זיצונג 12 אַ זייגער געשלאָסען.

א גרויסע שרפה אויף באלוט

(–) נעכטען אַרום 1 אַ זייגער בייַנאַכט ווען די איינוואוינער פון הויז אויף זאַווישאַ 39 זענען נעשמאַק געשלאָפען האָט אויסגעבראָכען אַ שרפה אין אַ רייהקאַמערען, וועלכע געפינען זיך אויפ׳ן הויף פון דערמאָנטען הויז. קיינער וואָלט די שרפה נישט בעמערקט און ס׳האָט געקענט קומען צו אַ גרויסער קאַטאַסטראָפע, ווייל דאָס הויז איז געדיכט בעוואוינט מיט 30 איינוואוינער. צום גליק האָבען זיך אָבער אין איינע פון די ברענענדע קאַמערען געפונען אַ הונד און אַ פערד, וועלכע האָבען דערפיהלענדיג די שרפה אָנגעהויבען שטאַרק צו שרייען.

די אויפגעוועקטע איינוואוינער האָבען גלייך אַלאַרמירט די פייערלעשער, וועלכע זענען אין פערלויף פון עטליכע מינוט געווען אויפ׳ן אָרט, נאָך אַ שעה פון ענערגישער אַרבייט, איז די שרפה פערלאָשען געוואָרען. עס זענען אָפּגעברענט געוואָרען עטליכע קאַמערען מיט האָלץ, קויהלען און אַנדערע לייכט-ברענענדע מאַטעריאַלען. די סיבה פון פייער איז אונבעוואוסט.

———

בלוטוואַלונגען

הערץ-קלעמונג, שוואַכער אָטעם, מוראַ-געפיהל, נערווען-צורייצטקייט, שווערמוט, שלאָפלאָזיגקייט, אַלעס קען בעזייטיגט ווערען בענוצענדיג דאָס נאַטירליכע ביטער-וואַסער פון

Franciszek Józef

וויסענשאַפטליכע פעסטשטעלונגען בעקדעפטיגען, אַז דאָס ביטערוואַסער פון

Franciszek Jòzef

דינט מיט דעם בעסטען ערפאָלג ביי פערשטאָפּונגס-צושטאַנדען אַלערארט. צו בעקומען אין אַלע אַפּטייקען און סקלאַד אַפּטעטשנעס.

אַ געהיימנישפולער-מאָרד-אָנפאַל.

אויף פּרינציפּאַלנע גאַס (אויף די קאָזשינעס) איז דורך אונבעקאַנטע געשאָסען געוואָרען דער 20 יעהריגער סטאַניסלאַוו טורקאָווסקי, אַ טישלער-געזעלען, די פּאָליציי זוכט די אָנפאַלער.

פון פּאַגאָטאָוויע.

אין איינעם פון די צימערען אין האָטעל קלוקאַס (רוג ציגעל-גאַס און קילינסקי) האָט די דינערשאַפט געפונען אָפּגערסמטען דעם 35 יעהריגען אַנטאָני ווילינסקי, אַ שוסטער, געוואוינט אויף זגערזשער 53.

קאָנפיסקירט דעם „ראַזוואָי״

(א) נעכטען איז קאָנפיסקורט געוואָרען דער נומער 330 פון „ראָזוואָי״ פאַר אַנ׳אַרטיקעל אַלס ענטפער דעם ד.אָ.ק. IV אין ענין שיראַדסקי.

שיראַדסקעס בריף און דעם ענטפער פון ד.אָ.ק. האָבען מיר געבראַכט אין דינסטאָג׳דיגען און מיטוואָכדיגען נומער פון אונזער צייטונג,

רעדאַקציאָנס-קאָלעגיום:
מ. בראָדערזאָהן, ל. בראַנט
ח. י. בזשוזשטאָווסקי, ב. זינגער
פעראַנטוואָרטל. רעד.: ה. קויפמאַן
אַרויסגעבער: פערלאַג „נייער פאָלקסבלאַט״, פּראָדוקציע קאָאָפּעראַטיווע מיט פּאַי-האַפטונג.

פון ציוניסטען-רעוויזיאָניסטען-פערבאַנד.

שבת דעם 3. ה. ח. 8.15 אָוועגד קומט פאָר אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, ציגעל גאַס 4, דער 5-טער רעפעראַט פון ציקל געשיכטע פון ציוניזם. רעפערירען וועט פראָפ. זאַנדער. דער סעקרעטאַריאַט איז טעטיג מאָנטאָג און דאָנערשטאָג 10 - 8 אָוענד אין ערמאָהנטען לאָקאַל.
758

Dr. med. J. BETTE

ספעציאַל-אַרצט פאַר אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען
פּיעטריקאָווער 6, טעל. 44-95.
נעהמט אָן פון 8—11 און פון 4—6.

וויכטיג פאַר דאַמען-מאַגאַזינערס !!!

עס ווערט אָנגענומען צו דרוקען אויף די נייעסטע מוסטערן פערשידענע אַלטע פּליוש-, סאַמעט-, קאַטיג- און וועלור-שיפאָן-מאַנטלען, ווי אויך ווערט אָנגענומען פערש. סחורות צו דעקאַטעזירען און צו פּליסירען.
פּעטריקאָווער 21, אין 2-טען הויף.
969

אַ שטריק-מאַשין

8/60 גראָסער, פּאַסט ניי געלעגענהייטליך צו פערקויפען צו ערפאַהרען קאָפּערניקאַ 19 וו. 6

STUDENT wyższego semestru udziela lekcji zapóźnionym metodą skróconą. Po polsku mówić i pisać poprawnie szybko wyucza. Gdańska 23 m. 2, front I piętro. 712

Achtung!
Von sofort bis Sonntag
Die Handlinie - Deuterin
von Zawadzka 39
M-lle Inorczafia
sucht eine kleine Wohnung nebst Warte-Zimmer in der Gegend von Petrikauer Strasse und zahle Zł. 100 — monatlich. Anmeldungen zu richten
Zawadzka 39
Parter rechts I Tür. 687

צאָהן-אַרצט
ה. אבּאַדאָווסקי
האָט זיך איבערגעצויגען אויף
שיענקעוויטשאַ 26.
נעמט אָן פון 10—1 און 3-7 אָוו.

POSZUKUJEMY
ZAUFANIA GODNEJ OSOBY, dla której w jego miejscu zamieszkania zamierzamy urządzić filję naszego przedsiębiorstwa. Zawód i miejsce zamieszkania obojętne. Stały dochód miesięczny Zł. 1 500,— Reflektant zajmowałby się pod kierownictwem Dyrekcji prowadzeniem filji, a specjalnie podziałem towarów (żaden skład) na swą okolicę. Zawód obecny można zatrzymać. Zgłoszenia pod „Filja nr 345" do BIURA OGŁOSZEŃ „PAR" W POZNANIU, Aleje Marcinkowskiego 11.

ZAKŁAD RYSOWNICZY i malowania ręcznego
M. Szwarcowski
NARUTOWICZA 36, tel. 35-25.
stale na składzie wielki wybór wzorów do haftu ręcznego i maszynowego. - Ceny niżej konkurencyjne. 970

די טעג איז פאָרגעקומען די ערעפנונג אין לאָדז פון דער

ערשטער פּוילישער **מענאַזשעריע**

הויפּט-איינגאַנג זאַכאָדניאַ 2–6 געגענאיבער וואָיעוואָדזטוואָ, ווי אויך פון דער אַנדראַוואַ גאַס 9, אין דער געביידע פון קייליכס ברויערייַ.

די מענאַזשעריע בעשטעהט פון

60 זעלטענע ווילדע לעבעדיגע חיות

די מענאַזשעריע איז אָפען טעגליך פון 10 פריה ביז 10 אין אָווענד.
778

Dr. med.
A. Mirowski
אויגען-אַרצט
געוו. סעקונדאַר - אַרצט אויף דער אויגען - אָפּטיילונג פון „שטאָט-שפּיטאָל״ הייל. ראָזאַליש אין קראָקאָ
POMORSKA Nr. 8
telefon 57-48.
פון 11—12 אַחוץ דינסטאָג און פרייטאָג און פון 5 - 7 פּעגל.

א רעוואָלוציע פון די פּרייזען

האָט אַרויסגערופען די ליקווידאַציע פון געשעפט אויף פּעטריקאָווער 100. עס קומען די נייעסטע מאַנטלען, קליידער, אַנציגער, זאָווי גוטע קאַמגאַרן-שטאָפען, טיילוויז ביז צו 50% ביליגער צום פערקויף
721
JULJUS ROZNER, PIOTRKOWSKA 100.

KINO TEATR „SYRENA"
ŁÓDŹ ALEKSANDROWSKA 37 TEL.49-48

קינא-טעאטער „סירענא"

נור ביז מאנטאג

דעם 5=טען דעצעמבער 1927!

ענדליך! דער גרויסער ער- פאָלגרייכער פילם! ענדליך!

3 טע בילד פון דער גאלדענער סעריע 1927-28

דאָס גרויסע מאָנומענטאַלע מייסטערווערק אין 10 אַקטען פון צארישען רוסלאַנד לויט דער ערצעהלונג פון LAURDIES BRAUN

„ווייסע נעכט"

(די פרימא= באלע= רינא פון איהר קע= ניגליכער האָהייט)

רעזשיסירט פון בעריהמטען רעזשיסער Dymitry Buchowiecki אין די הויפטראָלען: Laura La Plante, Pat O'maley i R. Keane – אין בילד נעהמט אנטייל דער גאנצער קייזערל. באַלעט, 3000 סאָליסטען אין איין בילד. פערשטאַרקטער אָרקעסטער. דער זאַל איז בעהייצט.— נעכסטער פראָגראַם: „בלוט=ברודערשאפט". מאָנטאָג ווערט געשפילט ביי רעד. פרייזען פון 30–60 גר.

עלעגאנט געקליידעט

קאָנט איהר נאָר געהן ווען איהר מאַכט זיך אַ מלבוש זאָלט איהר פריהער בעזוכן דאָס לאַנג עקזיסטירענדע געשעפט פון

יודישע לאנגע מלבושים אַנראַדאַווא 8

ווי איהר בעקומט שטענדיג אויף לאַגער ווינטערדיגע, זומער- דיגע און קינדער מלבושים פון די בעסטע סחורות. אנ'איי- גענעם ווערקשטעל מיט די בעסטע שניידער-אַרבייטער.
בעמערקונג: אויף בעשטעלונגען בעזיץ איך א גרויסען אויסוואהל און פערשידענע סחורות. אויסנאַהמס-פרייזען פאַר חתונה-אויסשטייער

חיים מאנדראווסקי 8 אַגראַדאַוואַ 8

WYCIENCZENIE-BLEDNICE

LECZY

HEMOGEN

przetwor zelaza

MAGISTRA KLAWE

ORYGINALNY TYLKO Z FIRMĄ

KLAWE

„אָרט"

געזעלשאַפט צו פערשפרייטען מלאכה און ערד-אַרבייט צווישען יודען „אָרט" אין לאָדז, וואָלטשאַנסקאַ 27.

דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט, אז זונטאג, דעם 4-טען דעצעמבער ד. י. הויבען זיך אָן די איינשרייבונגען:

1) אויף די קורסען פון רונד-קראַפט-זאָקען-אַרבייט;
2) אויף די קורסען פון שטאָפעריי און נאָפעריי;
3) אויף די קורסען פון האַנד=שטיקעריי.

669

אין דער מעכאַנישער וועבעריי פון ענגלישע אין קאָרט-שטולען, אויך פאַר מאַשין-האָפט, זענען פאַרהאַן איינציגע פרייע ערטער.

די איינשרייבונגען קומען פאָר אין ביוראָ פון „אָרט", וואָלטשאַנסקאַ 27. וועגען די איינשרייבונגען אויף די קאָטאָן-מאַשינען ווערט בעזונדער געמעלדעט ווערן

„WATT" NARUTOWICZA Nr. 12 „WATT"

TEL. 9.78

Żarówki

Philips i Osram

i Motory od 5 do 100 P. S. w hurcie i detalu

TEL. 9.78

„WATT" Najtańsze źródło NARUTOWICZA Nr. 12. „WATT"

די מאָדערנסטע לאמפען

פאַר שפייזע=צימערן און קאַבינעטען

קויפט זיך אַמבעסטען צו פאַבריקס-פרייזען נור ביי

א. י. אייזנער, פּאָלודניאָווא 25.

בעמערקונג: ס'ווערען אויך אָנגענומען אלערליי איבער- ארבייטונגען פון גאַז אויף עלעקטריע, ווי אויך אַקסעסוארס.

זאל די עפענטליכקייט וויסען!

צוליב דעם, וואָס מיין סובלאָקאַטאָר מרדכי גרינבאַך צאָהלט נישט קיין דירה-געלד 7 יאָהר און יעצט ברויך איך די וואוינונג פאַר זיך, האָב איך מיט איהם געהאַט אַ שידס-געריכט און ה' גרינבאַך האָט מסכים געווען אויפ'ן פסק 500 זל. און יעצט האָט ער חרטה. דעריבער פאָדער איך איהם אויף עפענטליך, אז ער זאָל מקיים פסק זיין. אין געגענפאַל וועל איך געצוואונגען זיין אָנצונעהמען געריכטליכע שריט און פאַר די פאָלגען וועל איך נישט זיין פעראַנטוואָרטליך.

703

שלמה איינשינדלער, באַלוטער=מאַרק 2.

קאָמוניקאַט

צו אַלע מיטגלידער פון פראָפ. פעראיין פון בעקלייד-אינדוסטריע אַרבייטער אין פוילען, אָפטיילונג לאָדז.

דערמיט מעלדען מיר אַלע מיטגלידער, אַז די מיטגלידס-ביכלעך, וועלכע זענען איבערגעגעבען אויף דער אַלגעמיינער פערזאַמלונג, שבת, ד. 26 דעצעמ. וועט מען נאָר קענען אַרויסבעקומען שבת, ד. 3 דעצעמ. פון 10–12 און פון 4–6 אָוו. און יעדען אָווענד פון 7–10 ביז שבת ד. 10 דעצ. פון 10—12. נאָך דעם טערמין וועט מען נישט קענען אַרויסבעקומען די מיטגלידער-ביכלעך און נישט קענען אַנטיילנעהמען אין דער אַלגעמיינער פערזאַמלונג פון שבת, דעם 10-טען דעצעמבער.

869

די פערוואַלטונג.

ערקלערונג.

אזוי ווי געכטען אויפ'ן נייעם פאָלקסבלאַט האָט מרדכי פאָמפּ פערעפענטליכט דאָס הרב ר' יוסף פיינער שליט"א האָט איהם געגעבען אַ בריף דאָס איך בין נאָך אַמאָל מחויב צו געהען צו אַ ד"ת, ערקלער איך דאָס איז אַ שקר מוחלט און גלייכצייטיג האָב איך דעם כבוד צו פערעפענטליכען דעם בריף, וואָס איך האָב בעקומען פון הרב ר' יוסף פיינער שליט"א, וואָס לויטעט פאָלגענדעס.

להרבני כמר ראובן קאפעלושניק.

איך ביך אייך מודיע דאָס איך האָב מרדכי פאָמפּ נישט געגעבען קיין בריף, אַז איהר זענט מחויב נאָך אַמאָל צו האַלטען אַ ד"ת, נאָר אַזוי ווי איהר זעלבסט האָט מיר געזאָגט דאָס טראָץ איהר זענט נישט מחויב פון דעסטוועגען ווילט איהר זיין אַ מעביר על מדותיו און נאָך אַמאָל מברר זיין ע"פ ד"ת אצל שלשה דיינים הקבועים מפה דאָס איהם קומט גאָרנישט, האָב איך געשריבען צו הרב ר' משה מנחם שליט"א דאָס אויב ער וויל קען ער די ד"ת אָננעהמען, און פון מיין זייט זענען די פטורים כדין.

חתמתי למען האמת יום ה' ויצא פ""ח. הרב יוסף פיינער.

און יעצט ערקלער איך, אַז אַזוי ווי מען איז מיך מבזה בחנם נאָכדעם ווי איך האָב שוין געהאַלטען אַד"ת און מקיים פסק געווען. וויל איך מעהר יעצט נישט זיין קיין מעביר על מדותי און מעהר קיין ד"ת נישט האַלטען און גלייכ- צייטיג פאָדער איך איהם אויף דאָס אויב ער וועט נישט אָפּזיצען וועל איך איהם צוציהען צו געריכטליכע פעראַנטוואָרטליכקייט.

706

ר. קאַפעלושניק.

646

פאלקס-הויז, זאַוואַדזקאַ 5.

שבת, דעם 3. דעצעמבער, פינקטליך 8 אָווענד ווערט אויסגעפיהרט דורך דעם דראַמאַטישע קרייז א. ג. „שטרעבענדע צוקונפט" די בעוו. פיעסע אין 3 אַקטען

„שמע ישראל"

פון א. דימאָוו אונטער דער רעזשי פון י. טאַבינסקי. די גאַנצע הכנסה געהט אויף אַ וואויילטעטיגען צוועק.

קימפעטארין — כירורגישע

קליניק

פון די דאָקטוירים שאַרלאָטאַ-אייגעראָוואַ רייטלער-קוריאַנסקאַ, מיכאַל קאַנטאָר און י. בוים.

לאָדז, אַגראַדאָווא 10, טעל. 13–57

1-טע און 2-טע קלאַס.

אַמבולאַטאָריום.

פרויען-קראַנקהייטען פון $1\frac{1}{2}$–$11\frac{1}{2}$.

בעקאַנטמאַכונג.

„PRACA" געז. צו פערשפרייטען פאַך-קענטענישען צווישען יודישע פרויען אין לאָדז, וואָלטשאַנסקאַ 21.

דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט, אַז מיר נעהמען אָן איינ- שרייבונגען פון פרויען און פרויליינס אויף פאָלג. אָפּטיילונגען:

1) נייעריי — צושניידען און וועש-נייהעריי;
2) הוטען-פוצעריי—קאָפּעלושען און מאָלען רעליעף;
3) קראַוואַטען-מאַכעריי;
4) מאַניקור און אָנדולירען;
5) דאַמען-שניידעריי און קינדער-קאָנפעקציע;
6) שטיקעריי און פערש. האַנד-אַרבייטען.

243

דער סעקרעטאַריאַט נעמט אָן איינשרייבונגען טעגליך פון 9—1.

פאַבריק פון

זשיראַנדאַלען

ווי אויך גאַלוואַנישע בראָנזיר=אַנשטאַלט

מ. לידער, לאָדז

צעגעלניאַנאַ 33, טעל. 53 41

נעהמט אָן אַלערליי געגענשטענדע צו איבערגילדען, פערזילבערען, ניקלען, בראָנזירען און אָקסידירען. עס ווערען אויסגעפיהרט אַלערליי רעפּעראַטורען פון פערשידענע מע- טאַלענע און זילבערנע געגענ- שטענדע פינקטליכע אויספיהרונג- גוט און ביליג מיט אַ גאַראַנטיע פאַר דויערהאַפטיגקייט.

748

אַכטונג

לעכער - שלייפער, מענער- מאַגאַזין, צו פערקויפען אַ

לעכער - מאַשין

אין בעסטען צושטאַנד, צו ערקונדיגען זיך ביי י. טאַ- רענבערג, זשעלאָנאַ 30 פראָנט 3, שט. טעגליך פון 2 ביז 4 און פון 9 ביז 11 אָוו. 711

אַ פעהיגער

יונגע

פון אַנשטענדיגע עלטערן צו שמוקלער-אַרבייט געגען באַלדיגע צאָהלונג געזוכט ביי נייטאַן, דאָלנאַ 11 (ואדראנאצשטש)

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספעציאַליסטען

בזשעזשינער 11, טעל. 37=63

אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָווענד.

ד"ר חאַלינסקי	נאָז, האַלז, אויערן קר.	3—4
ד"ר קערשנער	קינדער קראַנקהייטען	$9\frac{1}{2}$-12 4-5
ד"ר שיפמאַן	אינערליכע קראַנקה.	11—1
ד"ר לוביטש	הויט-און געשלעכט-קר.	12—2
ד"ר שמירגעלד	נערווען און גמיטס קר.	1—3
ד"ר גאָלדבלאַט	אויגען-קראַנקהייטען	$12\frac{1}{2}$—2
ד"ר עליאַסבערג	כירורגישע-קראַנקה.	1—3
ד"ר בערגמאַן	פרויען און געבורטס-הילף	3—4

רענטגען-טעראַפּיע, שטראַהל-בעהאַנדלונגען ווי שטאַמלען א. א. – פאַקען-שטעלען, קינסטליכע בערג-זון בעשטראַהלונג איינ- שפריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַציעס. אויף ערלאַנג — היזיטען אין שטאָט. — אין לאַבאָראַטאָריום ווערען אָנגענומען אַלע אַרט אַנאַליזען, ווי אויך פלעגמא און בלוט.

אימפּונגען געגען שקאַרלאַטין.

ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען אַ

דענטיסטישער קאַבינעט

עס נעהמען אָן:

ד"ר זילבערשטיין	צאָהן-אַרצט	10—2 נמ.
ד"ר לאָושינסקי סמאַראָפאָלסקאַ	צאָהן-אַרצט	5—7

קינסטליכע ציין, קראָנען, פּאָמבען א. ז. וו.

די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאָג.

מעבעל | קויפט נישט קיין | מעבעל

מעבעל

בעפאָר איהר איבערצייגט אייך נישט אין מיין

44 מעבעל-געשעפט 44

גדאַנסקאַ (דלוגאַ)

טעלעפאָן 56=62

CH. ŁAZNIK

ביי מיר קענט איהר בעקומען פערשידענע מעבעל שעהן גוט און ביליג.

בעמערקונג: אויך קויף איך פערשידענע מעבעל, דיוואַנעס, פעלצען, ניי-מאַשינען, סאַמאָוואַרען, אַנציגער א. א. וו. איך צאָהל די העכסטע פרייזען. קומט און איבערצייגט אייך.

CASINO

היינט און ווייטערע טעג אימפאָניִרענדער פילם אויפן גרונד פון לאדזער לעבען!

פוילישער ארציפילם — לויט דער נאָוועלע — דער ערצעהלונג פון — WL. ST. REYMONT — פון דער — נאָבעל-פרעמיע

ZIEMIA OBIECANA

רעזשיסירט דורך דיר. Aleksander Hertz און אינזש. Zbigniew Gniazdowski. אויפנאַהמע־לייטונג Mieczysław Krawicz. הילף־רעזשי St. Szebek.

— אין די — הויפט־ראָלען:

JADWIGA SMOSARSKA

K. JUNOSZA STĘPOWSKI

ST. GRUSZCZYŃSKI א.א.

טענץ אויסגעפיהרט דורך Koszutski Girls — די זאַך קומט פאָר אין לאדז, אומגעגענד און אין לאוויטש

די אויפנאַהמען זענען געמאַכט אין לאָדז אויף די פאַבריקס-שטחים פון דער ווידזעווער מאַנופאַקטור און אין די פעראייניגטע אינדוסטריע-ווערקשטאַטען פון שייבלער און גראָהמאַן.

שבת און זונטאָג אויפ׳ן 1-טען סעאַנס 12 אַ זייגער בייטאָג זענען די פרייזען פון אַלע פּלעצער צו 50 גר. און 1 זל.

SPLENDID — SPLENDID

היינט גרויסע פרעמיערע!

פון פילם-מייסטערווערק פון דער גאלדענער סעריע

פון דער סאוועטישער פראדוקציע פון יאהר 1927/28

דעקאבריסטען

פערשווערער אין צארישען רוסלאנד

היסטאָרישע דראַמע פון 150-מיליאָניגען פאָלק, לויט דעם בעוו. ערצעהלונג פון Dymitry Mereżkowski

גרויסע עפּאָפּעע פון העלדען, וועלכע האבען די ערשטע אויפגעהויבען די פרייהייטס-פאַהן פון פוילען און רוסלאַנד.

רוסישע פירשטען און גראַפען האבען פערקויפט דעם מעכטיגען צאר זייערע ווייבער פאר זיינעם א שמייכעל.

דאָס פייפען פון דער נאַגייקע און די קרעכצען פון דער געפייניגטער ליידענשאַפט ווי אויך די טיראַניי ווערען געוויזען אין דעם דאָזיגען בילד.

אַ דריטעל טייל איינוואוינער פון דער רוסישער הויפּטשטאָט האָבען אַנטייל גענומען אין די מאַסען-סצענעס פון דעם ריזיגען פילם-מייסטערווערק.

אין די הויפט-ראָלען די בעדייטענדסטע שוישפּילער פון סטאַניסלאַווסקי׳ס טעאַטער אין מאסקווע

D. BORONICHIN — M. MAKSIMOW

אַלס קייזער אַלעקסאַנדער דער ערשטער. — אין דער ראָלע פון געהאָנגענעם פּאָעט רילעיעוו.

מעכטיג בעפרייאונגס-ליד! אויפשטראהלונג פון דער רוסישער רעוואָלוציע! א וואלד פון תליות!

אנהויב 4,30 נאכמיטאג. — מוזיק-אילוסטראַציע אונטער דער לייטונג פון ה׳ א. טשודנאָווסקי. — אנהויב 4,30 נאכמיטאג.

CZARY

צום ערשטען מאל !!! אין לאדז !!!

דאס רויטע ליכט (מיליאַרדערען-צוג)

— אין די — הויפּטראָלען: Reymond Griffith i Marie Prevost

— אויטערן — פּראָגראַם: אַמעריקאַנער קאָמעדיע — אין 2 אַקטען

אַנהויב פון די פאָרשטעלונגען האַלב 4 אַ זייגער נאָכמיטאַג, שבת און זונטאָג 1 אַ זייגער נאָכמיטאַג. בעמערקונג: אויפ׳ן ערשטען סעאַנס זענען די פרייזען פון אַלע פּלעצער צו 75 גראָשען.

ODEON

דער קעניג פון געלעכטער און הומאָר! — צום ערשטען מאָל אין לאדז!

HARROLD LLOYD

גוואלד, וואס טוט זיך?

אונאויפהערליך געלעכטער אין 10 אַקטען.

CORSO

דער גרעסטער וועלט-קאָמיקער! אין איינעם פון זיינע פרעהליכסטע פּאַרטיען, אינ׳ם בילד אונטערן נאָמען:

וועלענדיג געבען די מעגליכקייט די ברייטע מאַסען פון געעהרטען פובליקום צו זעהען דעם אויביגען פילם, דעמאָנסטרירען מיר איהם אין קינאָ „Corso“ וואו די פרייזען זענען ביליגער.

Grand-Kino

נור אין קינא-טעאטער

היינט און פאלגענדע טעג! מעכטיגע עפּאָפּעע פון קאַמפען און פערניכטונג א. ג.: גרויסע פרעמיערע!

„דער ווידוי פון א גלח“

מיט׳ן אַנטייל פון דער גרויסער טראַגיקערין DAGNY SERVAES ווי אויך KAROL WOLL i H. MARR

אין דער הויפּט-ראָלע דער פוילישער RUDOLF VALENTINO **IGO SYM**

אין דעם בילד ווערען פאָרגעשטעלט סצענעס פון קאַמפען בעת דער וועלט-מלחמה אויפ׳ן רוסיש-עסטרייכישען פראָנט, וואו פון איין זייט האָט געקעמפט די אַרמעע פון גענעראַל ברוסילאָוו און פון דער צווייטער זייט די אַרמעע פון גענעראַל מאַקענזען.

APOLLO

היינט און פאלגענדע טעג! צום ערשטען מאל אין לאדז !!!

עפּאָכע-פילם פון דער נייער פוילישער פּראָדוקציע

דער טויטער קנויל (MARTWY WĘZEŁ)

10 אַקטען סענסאַציאָנעלע פּאַסירונגען. דער מענש אהן הענד — אין די הויפט-ראָלען Kazimierz Junosza-Stępowski, Neri Prater, Jola Jolanta א.א.

„דער טויטער קנויל“ איז דער אינטערעסאַנטסטער פילם פון איצטיגען סעזאָן! פערשמאַ־קטער ארקעסטער.

751

ערשטקלאסיגער

קירזשנער-ווערקשטעט

ל. שאליט, פעטריקאווער 16.

עמפּפעהלט צום ווינטער-סעזאָן זעמטליכע פּעלץ - אויסארבייטונגען פון איינענע און אַנפּערטרויטע וואַרע. צוגענגליכע פרייזען און בעדינגונגען.

א פרעסער

און האַנד = נייהערינס צו ערשטע סאָרט הויזען ווערען פון זאָפאָרט געזוכט שארפּער וואָלטשאַנסקע 49

פערלוירען געוואָרען

אַ פּאָרטפעל מיט אַ פּאַס און אַנדערע דאָקומענטען אויך 2 וועקסלען צו 500 ז׳. אויסשטעלער L. Gerszenfeld. די וועקסלען ווערען ערקלערט פאַר אונגילטיג. אָפּצוגעבען געגען בעלוינונג

Główna 46, Growajs. 707

ס׳ווערט פון זאפארט געזוכט

א קוואַליפיצירטע

פערקויפערין

פאַר דאַמען-קאָנפעקציאָן.

גלובנא 41, ביי י. זילבערשאץ. 741

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat“, spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman.
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat“, Piotrkowska 21.